RMK. I
18

OZORAI
DE CHRISTO
ET EJUS
ECCLESIA

RAK I.
18

Hiányzik: ámlap, A_{1-4}, B_1 lev., F_1, N_1, Q_2 lev., és a végén, nem tudni, hány levél.

1546.

Kraków

940

Q II.

Quod de ſcripturis non habet auto/ritatem, eaden facilitate contempni/tur, qua probatur. Cap. Mat. 3.

V alaminek az yrasbol nynchen myltosa ga azon kóniósiggel meg utaltatyk ah ky uel byzonytatyk, de mindchſok bezydek ben azt akaryak mondany hogy ualami dolog az zent yrasbol az az ah zent pro/fetaknak ahzent Apoſtoloknak yrasokbol megnem bizonyttatik arra ſenky nem ke/telen hog uege, de ahmy zent iráſbol meg bizonyttatik arra ketelen minden. erre ah zent yras ugian meg tyltia ces hazugnak mongya, azt ah ky ualamit hozża aad az iſtennek bezydyhez mint meg vagon irua ah ſalamonnak bólch mondáſirol yrt kó/nyuek harminc rezeben.

Omnis ſermo dei ignitus clipeus eſt, ſperantibus in ſe, non addas quicquā verbis illius, & arguaris inueniariſq; mendax. Pro 30.

Az iſtennek mindenbezyde tewzes az az

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRÁBÓL.

tyzta ees myndeneknek ah kyk bíznak, payz, ne agy valamit az ewbezidihez, hog meg ne ffeddesseel ees hazugnak ne talaltas saal, zent ambrus pegeeg azt mongya az kőnyőben ahkyt ah paradiciomtul yrt masod rezeben

Amb. 10. de para. cap. 2. Nihil vel quod bonnm videtur addendum est.

Meeg ah my yonak lattatyk azt semkel hozzaya adny, ha mondanad te hat meccenek ah doctorokkal? azt mongya aranyzayu zent Ianos ah kőnyőben ah kyt yrth zent palnak leuelenek . x .i. rezen kyt yrt zent paal ah Corintombelicknek

Cor. 12. Qui à principio verbum Dei disseminauerunt, rudes erant & indocti, & nihil loquebantur. Sed quę à Deo acceperant, ea in terrarum orbe diffundebant, & nos in prę sentia nihil esse asserimus, sed accepta ab illis omnibus anunciamus.

Az

Az kykkezdettől fogua az istennek bezidet hyrdettek, tudatlanok wol.anak, ees semit ewnnőnmagogtol nem zoltanak, ha nem ah kyt az istentől uőttenck uala, azt hyrdetyk uala ah főldnek kereksygeben, mies mostan my tőlőnk senmyt nem mondonk, hanem ahkyket mindenektől azoktul my uőttuk azt hirdetyuk, azyrt az zent doctorok ewnmagoktul semyt nem akartak mondany, ha nem ah zent yrast hyrdettyk, ees eggyk irast ah masykkal magyaraztaak, ah homalyos yrast nyluan ualoo yrassal: kel annakokayert minekőnk oluasnonk ah doctorokat mynt mesterőnket tanitonkat ees byzonsagunkat, ees ah mellyk ualamy irast iobban magyaraz azt kel kőuetnőnk, Ha pedig ualamit oliat mondnak hogy kyt yrasbol nem byzonyt hatnak, nem uagyunk ketelenek reyaya hogij hyguk Ha pedig olyan modon uala ky hog ellene leyend ah zent yrasnak ottan ellene uagion pegeg mihelt ugy nem leyend ah mintah zent iras mongia tartya, haat at kozot auag ahmynt zent paal mongia atok. azt mongia: zent paal ah galatas beliek nek ah minemw leuelet yrt anakelső rizibe.

Gal. 1. Sed licet nos, aut angelus, de celo euangelizet nobis, preter quod euangelizauimus uobis, anathema sit, sicut prediximus et nunc iterum dico, si quis uobis euangelizauerit preter id quod accepistis anatema sit

De hogy ha mi es auag az angalis menyor zagbol hyrdetend maast annal, ah kyt my hirdetőnk, atok legen mikeppen mondam esmat mondam ha ualaky tynektek maast hirdetend anal ah kyt mytőlőnk uőttetek at ok legen azyrt ezeket meg ertuen az zent yrast kelnekőnk bőcyulnőnk, ees abbol kel mynekőnk meg tanulnunk mycyoda ahChristus mycyoda az ew egy haza, mycyoda az antichristus ees mycyode az ew egy haza:
Ah Christus byzony isten: ky byzony embersiget uőn fel, hogy meg zabadytana azokat minden bűnőktul ahkyk ew benne byznak mykeppen az angyal meg monda Iosephnek, mynt xent Mate mongia kőny űnek első ryzyben.

Vocabis,

13

Vocabis nomen eius Iesum ipse sal- Math. 1.
uum faciet populum suum apeccatis eorum

Iesusnak neuezzed ewte, ew meg zabady tya mymd az ew nepet az ew bewneiből, kerstelő zent Ianosys azt mongya mynt zent Ianos euangelista yrya kőnyuenek első eezeben.

Ecce agnus dei, qni tollit pctā mūdi. Ioann. 1.

Ime az istennek baranya ky el uezy ez ue lagnak dewnet ah Christus ah ky mynket meg zabadytot az halaltől ah pokoltől ees ah parancyolatnak minden atokyatol mint zent Paal mongya az mynemő luelet yrt ah Corintombelieknek azoknak az első leuelenek xv rezeben.

Vbi tuus mors aculeus. Vbi tua in- 1. Cor. 15.
ferne victoria? Aculeus autē mortis peccatum, potentia vero peccati lex. Sed deo gratia, qui dedit nobis victo riam p dñm nostrū Iesum Christū.

B v Hol

Hol halal ah te fulakod? hol pakol ah te giőzedelmed? ah halanak fulakya ah bun: ah bewnnek hatalma ah tőruiny, ah parancyolat, dehala legen àz uriſtennek ky nekőnk győzedelmet adot, ah my urunk Ieſus chriſtus àltal az az. hala legen hogy minket meg mẽtet ah parancyolatnak atok yatul mely paracyolatnak megy tartaſara byzony kel minekőnk eẘgekeznőnk kel kezzęl labbal, de ha uala hoy meg nem tarthatyuk, miert hogy ah Chriſtuſban biztonk ees hyttőnk, nynchen ſemy hatalma raytunk ſem ah, bėunnek ſem ahhalalnak, ſem ah pokolnak, ees ſem ah parancyolatnacatokyanak:

AZ AH CHRISTVS ah kynek neueben, az az ah kynek erdemeben ees zerete tiert az uriſten adaa az eẘ malaſtyat ah zent lilek uriſten mynd az apaſtaloknak ees minden hiueknek, mikeppen ah Chriſtus eẘmaga monda, zent Ianos kőnyuenek tizen negedyk rekeben.

Ioan.14. Paracletus aũt ille, qui eſt ſpiritus ſãctus, quẽ mittet pater in nomĩe meo, ille

ille vos docebit omnia, & ſuggerit vobis omnia quęcunq; dixi vobis.

Amaz ẘigaztal ees mindeniora zgato: ky zent lelek, mely lelket bocyat az atya een neuemben az titeket meg tanyt mindenre, ees ty nektek nindeneket ah kiket mondottam ezetekben iutand azaz ah Chriſtus hoh ky az iſtennek mynden my hozzank uało irgalmaſſagat, kegeſſegat az iſtennek nagy hatalmaſſagat, nag kemenſegeet ah beun ellen, ees nag ygaſſagat minden foga daſiban tellieſſegel meg yelenti mynt zent Ianos mongia kőnyuezek elſő rezeben.

Deum nemo vidit vnquã. Vnigenitus filius, qui eſt in ſinu patris ipſe enarrauit nobis.

Az iſtenk ſenky nem latta hanem az eẘ egyetlen egy fya ky az atyanak kebelyben uagion yelente meg mynekőnk, meg azt mongya ah Chriſtus. mynt zent Ianos yrtakőnyuenek tizenőtődyk rezeben.

omnia

Omnia quęcunq; audiui à patre meo nota feci vobis.

Mynden ualamit hallottam een az een atij amtol tinektek meg yelentettem, az ah Christus ah kinek neueben, az az ah kynek erdemiben biztunk, mindent kerönk ees kel kernönk. mynd az ew zent atyatol mynd ewnönmagatol, hogy pegeg az ew zent atyatol az ew neueben kel mindent kernönk ewnmaga mongya ah Christus, mynt zent lanos irya könyuenek tizenhatodik rezeben.

Ioan .16 Amen amẽ dico vobis, quęcũq; petieritis patrẽ in noie meo dabit vobis.

Byzon öyzon mondom tinektek, ualamit kerendetek, eehog meeg önnönmagaulys önnön neueben kel kernönk, aztis mongia önnön maga mynt irya hent lanos könyuenek tizennegyedik rezeben.

Ioan. 14. Et quicqd petieritis in nomine meo faciã, vt glorifieetur pater per filiũ.

Si quid

Si quid petieritis, per nomen meum ego faciam.

Valamit kerendetek en neuemben, azt en meg zerzem, hog meg dnchöhultessek az fiu az atya altal, ha ualamit kerendeteken neuemben azt een meg zerzem AZ AH CHRISTVS ah ky nekönk meg walconk, ees ah kiben minekönk mindenremensegönket kel ueunönk, ment paal apostol mongia, ah timoteusnak yrt eliö leuelenek elsö rezeben,

Paulus Apostolus Iesu Chhristi, iuxta delegationem Dei seruatoris nostri & domini Iesu Christi, qui est spes nostra. 1. Tim. 1.

En Paal Iesus Christusnak apostola, ahmi meg walto istenönknek ees uronk Iesusnak ky nekönk remensegönk ualaztasa zerent ime az Christust my meg ualtonknak ees my remensegöknek monhya leg utolzor. AZ AH CHRISTVS ah ky altal ees ah kynek erdeme altal menyor agba ees ak öröst

az ŏrŏk eletremehetŏnk, mynt iria zent Ianos ewangelista kŏnyuenek harmadyk rezeben.

Ioan. 3. Qui credit filio habet vitã ęternam.

Ah kij mond ah fiunak hizen, eŏrŏk eletet wal ez az Christus mynekŏnk, de az ew egy haza az,

AH CHRISTVS EGY HAZA· az ew benne hijwŏknek gijwlekezeti kyt mymŏdunk ah credoban kŏzŏnseges zent egi hazkak Mycyoda: zent Palnak monda sabŏl meg erthetyuk, micyoda legen ah Christusnak egyhazi, azt mongya az zent Paal az ephesombeliteknek yrt leuelenek ŏtŏdyk rezeben.

Viri diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit ecclesiam, & semetipsum exposuit pro ea, vt illam sanctificaret, mundatam lauacro aquę per verbum, vt adhiberet sibi gloriosam ęcclesiam, non habentem maculam,

aut

aut rugam, aut quicquã huiusmodi, sed vt esset sancta & irreprehẽsibilis.

Ferfyak zerezzetek ah ty felesykteket, mikeppen ah Christus zerete az ew egy hazat ees ewnnŏnmagat ada erette hogy ewtet mèg zentelneye meg tyztytatoť wyznek mosasaual, bezednek altala hog ewtet tenne ewmaganak dycyeseges egyhazaua kyben nem lenne ualami macula auagy sŏmŏrgezys auagi ualami egeb eh fele hanem hog zent lenne ees meg fedhetetlen. Im azt mongya mynt Cgristus zerete az ew egyhazat, ahkit my magyarol egy haznak mondonk deiakul ees gŏrŏgŏl ecclesianak mondatyk, mert az ecclesia gŏrŏg żo ees az gŏrŏgŏktel wŏttek ah deiakok, kyigaz magarazattal nem egyhazat yegez hanem gulekezetet, azyrt az Christus egyhaza giulekezet, touabba meg monda hog kiert ŏnŏnmagat ada hog ŏtet meg zentelneie ezekbŏl, azyrt az bezydekbŏl ygy mondhatyuk meg mycyoda ah Christus egyhaza.

Ah Christusnak egyhaza az hiueknek

zent

zent gyulekezety kyt ah Christus meg zentelt az ew zent halalaual ees uereuel meg ualtot az az azky hizy hog ah Christus ew erette meg holt ees ewtet mynd buntól mynd halaltol mynd az eőrőkkarhozatól meg mentete, mert azt mongia ah Christus mijnt zent Ianos meg yrta kőniuenek harmadyk rezeben

Ioan.3. Qui credit in eum nő condemnatur. Qui vero non credit, iam condemnatus est, quia nő credit in nomine filij vnigeniti.

Valaky ew benne hyend el nem carhozyk vala kij ew benne nem hijt immar el karhozoth, mert nem hizen az Istenek eggetlen egij fijaban.
Ah Christus nak egy haza az ah kijt ah Christus meg zentel az ew zent malaztijaual, arra mongia ijt zent Paal hog ewtet meg zentelneije, Azon zent Paal meg azt mongia ah Romabelijeknek ijrt leuelenek első rezeben.

Qui

Qui declaratus filius Dei cum potentia secundum Spiritum Sanctificationis. Rom.1.

Kij Istenek fijanak mutattateek nag hatalommal ah meg zentelő zent lelek altál, Imee azt mongia hog az Istenek fijà autual mutatta megh azt hog ew Istennek fija uoolna hogy nagy cudakat tőt ees meg zentelte az ew hyueyt az ew malastianak myatta, zent peteris azt moagia, az ew első leuelenek első rezeben.

Dilectis iuxta prefinitionem dei patris per sanctificationem spiritus 1.Pet.1.

kyket az uristen az ew eluegezet sentencia ya zerent zerettet, ah meg zentelő zent lelek Isten altal, ezt meg mutatta ah Christus pewnkőst napyan mykoron el bocyata az apostolok nak az zent lelek malastiat
AzAH CHRISTVSNAk EGYhaza ah kyt ah Christus az ew bezedenek eesaz kerest uiznek altala meg tiztytot mynt ered az zeut Paalnak bezydyből wed ezed

C be hogy

be hogy mond: mert ket dolgot mond.
zent Paal mynt tudny illik ah bezedet ees
ah kereſtſeget ah bezed ez ah Chriſtus mi-
nekünk azt hirdete hogy ew altala az ew
zent atiahoz mehetönk ees minket hyue-
ket meg mente az az ah my bununket el
moſa az ew zent uereuel, ees ah bunnek
terhetöl minket meg mente mynt tudny il-
lik ah halaltul ees ah pokoltol ees az örök
karhö zattol, ees az ördögnek minden hatal
matol, minden niomoruſagtol meg mentet
az az ſemmi nyomoruſagok nem arthat-
nak, az hiueknek, de meeg añak felette ho
gy az cü zēt atianak mīden ducöſſegeben
rezeſſe tenne, ees örökös tarſul melleye fo-
gadna, Touabba hogy my ebben byzo-
nyoſok lennenk, arra zerze ah kereſtſeget
ah uyzbe ualo moſaſt hogy ezt my ne kw
lömben uennök mynt hogy ha zemönk el
latnook hogy az egy zent haromſag ual-
laſt tenne, ees kezet ezen be adna, pecyetes
leuelet adna rola hogy mind ezeket nekönk
meg adnaya, ees ah kyket ah Chriſtus my
nekönk ygyrt ees ugyan bizony letel ze-
ryntys ug uagon, mert ot ah kereſtſegben
az eges

az egez zent haromſag cyelekedyk ah pap
iambor keze ees zaia altal.
Azert ualakyk hittenek ah Chriſtus be-
zedenek ees az zent yegnek ah kereſtſeg-
nek, ezeket meg tiztytota ah Chriſtus, de
nem ah bezednek hallaſanak ſeaz uyzzél
ualo moſaſnak erdemyert, hanem ah Chriſ
tuſnak erdemeyert, kynek hitelere iuttonk
az ew bezedenek ees ah kereſtſegnek altalà
kynek altala my meg fogtuk ees mienke
tottuk ah Chriſtuſnak erdemet, erre mon-
gia zent Agoſton doctor annak ah könecö-
nek nyolcuan rezeben ah kyt yrt zent la-
noſnak könyuenek. xv. rezen

Quare non ait mundi eſtis propter baptiſmum quo loti eſtis, ſed ait propter verbum, quod locucus ſum vobis, niſi quia & in aqua verbum mundat, derraho verbū, & quid eſt aqua, niſi aqua, accedit verbum ad elementum & fit ſacramentum, etiā ipſum tanquā viſibile verbum. Et aliquāto

Aug. in. 79 ca, loā. tra 80.

 poſt

poſt. Vnde tanta virtus aquę, vt cor pus tangat & cor abluat, niſi faciente verbo, nó qa dicitur, ſed qa creditur.

Myert men monda, tizták vattok ah kereſt ſegert ah kiuel meg moſóttok vattok, ha nem azt mondaa, ah bezédért ah kyt een tynektek mondottám mert ah vizben ah bezéd mos, veddel ah bezédet ees mycyoda ah víjs hanem cyak vyż, de ah bezédahvizhez adatyk ees zét yeg leßé, ees ollyan lézen mikeppen latandoo bezéd Egy keueſnyere hatráb meg azt mongia, honnat vagion az vyznek ennye ereye hogy ah teſtet illeße ees ah zewuet moßa meg, ha nem ah bezed zerézuen, nem hog mondatyk ha nem hog hytetyk:

Vgy mynt azt módanaya zent Agoſton my keppen az iſtennek bezede kyt my felünk ees hallonk zerzy my bennünk ees óregbytty ah my Chriſtusban ualo hewtónket igaz zinten azonkeppen ah kereſtſeg kit mi zemónkel latunk ah Chriſtusba ualo hutunket zerzy ees óregbiti my bennónk, ezek altal azyrt az iſtennek bezede

nek

nek altala, ees ah kereſtſegnek altala fogiuk meg, ees tartiuk az iſtennek irgalmaſſagat ees ah Chriſtuſnak erdemet kiert my tiztak uagunk ees az órók ducóſſegre talaztattak azert egy bezeddel ezt mongyo zent Paal AZ CHRTSTVSNAk egy haza kyt ah Chriſtuſ az cw bezede ees ah kereſtſeg altal meg tiztitot az az azkyt cw meg tiztyta minden buntól mynt zent Peter mongia eeszent Lucac es meg yrta az apostoloknak cyelekedetyról yrt könyenek tyzedyk rezeben.

Huic omnes prophetę teſtimonium ferunt. Quod remiſſionem peccatorum accepturus per nomẽ eius quiſquis crediderit in eum. Acto. 10.

Minden profetak byzonſagot teznek ennek az az ah Chriſtuſnak hogy az cw bunóknek bocianatyat uezyk az cw neuenek altala mindenek ah kyk cw benne hiznek AZ AH CHRISTVSNAk EG haza hogy kinek immar nincen ſemy felélme ah parancolattul hanen zertteból el az iſten

C iij nek

nek akaratia ees bezede zerent nem hog ah my bunre uagy termezetőnket euel nẽ kel en rettegetnőnk mert igenis kel, de az uy termezet ah kyt my bennőnk az istennek malastya zerzet, nem sukseg euuel yegetnőnk mert imar bator ees nem fel semyt, mert iol tugya ees hyzy hog ah Christus ew erette be tőltőttea h tőruent ees ha tőrtenet zerent meg zegy ys hizy hog az istenewneky meg bocatya ah Christusert.
Hanem zeretetből el, az isteunek akaratya ees bezede zerent, erre monga zent Paal ah galatasbelyeknek yrt leuelenek harmadyk rezeben.

Gal. 3. Christus nos redemit ab execrationẽ legis, dũ ꝓ nobis factus est execratio.

Ah Chrstus mynket meg mente az tőruennek az ew atokiatol mykoron ewmagat atokka teuee myerettonk feuguen az kereſtfan.
AH CHRIST VSNAk EGYHAZa ah kyt ah chrstus meg mentet az ew atyanak haragyatol az az ah buntől ah halaltol az őrők

az őrők karhozattől, erre monda az atya vristen mynt zent Mate meg yrta kőnuex vij rezeben.

Hic est filius meus dilectus in quo mihi beue complacitum est. Mat. 17.

Ez az en zerelmes fyam kyben az en lelkem meg nyugouek, az az kyben een semyt nem talalyk hog ky ennekem nem kelene ees kynek kedueyert een mindenek nek ah kyk ew benne byznak meg kegelmezek.
AZ AH CHRIST VSNAK egyhaza ah ky azokbol gyult ah kyk istennek fiay mynt zent Ianos mongya kőnuenek első rezebn.

Quotquot autẽ receperunt eũ dedit eis potestatem filios dei fieri, Ioan. 1.

Vala hanyan őtet uőuek azt ah hatalmat adaa nekyk hogy istennek fyayua lennenek, zent Palys azt mongya ah galatasbelieknek yrt leuelenek z rezeben

 omnes

Gal.3. Omnes filij dei estis, eo quod credi-
distis Christo Iesu.

Mynd feyenkent istennek fiay uattok en-
nek okaert hog ah Christus Iesusnak hyt-
tetek.
AZAH CHRISTVSNAK egy haza
ah ky olyan tizta mynt ha soha egy mak-
zem bőnt sem tőt uolna: erre mongya ze-
nt Ianos első leuelenek z rezeben.

Ioan.3. Qui ex deo natus est, non peccat.

Valaky az istentől zewletet nem vetke-
zyk de mondhatna valaky hog lehet az
kyk ah Christusban hyttenek bewnnelke-
wl leheßenek lám azt mongia zent Ionos
első leuelenek első rezeben.

1.Ioan.2. Si dixerimus non peccauimus men-
dacem facimus eum.

Ha azt mondãgyuk hog nem vétkeztőnk
hazugga tezzewk ewtet vgian ottan meg
azt mongia.

Si

Si dixerimus, qui peccatum non ha- Ibiden.
bemus, nosmetipsos seducimus, & ve
ritas in nobis non est.

Ha azt mondangiuk hog nekőnk nynch-
en bewnőnk mymagonkat meg cyalyuk
ees ygaßaag my bennőnk nynchen, haatt
myert mongyuk naponkent ees bocyaßad
my nekőnk ah my uetkeynket: de myt
zolok ha myndẽ ember ewmagabã yol er
ty ah bewnt mert napőkẽt uetkezőnk az is
tennek parancolatyanak ellene zantalan-
zor ha gonost gondolunk, ha meg haiag-
zonk, ha embert ragalmazonk ha kerke-
zonk, minden uallya azt ah ky ygaz em-
ber ees nem kep utalo, erre igy selelek mel
feleletet illyk ees zwkseg mynden ember-
nek tudnya hog ha ah my termezetőnket
nyzzeuk byzony hoh ugy uagon mert
az eredet bewnek győkery bennőnk uad-
nak kykuel mynekőnk uyaskodnunk kel
mynden zempyllantasban mynd halalunk
nak orayglan erre mongya zent Agoston
ah mynemő kőnyuet yrt Iulianos pelagia-
nus ellen annak hatodyk konyuenek v i re-
zeben.

Io.7.3tra. Dimittitur concupiſcentia carnis in
Iul. Pela. baptiſmo non vt nõ ſit, ſed vt in pec
cap.6. catum non imputatur.

Ah teſtnek az ew kyuanſaga az az myn-
den bunre ualo indulat meg bocattatyk ah
kereſtſegben nem hogy ne legen hanem
hog bewnre ne tulaydonytnſſek: de ha ah
Chriſtuſnak erdemet mezzuk ees az ew
uereuel ualo tyztytaſt azoknak mondom
az kyknek ygaz hewtõk uagyon, ees az
Iſtennek bezede ees akaratya zerent kezel
labbal ewgekeznek eelny, bator ezek tõr-
tenet zerent akaratyok ellen de ertelmek
ellen uetkeznenekys az ew bunõk bunre
nem tulaydonytatyk ewnekyk, ees ezek
ah Chriſtuſnak erdemeyert oly igen yga-
zak aziſtennek elõttò hog ha egy zal bunt
ſem tõttenek uolna, erre mongia zent Paal
ah Romabelyeknek yrt leuelenek vij re-
zeben.

Ro.7. Nam velle adeſt mihi vt faciam bo-
nũ, ſed non reperio in me bonũ, ergo
quod

quod non volo malum hoc ago.

Vgian ottàn megh azt mongia.

Delectat enim me lex dei ſecundum
internum hominem. Sed video alã
legem in membris meis rebellantem
legi mentis meę, & captiuum me red
dentem legi peccati, quę eſt in mem-
bris meis, miſer ego homo, quis me
eripiet ex, hoc corpore morti obno-
xio. Gratias ago deo per Ieſum Chri
ſtum dominum noſtrum. Itaq; idem
ego mẽte quidẽ ſeruio legi dei, carne
vero legi peccati. Nulla igitur nunc Ro.8.
eſt condemnatio hijs qui inſiti ſunt
Chriſto Ieſu, qui non iuxta carnẽ ver
ſantur, ſed iuxta ſpiritum.

Nam ennekem akaratom vagyon arra ho
gy ioot cyelekeggem, de mykeppen legen
ah yoo nem talalom mert ah mit een aka-
rok ky yoo, nem azt tezem, de ah gonoz
tezem

tézem ah kyt een nem akarok.
Annak vtanna megh azt mongya, gyön-
örköttet engemet az istennek tőruenye ah
belso embert zérent, delatok een az een ta-
gaymbán maas tőruént, ky az een elmem-
nek tőruenyenek ellene, tőrekezyk, ees ky
engemet ky az een tagaymban vagion
foglia tézen ah bewnnek tőruenyenek, Iay
een nyavalyaßagos ember ky zabbadyt
meg engem ah testből ky halalra kőteles,
hálát adok az vristennek ah mi vrunk Ie-
sus Christusnak általa. Annak okaert vgi-
an een elmemmel zolgalok az istennek
tőruenyenek, testemuel pegeg ah bewnnek
tőruényenek, nynchén azert mostan azok
nak semmy karhozattyok ah kyk az Ie-
sus Christusba plantaltattanak kyk nem
test zerent élnek ha nem lelek zerent, eh
nag hozzu bezéddel azt mongia zent Pa-
al, akaratom az hog ne uetkezzem de gij
arloo uagiok azert ees ertelmẽ ellen gya
korta vetkezẽ de az vristen ah Christus
Iesusert ezt ennekẽ bewnre nẽ tulaydonyt
ta mykeppen senkynek nem tulaydonyth-
tá ez illyem bewnt bewnre, annak módom
ah ky mynden ewgekezetyuel az istennek

akaratya

akaratya, ees zent lélek vristennek igazga
tasá zerynt ygekezyk elny. Zent Ianosis
azt mongia elsőleuelének harmadyk rézen

Qui ex deo natus est, non peccat.

Valaky az istentől zewlettetet nem vetke-
zyk, ezt mongiuk ah credobannis, hysek
kősönséges. Zent egy hazat, zenteknek
eggeßéget bewnnek boeyanatyat azaz, hi-
zek valamy bizony giewlekezetet ky zen
teknek giewlekezety, mel gijewlekezet bi-
ßonyos helyre nem kőteleztetyk, ha nem
mynd ez velagon zerte zerent vagion az-
okban ah kyk ah Christus hewtit igazan
vállyaak ees az ew bezede zerent élnek ezt
eneklik az egy hazbanys hizek, egy zent
kőzönséges ees Apostoly giewlekezetet az
az ah kyk az apostoloknak hyrdetesenek
ah Christus euangeliomanak predikalasa-
nak altala ez mynd ez uelag zerent zerte
ah Christus pegeeg ezt ewmmagays meg
monda zent matenal zent matenak kőny-
uenek tyzennyolcadyk rezeben.

Vbi

Vbi enim ſunt duo vel tres cõgregati in nomie meo ibi ſum i medio eorũ.

Valahol ketten auagy harman õzue gultenek en neuemben az az az en bezedem zerent ot uagyok kõzõttõk nem mongya hog cyak Ieruſalembe uag cyak Romaban ualahol az az myndenõt ah hol az ew neueben õzue gyultenek, de mynd enye nag ſok bezedet kõnyõ meg erteny ah zent Agoſton iraſabol ky azt yrya ah zoltar mõnyõnek nyolcuan õtõdyk rezeben.

Si enim dixeris te ſanctum eſſe ex te ſuperbus es, rurſus fidelis in Chriſto & membrum Chriſti, ſi te non dixeris eſſe ſanctum ingratus es.

Ha te mond zentnek mondod magadat te magattol keuel uag, te pegeg ky ah Chriſtusban hittel, ees az Chriſtus tagya lõttel ha tenenmagadat zentnek nem mondandod hala adatlan uag.

AH CHRISTVSNAk EG HAZA ky az Chriſtuſnak bezedet halgatya ees

fogagia

fogagya ees mynden dolgat ahoz zabya. mykeppen ah Chriſtus mongya mynt zent Ianos meg yrta kõnyuenek tyzedyk rezeben.

Oues meę vocem meem audiunt & cognoſco eas & ſequuntur me & ego vitam ęternam do eis.

Az een iohaym az een zomaat halgatyaak ees eſmerem ewket ees kõuetnek engemet ees enys adok nekyt õrõk ęletet, zent Dauid meg azt mongya az zoltaar kõnynek zaz tyzennyolcyadyk rezeben.

Lucerna verbum tuum pedibus meis, & lumen ſemitis meis.

Ah te bezẽded ugij mõd, az een labaijmnak zõuedneke ees az een õſuenijmnek uela goſsaga, de meeg egebetingen nem akár hallanij az zent paal bezede zerẽnt kij azt yrya ah Galataſbelieknek elſõ rezeben.

Etiam ſi nos aut Angelus de cœlo prę

dicauerit

dicauerit Euãgelium pręter id quod accepiſtis, anathema ſit.

Meag hogy ha my a vag az Angyalis menyorzabol maas Ewangeliomat predicalandis tijnektek atok legen, mijkeppen ennek előttő mondám moſtes eſmeet azt mõdom ha ualakij tinektek maas Ewangeliomat herdetend ennel ah kijt hallottatok atok legén.

EZ AH KYVALKEPPEN VAIO YELE AH CHRIST VSNAK EGY HAZANAk, melij ieget mynekőnk ezőnkbe kel uyſelnőnk ez az yeg kij ſoha meg nem cyal ees ky minket minden cyalardſagtol meg ment arra mongya arany zayu zent lanos ah konyben ah mely Kőnuet yrt zent mate kőnyuenek őtődyt rezen

Chri. in o. pe imp. in Mat. ca. 7 Ex fructibus eorum cognoſcetis eos fructus em̃ hominis eſt confeſſio fidei eius & opera cõuerſatiõis ipſius. Si ergo videris hominẽ Chriſtianũ, ſtatim conſidera, ſi confeſſio eius cõueniat

ueniat cum ſcripturis, verus eſt Chriſtianus. Si autẽ non eſt, quemadmodum Chriſtus mandauit, falſus eſt.

Az ew giwmőlcyőkből mond eſmeritek meg ewket mert embereknek gyumőlce az ew hitenek uallaſa, ees az ew tetemenyenek cyelekedety, ha azert kereſtyen embert latandaz mynd iarton gondold meg ha az ew uellaſa őzue illik az yraſſal haat ygaz kereſtyen ha epgeg ugyan nem leyend mynt ah Chrtſtns parancyolatya tartya hamys kereſtyen azyrt ha mikor azt mongyak teneked, ezt anya zent egyhaz monta ezt anya zent egyhaz zerzette, laſſa meg azontol ha iſtennek bezede zerent uagion ha az zent yras zerent uagyon ahmyt mond auag ah myt zerzet ha ugy uagon fogad meg, ha pegeg ah zent iras zerent nem leyend tugyad hogy nem ygaz ees ketelen rea nem uag.

Ez AH CHRIST VS EES AH CHRIST VSNAk EGY HAZA

Ha ky ezt yol meg ertendi kőnyő meg erteny mycoda az antichriſtus ees az ew giulekezety.

Az Antichriſtus mykeppen zent Ieroni-
mus mongia ah minemő kerdeſre felelt Al-
gaſianak annak tyzeneggedykben Chris-
tuſnak ellenſege mert azert mondatyk mo
nd Antichriſtuſnak, mert ah Chriſtuſnak
ellene tőrekezyk azon Hieronimos meg
azt mongya Damaſuſnak ky Romay pe-
wſpok uala

Qui Chriſti nő eſt, Antichriſtus eſt.

Ah ky nem Chriſtuſe az Antichriſtuſe ze
nt Agoſtonys azt mongia deakol az anti-
chriſtus Chriſtuſnak ellenſege. de my zeu-
kſeg ezt mynekőnk byzonytanunk ah ze
nt doctorokkal ha ah zent yraſis niluan
azt mongia mynt meg uagon yruan zent
Ianos elſő leuelenek maſodyk rezeben.

Filioli nouiſſimũ tempus eſt, & ſicut
1.Ioan.. audiſtis, quod antichriſtus venturus
ſit, etiã nunc antichriſti multi cepe-
runt eſſe. Hic eſt antichriſtus, qui ne-
gat patrem & filium. Quiſquis negat
filiũ, is ne patrem quidem habet.

Fiacka, m

Fiachkaim ugmond utolſo eűdő ez, ees
mykeppen hallottatok hogy az antichriſt-
uſnak el kellet yőny meeg moſtanis nagy
ſok Antichriſtoſok kezdenek lenny ez az
Antichriſtus ky meg tagagia az atyat ees
az fiut ualaky meg tagagya az fiut annal
az atya ſincen az az meg tagagya az atiat
De ky tagadhatia meg inkab ah Chriſtuſt
mynt ah ky ah Chriſtuſnak az ew bezede-
nek ees az ew tiztinek ellene tőrekezyk ees
ah ky uizza akaria forgatni ah Chriſtus-
nak bezedet, emlekezzel azert arrol mico-
da az Chriſtus, ees mychoda az ew tizty
ottan meg tudod micoda az antichriſtus.
Azt mondok hog ah Chriſtus byzony is-
ten ees bizony ember ky az ew halalaual
ees uereuel mynd ez uelag bewnetel moſa
ees nem eyak ah kereſtſegben hanem uala
hanzor uetkezőnk ees meg terőnk, touab-
ba azt mondok hog az ah Chriſtus ah ky
meg tőrte mynd ah halaltmind az őrők po
klot ees az ordőgnek minden hatalmat,
ezeket pegeg megys byzonitok zent iras-
ſokbol, imar ha kyk ẽnek ellene zolnak ez
ek az antichriſtoſok, De hogy ioban meg

D ij erced

erced ezek azok ah kyk azt herdetyk hog az iſten ah mi bunönket meg bōcatia ah parancolatnak meg tartaſanak erdemeyert az alamiſnanak böytnek, alamiznalkodas nak ees egeb io tetemennek erdemeijert, nem hog ezek yok nem uolnanak, mert yok ees zewkſeg lenni ha ah uegre leznek ah my uegre ah zent yras monga lenny. Azonkeppen ah kyk azt mongiak hogy ah myſe hallaſnak ees ah miſe mondaſnak erdemeyert ah zuzmarianak ees mind ah zentecnek erdemekyrt bocatya meg myne kunk ahmy bununket az uriſten, yme ah zent yras azt mongia hog ah Chriſtuſnak uere moſſa el ez uelagnak beunet, ym ez ek pegee azt mongak hog ah yo tetemin ah boyt ah zenteknek erdeme, my lehet nagyub ah Chriſtuſnak ellene mynt mas nak tulaidonitany ah Chriſtuſnak erdemet ezek ah Chriſtuſnak ellenſegy, ezek az antichriſtoſok, ezek ah parancolàtbol ez ek az ymadſagbol, ah böytböl az alamiſ nalkodasbol ees egeb yoo tetemeniböl, ah miſeböl ees ah nemes zeuz Mariabol ees mynd ah zentekböl Chriſtuſt Ieſuſt cinal nak ees tezēk ah Chriſtuſt meg tagagyak

ees

ees eſmet el temetik, ah zeuz Mariat pegeg ah Chriſtuſnak emberſege zerent ualo zent zuleyt ees ah zenteket meg rutolyak megi cufolyak, igaz zinte azonkeppen, mynt hogy ha ualaky ah zolgat kyralnak mondana, meg cufolna ah zolgat ees ah byzon kyralt meg tagadna mert ah kyral new ſenkinek egebnek nem illik, ees ſemy nek egebnek hanem cyak ah keralnak az on keppen ah bunnek bocanatyais ſenky nek egebnek nem illik, ees ſemminek egeb nek ha nem kezaltkeppen cyak ah Chriſ tuſnak erdemenek ees uere hullaſanak az ew zent atyanak yrgalmaſſaganak kyböl el bocyata az ew zent fiat my erettönk iol lehet nag ſok yraſſal meg byzonitam hog cyak az iſtennek yrgalmaſſaga ees az ew zent fianak erdeme azah kyert mynekunk meg bocata az uriſten ah my buneinket de mynd az altal meg mondam aztis ah kyt Eſaias profeta monda ky byzony meg ieg zendö bezed azt monga eſaias köniuenek neguen harmad rezeben.

Eſa 48.

Ego ſum, ego ſum ipſe, qui deleo ini

quitates tuas propter me, & peccato rum tuorum non recordabor.

Een vagiok mond een vagiok az, ky el mosom ah te bewneydet een erettem ees ah te bewneydrol meg nem emlekezem. Dekerlek iegezd megh ezt hog ezt mongia een erettem. Sem ymadcyagiert sem semmy yoo tetemenyert. Ha nem cyak az ew ergalmassagaert kyuel ewegy. Iegezd megh aztys ah myt zent Paal yr eryol eh dologrol ah Sydoknak yrt leuelenek kylencyedyk rezeben,

Heb. ij. Absq; sanguinis effusione nõ fit remissio

Ver ontasnekewl ah bewnnek bocyanatya nem lezen cyak christus ontazy pegeg az ew veret ah bewnoknek bocyanatyaert, ees nem mongia az yras hogy senky vere ege ebe ontatot kij ah bewnoknek bocynatyaert. De yth nagy sok kerdesek lehetnek. ELSO KERDES, Myert nem bocyatya az vrysten ahmy bewnonket ah parancyolatnak meg tartasanak erdemeyert, ezo

kaert

kaert, mert senky meg nem tartya ah parancyolatot. Ah parancyolatrol Moyses azt yrya otodzk konyuenek. xxvij. rezebe

Execrabilis omnis, qui non manserit in omnibus que scripta sunt in libro legis. Deut. 27.

Atkozot mynden valyky mynd azokban meg nem marad ah kyk ah toruenben yruan madnak ah toruenyben pegeg meg vagyon tyltuan hogy meg cyak zewuedbennys ne gondoly gonozt se keuany, mikeppen ah kylencyedyk ees ah tyzedyk parancyolatban zet Palys azt mongia ah Roma belyeknek yrt leuelenek hetedyk rezeben.

Nam & concupiscentiam non nouisem, nisi lex dixisset. Non cõcupisces. Ro. 7.

En ah gonoz kewansagot sem tuttam voolna ha ah toruen azt nem mondotta voolna, gonozt ne kewany ah Christus awmagays azt mongya ees igy magiarazza ah parancyolatot mynt zent Mathe meg yrta

konyuenek

kőnyuene őtődyk rezeben.

Audiſtis quod dictũ fuerit antiquis,
Mat. 5. non cõmittes adulterium. At ego di-
co vobis, quod quicũq; aſpexerit mu
lierem alterius ad concupiſcendam
eam, iam adulterium cũ ea commiſit
in corde ſuo.

Hallottatoky hogy azt mondottak ah re-
gyeknek Ne paraznalkogyal, een pegeg
azt mondom tynektek, hogy valaky ma-
as ember feleſéget vgy latangya hogy go-
noz vegre lattya ewtet haat immar az ew
zewuében paraznaſagot tőt ew vele. To-
uabba meg az mongia vgian ottan.

Ibidẽ. Audiſtis quod dictũ eſt veteribus. Nõ
occides. Quiſquis aũt occiderit, obno
xius erit iudicio. At ego dico vobis
quod quiſquis iraſcitur fratri ſuo te-
mere, obnoxius erit iudicio.

Hallottatoke hogy azt mondottak ah regij
eknek

eknek, Ne ölij. ualaky pegeglen ölend mél-
to yteletre. De een azt mondam tenektek
ualaki okanelkul atyafiara meg haragzyk
melto yteletre, ym hallod myt kyuan ah
parancyolat hogi cyak meg ſe haragugial
gonoſt ſe gondoly ah te zewuedbe ſemmy
oraban, ees ſoha mykeppen ah parancolat
ew maga meg magyarazza ewmagat igy
uagion meg yrua Moiſeſnek őtődik kony-
uenek hatodyk rezeben.

Diliges dominum deum tuũ ex toto Deut. 6.
corde tuo, & ex tota anima tua.

Zereſſed ah te uradat Iſtenedet, tellyes zeu
ueddel ees tellies lelkeddel az az az uriſtent
zereſſed tellies zuuedből az az ah te lelked-
nek nę ualaminemő rezeuel hanem tellies
elmeddel, touabba zerèſſed tellies lelkeddel
az az eleteddel, mert az zent yrasban ah
lelek ſok helien yletet yegz az az nem egy
nap nem keet nap nem egy eſtendőben,
nem keet eſtendőbẽ hanẽ minden ewdőben
ees minden zempillantasban ees mynd el-
tyglen, ymar gondolia meg ualaky hogy

ha ualamely ewdöben gonoſt nem gon-
dolt atiag meg nem haragut auagy ha atya
fiat ugian zerety mynt ewnmagat erre
mongia ah bölcy.

Prou.20. Quis poteſt dicere, mundum eſt cor
meum, purus ſum à peccato.

ky mondhatya azt tizta az een zuuem,
tyzta uagiok mynden buntul, azt ſem mo
ndhatia ualaki, noha neha ualamy kycin-
ket uetkeztem my nem azontol melto ua-
gyok karhozatra azt mongia zent Iakab
leuelenek maſodik rezeben
Quiſquis autē totam legem ſeruaue-
rit, offenderit autem in vno, factus
Iac.2. eſt omnium reus.

Valaki az egez töruent meg tartangia
de ha ciak az egykben meg botrankozan-
dik olian beunös ees ugan melto halalra mi
nt hogy ha mind az egez töruent meg zek
te uolna gondold meg te mikor Adam at-
yank meg eue az almat mynek alytotad
volna

volna te bizoni ah te okoſſagod zerent ſe-
mynek itelted uolna de latode mely nagy
bewn leön mel nag niomoruſag zalla mind
ez velagra azert ah beunert miert lön nem
egebert hanem hog nag zemely ellen lön
ah uetek mert az iſtennek ellene lön ygaz
zinten azonkeppen a' ar mi kicent uetkez-
zönk my ah paranciolat ellen iſten ellen ue
vettönk, mert ah parancyolat az iſtene nag
lezen ah bewn, noha nekönk kycyennek
lattatyk mert nag zemél ellen vettönk mert
az Iſtenek ellene De gondold meg aztijs
hogy mikeppen bewtetee az Iſten Lotnak
feléſeget cyak az eg hatra tekynteſert Gon
dold meg amaz embertys, ah ky ewnnep
napon cyak zenre valo fat zed vala. Gon-
dold Ananyſnak ees Saphiranak vetkeke-
tys kyket az vryſten cyak egy hazugſag-
ert zörnyew halalual ölee megh, de myert
myuele az vriſten ezeket nem egebert ha
nem cyak hog meg mutaßa ah bewnek
mynuoltaat ees ah parancyolatnak meg
nem tartaſaa terhit, azert za iſtennek paran
cyolatyat ſenkij meg nem tarthattija ah
Chriſtuſnal töb.

Valaky

Valakij annak okaert azt herdetij hog ah parancijolatnak meg tartasanak altala ewd uőzől ees autal nyerij meg az ember az ew bewnenek bocijanatyat előzőr ez őnnőmagat ah Cristusnak ellesegeuee zerzij az az Antichristosa zerzij ewunuőmagat mert cyak ah Christus uere mossa el ah bewnt Annak utána myndőnnőmagat ees mynd azokat ah kyknek azt herdety ees ewnekij hiznek atkoztakka ees caarhoztakka tezij, mert sem ah kyk ewtet halgattyaak tarthacyaak meg tellyessegel ah parancijolatot, Erre mongia zent Paal ah Galataasbelijeknek yrt leuelenek harmadyk rezebē

Quotquot ex operibus legis sunt, exe
Gal.3. crationi sunt obnoxij. Scriptum est enim execrabilis omnis qui non mãserit in omnibus quę scripta sunt.

Valakyk ah tőruenek cijelekedetijből uãnak, azaz ualakijk ah tőruennek meg tártasabol uaariaak az ew bewnőknek bocijan atijaat ees ewduőssegeket kőttelezyk ewnőmagkat atkozatra az az őrők karhozatra okát mongiaa zent paal, mert meg uagion mond yruaan atkozot mynden ualaky meg nem maraad, mijendekben azokban ah kijk ah tőruenben meg uannak iruáan ugij mynt azt mondaia ualakik ah tőruenek altala akarnák ewduőzőlny, mijhog ah tőruen azt kiuanya hog ew myndenestől fogua meg tartaassek azt pegeg senkij nem tehetij azert ezek atokra ees őrők cárhozatra mltook, azt pegeg senkij nem mongia hogij ezt zent paal nē ah tyz parancijolatrol mõgia ha nē ah sydooknak egeeb tőruenijekről mert mynden ketsegne kewl mijnden tő uenyekről zool ah kyket az vristen Mojisesnek altala kij ada, kéualképpē pegeg ah tyz parancijolatrol ees mid ezeket tőruennek zokta mondanij, mynt azon zent paal mondassabol uehetijewk mert igij zool zent Paal Romabelijeknek ijrt leuelenek vij rezeben.

Nam et concupiscentiam non nouis- Rom.7.
sem nisi lex dixisset non concupisces.

Een ah gonos kewansagot sem tuttam uo olna,

olna, hogij ha ah tőruén azt nem monta uo
olna: gonozt ne kewanij Imee ah kijlencij
edyk ees ah tyzedijk parancijolatot tőruen
nek neuezij.

MASODIK KERDES.

Miert atta az vriſten moyſes altal kij ah
parancijolatot ha ſenkij meg nem tarthatija
az vriſten ſoha lehetetlen dolgot nem parã
cijölt uoolna, ha pegeeg lehetetlen dolgot
parancyolt uoolna, nem okaual karhoztat
na ah lehetetlen doiogért az vriſten:

ERRE EZT FELELEM. Az vriſtẽ
mykoron teremtee az embert ah my Aty
atokat Adamot ugy teremtee hog ew meg
tarthattya uala ah parancijolatoth ewnekij
nem uala lehetetlen ah parancyolatnak meg
tartaſa, ha te mondanad az vriſten Adam
nak egij parancyolatnal tőbbet nem adot
ha nem anank utanna ada kij ah parancijo
latot Moyſesnek altala. ERRE EZT
FELELEM Az vriſten uygan benne
teremtette uala ew benne mynd ah tyz pa
rancyolatot, de az egij parancyolatijs kőz
tő uala ah tyz parancyolat kőzőt mert ah
ky igazan hizy az egy Iſtent haat az az
Iſtenek

iſtënek ſemmy mondaſaat meg nem zegy
de teeryőnk arra hogy az vriſten Adam
nak lelkeben vgian benne teremtette ah tyz
parancyolatot ah meg tetcyk zent Paal
mondaſabol ky azt yry ah Romabelieck
nek yrt leuelenek y rezeben.

Nam cum gentes quę legem non ha
bent, natura, quę legis, fecerint, eę le
gem non habentes, ſibi ipſi ſunt lex,
qui oſtendunt opus legis ſcriptum in
cordibus ſuis. Rom. 2.

Mykoron ah Poganok kyknek tőruenek
nynchyen termezet zerent azok cyeleke
zyk ah myt ah tőruén kewan ezek ew
magok ewmagoknak tőrueniek kyk meg
mutatyak ah tőruennek my voltat az ew
zewőkben, mynt ha vgyan megh voolna
yrua az ew zewőkben, yool lehet ez ew
maga meg magiarazza magat de meg yr
om aztys ah mynt zent Agoſton magia
razza ezt ah zent Paal mondaſat.

Scriptũ

Scriptum eſt inquit, legem habent in cordibus ſuis, ideſt, non omnino deletum eſt, quod ibi per imaginē Dei cum crearemur impreſſum eſt.

Augu de ſpū et lit. ad Mat. ca. 28.

Meg uagion mond ijruán az ew zewuők ben ah tőruennek az ew cijelekedetij az az nem myndeſtől fogua tőrletet elaz, az ew zewőkből ah kij oda nyomattatot uala, ak koron mijkoron az Iſtennek abrazatyara teremtettőnk uala ugij mijnt azs mondana ija mijnt zent Paal mijnd zent Agoſton mijkoron az Iſten az első embert teremtee az ew haſonlatoſsagara, tőkélletesen teremtee az ew lelket, ze wueben teremtee mijndē parancijolatinak eſmeretit kyknek abrazatijt ees nijomdokijt moſtijs atijuk, nem cijak ah Poganok lelkeben ha nem meeg ah mij lelkőnk bēnijs ugij hog ah termezetnek ees ah Moyſesnek tőruenije, (zoluaan ah parancijolatrol) mijnd egij, mijkeppē mijn den ember meg erthetij, ah kij mijnd ah keet tőruent őzuő uetendij, ees ah Moyſesnek tőruēije cyak magiarazza ah termezetnek

tőouenyet

tőruenijet ky meg hamoloſodek ah mij Atyank nak vetkeyert mynd őnnémagaban ees mynd az ew fijaiban, ezt pegeg nem cyak een ertem yg, ygy erti zent Ambrozys ky azt yrya ah kőnyben ah kyt zent Paalnak Romabelieknek yrt leuelenek harmadyk rezet magyarazuaan.

Lex naturalis per Moyſen partim reformata, partim autoritas eius firmata in vitijs cohibendis cognitum fecit peccatum, nou quod lateret ſicut dixi, ſed oſtendit peccata quę fiūt non impune futura apud Deum. Ro. 3.

Ah termezetnek tőruenye Moyſeſnek alta la feel rèzēt meg vytateek, feel rezēt az ew méltoſaga meg erőßythteteek ah bewnnek meg tyltaſiban ah bunt nyluaua teue, nem ah bun annak előteys nem tudatneyek de meg mutata ah bunőket ah kyk leznek, hog az iſten el nem engedneye hanem meg beuntetne azokat ah kyk uetkeznenek, Ennek okayrt az uriſten mykor előzőr Adamot lelkebe teremte ah parancyolatot

E kyt

Kyt zent paal tőruennek zokot mondany nem uala lehetetlen ah meg tartasra, de hog uetkezek anyera meg rőta az eő termezet et ahmienketis uele egetembe ugy hog meg hog akarta wolna ys adan myes akarnokis soha az istennek parancolatyat sem ew meg nem tarthatta uoolna sem my meg nem tarthatnoyok ez okert monda zent paal ah romabelieknek yrt leuelenek nolcadyk rezeben.

Ro.8. Affectus carnis inimica est aduersus Deum. Nam legi Dei non subditur, Siquidem ne potest quidem.

Ah testnek mond mynden indulatia istennek ellensege mert az istennek tőruenenek alaya nem uettetyk ingen nem lehet pegeg Ime em zent paal azt monga hog lehetetlen dolog, hog mi ah tőruent meg tarciuk iool lehet mikor isten adamnak ky ada, akkor lehetseges uala ah meg tartasra, mondhatnaya yt ualaky lam zent dauid azt mongá ah zoltar kőnyőben zaz tyzennolcadyk rezeben.

seruaui

Seruaui mãdata tua & testimőia tua. Psal. C. 18

Meg tartottam ah te parancolatidat ees ah te byzonsagydat, Erre ezt felelem hog sem ah gőrőgben sem ab sydoban, sem ah zent Hieronymus yrasaban kyuel ew ah sydo soltart magarra fordytotta, sem ah zẽt Agoston kőnyueben kyuel ew ah soltart magarazza nincen sohul meg tartottam hanem uagon az yge erzetten, ugy uagon meeg Illarius kőnyuebennys, deky nem tugya azt hog zent dauid meg nem tartota ah parancolatot mert zolgaianakis feleseget el ueue istennek tőruenenek ellene meeg telől reya ewmagat meg őlete.

HARMADIK KERDES

Hat myert atta az uristen uiobban ky Moysesnek altala ah parancolatot mert annak előte eltenek minden hyuek cyak ah termezetnek tőrueneuel kyt az isten adamnak lelkebe teremte ky ah tőrueniel egy uala ah kyt Moysesnek altala az uristen ky ada ebben eh tőruenben ecit Abraham ebe Iacob Isaac ees mynd ah patriarcaak de hog ostan az emberben ah beun meg kezde sokasodny ees mynd naprul napra meg kezde

de mind yoban yoban az ew zuuekben ter
met az tőruent oſtan ugy ada ky yrua az
uriſten azt ah tőruent Moiſeſnek altala ah
ky annak előtő cyak zuuekben uala de
nem annak okaert hog annak meg tartaſa
nak altala ewduezőlnenek, mert azt mon-
ga zent Paal ah Galatasbelyeknek yrt leue
lenek maſodyk rezeben.

Quoniam ſcimus non iuſtificari ho
Gel.2. minem ex operibus legis, niſi per fidē
Ieſu Chriſti, & nos in Chriſtū Ieſum
credidimus, vt iuſtificaremur ex fide
Chriſti, & non ex operibus legis.

Myert hogy tugyuk hogy ah tőruennek
cyelekedetyből ſenky ygazza nem leſhes
az az ſenkynek bwnee meg nem bocyat-
tatyk ſenky az ewduőßéknek vtara men
iuthat ha nem cyak ah Ieſus Chriſtusban
valo hewt altal myees ha Ieſus Chriſtusbā
hyttőnk, hogy ah Ieſus Chriſtusban, hyt
altal lennynk igazakka ees nem ah tőruen
nek cyelekedetyből. Azert annaz okaert
ada ky ah tőrnént Moyſeſnek altala hogy
ha

ah tőruén meg nylatkozneięk ah ky az
embernek zeweben homalyoſon vala ees
hogy emberek az ew bewnős voltotak
meg eſmerneyeek ne biznanak az ew my-
uoltokban erre mongia zent Pal ah Ro-
mabelyeknek yrt leuelenek.iij.rezeben.

Per legem agnitio peccati. Ro.3.
Ah tőruén altal lőn ah bewnyek eſmerety
azon leuelenek hetedyk rezeben meg azt
mongia.

Abſq; lege peccatum erat mortuum,
ego autē viuebam ſine lege quondā, Ro.7.
porro veniente mandato peccatū re-
uixit, & ego mortuus ſum.

Ah tőruennekewl ah bewn meg hoolt va-
la een pegeeg regentem elek vala tőruénne-
kewl, de ha parancyolat el iőuén meg vyo-
la ah bewn een pegeg meg halek az az
myhelt een ha parancyolatbol meg latám
az en bunes uoltomat, ottan meg eſmerem
hog een melto uoolnek őrók halarra az en
buneimert, egy keueſnere annak utanna
meg azt monga.

Vt appareret peccatum per id quod
Ro.7. erat bonum mihi gignere mortem, vt fieret maiorem immodũ peccans per peccatum.

Hog meg mutattatneiek mond az altal az az ah parancolat altal ah mely io uala hog ennekem halalt zerzene ees hog ah beun ah parancolatnak felette igen uetkezõ beun le ne az az hog ah beun meg tessek hog beun hog az istennek haragia ah beun ellen meg lattassek ees ertessek mely ygen gulõly az Isten ah beunt, meg ah Christosis ezokaert monda az yfiunak myn zent Mate meg yrta könyuenektyzenkylencedik reben.

Si vis ad vitã ingredi, serua mãdata.
Mat.19. Hatõkelletes akarz lenny ereggel agy el myndent ah myt byrz, ees ad ah zegenek nek ugy ment azt mondanaia ah Christus ah tõruen nem cyak ah keulsõ tetement nezy, hanem nezy ah belsõtys, mert ualaky az egy istent hizy lenny byzony istennek

kezd

Kezd mindent el hadni ew erette mykoron az ew bezede keuanya, azt keuania uala ew tõle ah Christus de nem muuele azert zomoruuan meneel urunktol mert ionkab hun ew az ew gazdagsaganak hog nem ment az istenben megys ertec hog meg nẽ tartota uolna ah parancyolatot ennek okayert yra ezt az euangelysta.

Cum audisset autẽ adolescens eũ fer- Ibidem
monem abijt tristis, erat em̃ habens possessiones. Iesus aũt dixit discipulis suis. Amen dico vobis, diues difficile intrabit in regnum cœlorum.

Mykoron halotta volna az Ifiu ah bezedet zomoruuan myne el mert nagy sok ioza gyualanak ew neky ewduõzitõnk pegeg azt monda az ew tanytuaninak byzony inondom tynektek ah kazdag nehezen megen be menyeknek orzagaba, ezt pegeg nem emagamtul magarazom ygy hanem ah Christus bezede ew maga magyaraza ygy meg magat, De zent Ieronimus sys, de mondanaya yt valaky lam az ifiu

meg

meg tarta ah parancyolatot mert azt yrya zen Marcus ew rola hog ah Christus zerette ewtet ez ah zent Marcus bezede.

Mat. 5. Intuitus illum Iesus dilexit eum.

Ewduozytonk ew reyaia te kyntueu zeretee ewtet. ERRE EZT FELEMEN. Oluasd touab ees meg talalod hogy meg nem tartotta ah parancyolatot mert azt mōdaa ah Christus egy hyod vagion meeg teneked, ha azert meg tartotta volna nem monta volna ewneky azt ah Christus hogy meg hya uagion zomoruuan sem mēt uolna el ah Christustol, de ah Christus sem mondotta uolna azt ew rola kōnyeb ah teuenek egy tew lykni helyen altal menny hogy nem ah kazdagnak menyorzagba meny de nem cyak een ertem ezt ygy, ygy erty zent Hieronimusys ees ugan egy kōn tuet yrt errōl kyt neuez Acticusnak mely kōnyeben azt yrya hog ember az istennek paranciolatyat meg nem tarthatya az ifiurul pegeg azt monga ez nem hog tōkelletes uolt uolna de ingen leny sem ákart arany zaiu zent Ianos meg azt monga ees

igy

ygerty az ifiu dolgat ygy erti Illariusis ees ah zent Doctorok mykor magyarazzák ezt ch helt, mynd nyarian zydalmazzak ezt ez ifyat. Mondanad te ennekem te haat myokaert mōgya zent Marcus hogy vrōk zerette ez ifiat nemellyek azt mongyak hogy urunk myert hogy ewtet tanytuanaua akaria uala tēny zerete az ew az az zeretegete ewtet edes bezeddel zola neky de iongkab ezt kel mondanonk hog vrunk zerete ewtet az az zerete ew kewlhō parancyolatianak meg tertasat, de anal tōbet kiuāta ewtōle az az azt kyuanta hog lelek zerenty s meg tartota uolna mert zēt Pal azt mongia

Lex spiritualis est. Ro. 7.

Ah tōruen lelki dolog, eh pegeg lelekben nem taorttta vala meg, ah parancyolatnak az ew meg tartasa all pegeg eh harom elsō parancyolatban, yt vrunk foga ezt immere hogy egy istent higgen, mert ah ky egy istent hyzen zerety az, az istent, ah ky pegeg az istent zerety kéz myndent ew erete el hanny, az kéz nem lōn azért az istent nem zerete nem hyue ewtet hanem fogada ewmaganak az ew marhayat isten elōl atra

Ev mene

mene el zomoru keduel, mert az istenis
kel uala ees attol sem ualhatyk uala el, de
megys ah marhat ualazta maganak egi be-
zeddel ennek az ertelme zerete az ifyat ah
Christus annyera hog ah het utolso paran-
cyolatot uala menere meg tartota uala ky-
ket elő zamlala ew̃ neky, de nem zerete ho-
gy ah harom elsőben semit nem akara meg
tartany, mykent Faraho keralt zereti uala
az uristen mykor az Israel nepenek nyo-
morusagat meg tagitota ual ees azt fogaga
uala hog el bocatya ew̃ket, megys mutatia
uala azt az isten, mert ah cyapasokat ah
kyket reiaiok bocat uala akkor el uezi ua-
la rola dehhog ostan nem hew̃n ew̃neky az
isten nem zerete ew̃tet ees elis uezte azt mõ
dhatnoyok my farahorulys ah mitaz isiu-
rulmondnak nemeliek, farahot isten zerete
mert Moysest kere faraho hog imadkoz-
nek ew erette ees isten meg halgata ew er-
ette Moysest, azert az isten zerete farahot
ha zerette hat meg tartota faraho az istẽek
paranbolatiat de ez nem igaz azert az isiu-
rul ualo beked sem igaz.

NEGEDYK KERDES

ha

Ha ah paranczolatot azokaert atta az vri-
sten Moysesnek altala vyobban ky hogy
ah parancyolat meg mutaßa az embernek
az ew bewnyt ees bewnős voltàt myt haz-
nalt ez az embernek. Touabba ha ah tőruẽ
nek meg tartasának altala, senky az ew be-
wnének bocyanatyat meg nem nyerhety
hát my altal ewduozőltek ah regy Patriar-
chac ees Profetaak, ezt haznalya ah paran-
cyolatnak vyonnan valo ky adasà hog ah
tőruen meg mutattya az embernek az ew
bewnős voltàt ky ewneky elősőr azt haz-
náltá hogy meg esmerte abbol az vristen-
nek ah bewn ellen ualo haragyat ees yteletit
Ennek utanna oztán incabb ewgekezet ar
ra hogy magat mynden bewntől meg og-
gya, zent Paal azt yria ah Timoteusnak
yrt első leuelenek első rezeben.

Lex non est iusto posita, sed in iustis
& obsequentibus impijs & peccatori-
bus. 1. Thi. 1.

Ah toruén nem adatot az igazakuak ha
nem ah hamissaknak, az engedetlenek-
ah gon

ah gonozoknak ees ah bewnesőknek ugy mynt azt mondaya hogy ionkáb ah bewn től magokat meg ogyák azért adatek ah tőruen Annak utanna ezt haznallya az embernek ah tőruenből ualo bewnnek es meretv, hogy mykoron latnaya hogy ew bewnős uolna ees melto uolna őrők halara te haat ez ébe venne magat hogy ah paran cyolatnak meg tartasabol ees az yoo cyelekedet altal menyorzagba nem mehetne, ha nem zűkség volna hog maas keppen gondolna az ew ewduőßegere mynt tunny illyk hog ah meg igert Christusnak altala kellene ewduőzőlny kynek ez velaknak valcyagara el kel vala yony ennek okaiert mongia zent Paal ah Galatas belyeknek yrt leuelenek harmadyk rezeben.

Lex Pedagogus noſter fuit ad Chriſtum ut ex fide iuſtificaremur.

Gal. 3.

Ah tőruen nekőnk őrzőnk uezerlőnk uoolt ah Christushoz, hogy ah Christusnak hitenek altala lennijnk Istennek előttő igaz za, azaz hogy ah Christusban ualo hewt ewnkel

ewnkel fognoyok meg my az Istennek ergalmasagat ees ah Christusnak erdemyt kyert my igazza lezőnk Istennek előttő kyert mynekőnk mynden bewnőnk meg bocyattatyk ees pegeeg ah Christushoz ualo hewt, Soha kewlewmben nem lehet ha nem ha ember előzőr myg esmery azew bewnős uooltat, mijkeppen senky addég or uost nē keres, meg nē erti az ew betegseget. Ember pegeg az ew bewnős uooltat az ew nyaualyas uooltat ah parancyolatnekewl nem ertheti, De mykor ember az ew elétet ah parancijolat melle uetendy, igaz ugian meg lathattya mynt egy tewkőrben az ew bewnos uoltat, ugy tud oztan az ember oruost keresny az az ah Christust ah ky altal myndennek meg aldatnak, kőnyő ebből meg erteny mykeppen euduőzőltek ah regy zent Atyat, mert mijkoron ah tőruen ből meg ertettek az ew bewnős uoltokat ees lattaak hogy az ew myuoltokbol nem ewd uőzőlhettenek az oruost Christushoz folyamtanak ees bystanak az el iőwő Christusnak erdemeben ees az altal ewduőzőltenek mynt Zent Peter mongia az Apostoloknak

ſtoloknak cyelekedetekrõl yrt kõnyuenek tyzen õtõdyk rezeben.

Actr. 15t Quid tentatis deum, vt imponatur iugum ſuper ceruices diſcipulorũ, qd̃ neq; patres noſtri, neq; nos portare potuimus, ſed per gratiam domini Ieſu Chriſti credimus nos ſaluos futuros, quemadmodum & illi.

Myt keſertytek ty az vriſtent hogy ah tanythuanyoknak nakokra oly igaat veſſetek hogy kyk ſem ah my atyank, ſem my el nem viſelhettõnk ha nem az vr Ieſuſnak zerelme altal kyuel az vriſten ewtet zerette ees ew érette minket hizzewk hogy ewd uõzyt mykeppen zynten azokys az az, mykeppen ah regy zent atyaák meg nem tarthatták ah tõruent ah parancyolatot vgian mynt meg kellet volna tartaniok azonképpen my ſem tarthatyuk. Demykeppen ewt az el iõuõ Chriſtuſnak erdeme altal ewduõzõltének, azonkeppẽ myęs az el iot Chriſtusnak erdeme altal ewduõzõlõnk,

ezt pegeg

ezt pegeg nem cyak eén ertem yg ha nem Zent agoſtonys ygy erty mynt meg yrta ah kõnyben ah kyt yrt magarazuan ah zẽt Ianos Ewẽgeliomanak tizedik rezebẽ.

Pręceſſerunt iuſti, ſic in eum credẽtes venturum, quomodo nos quoq; credimus in eum qui venit, tempora variata ſunt, non fides, quia & ipſa verba pro tempore variantur. Aug. in 1a ep. 10. c

Ah mel igazak my elottõnk uoltanak ah keppen hyttenek az el iouõ Chriſtusban mykippen hizzõnk myees abban ah Chriſtusban ah ky el iõt az ewdõk ualtoſtanak el nem ah hewt mykeppen ah bezedekys az ewdõ zerent el ualtoztanak, ez altal ewduõzõltek myees mykeppẽ ah Chriſtus ewmágá meg mõda mynt zent Ianos meg yrta kõniuenek tizennegend rezeben.

Nemo venit ad patrem, niſi per me. Ioan. 14.

Senky az een atyamhoz nem iohet ha

nem

nem cyak een altalam, haat ſenkynek nem egéebnek altala ha nem cyak ew altala.

EOTODYK KERDES.

Ha ah parancyolát arra valo hogy my az altal meg eſmeryewek ah mi bewnős voltonk at folyamonk ah Chriſtuſnak erdemere hogy az ew erdemeben byzuan legiőnk ottan ah menyorzagnak vtan, te haat immar nem kel iool tennőnk, ha nem cyak ah parancyolatbol eſmeryewk ah my bewnonket ees az vtan bizzonk az Chriſtusbā

ERRE IGY FELELEK.

Nagy ſo kan vannak moſtannys eh fele emberek hogy igy elnek de eh felék nem eſmeryk az ew bewnőket ees az ew bewnős voltokat ſem ah Chriſtus erdemeben nem biznak, mert hogy ha ewk erteneyeek ah bewnt, mynt giewlőly az vriſten, mert vgy giewlőly hogy az embert ah bewnért halalra kőtelezy, pokolra ees őrők kaarhozaatra ha immar hynneyeek hogy ah Chriſtus abből ewket ky mentette ees eertenek ewk ezt bizony nem teernének arrá ah vezedelemre ah kyből egycyer az Chriſtus az ew dragalatos vereuel ky mentette.

Touabba

az nap ſen ha nap ſen haat ſenlik, ha nem ſenlyk nem nap ſen igaz azonkeppen ha heuty uagion io celekedetiis uagion ha nincen io celekedeti nincen heutiis.

HATODYK KERDES

Meeg ſen ertem hogy mikeppen lehet ez hogy ah heutnek mellette nekem cyelekedetemis yo legen lam Eſaias profeta nagy zent uolt meeg ſem uolt beunnelkeul mynt ew maga mongia ijria kőniuenek vireczebē

Ve mihi, qa vir pollutus labijs ego ſū

Eſa. 6.

Iay énnekem mert een fertelmes aiaku ember uagiok az az beunős uagiok zent Iobnak kőnyuenek negedik rezeben meg azt monga egyk baratya kynek neue Cliphas temanites.

Ecce qui ſeruiunt ei, nō ſunt ſtabiles, & in angelis ſuis reperit prauitatem. Iob. 4.

Ime ah kyk euneki zolgalnak nem alhatatoſok, de meg az ew angalibannis gonoſagot talala. Touaba zent Pal zent Barrabas anyera őzue ueztenek Antiochiaban

hog egmaſtul el ualnanak cyak ennek oka
yrt hog zent Pal akarya uala hogy myko
ron ewk azokat meg latogatnak ah kyk-
nek predicalotanak, Marcus lanos uelek
ne lenne zent Barnabus pegeg azt akaria
uala hog uelek lenne, noha ah predikalaſ-
Acto.15. ban tarſok nem lőt uolna, igy irya ezt
eh dolgot zent Lucac azapoſtoloknak cije
lekedetiről yrt kőnuenek xv. rezeben Ez
azert ah kerdes ha ah zentek magokat beũ
nelkul nem ohattak illien ieles zentek hat
mikeppen ohatiuk my magunkat yol le-
het arrol eleget zolek ennek előte hog mine
mő beunőſők uagiunk my eh földön ah
meddeg my ijt előnk minemő igazakijs.
De mind az altal moſtes zolok keuees be-
zeddel harom fele bewn uaijgon ees hrom
fele beunős uagion elſő bewn mondatik ere
detbeunnek ky nem egeb hanem oly bew
nőſſeg hog ky mi reank ah mi atiank uet-
keyrt zallot ees euel egetemben ah mi ter-
mezetőnk annyera meg romlatot hog ha
akarnoiok ſen tehetnők hogy ne uetkez-
nenk, mert ſoha mi az iſtent anyera nem fel
hetiuk ammeniere kellene anyera ew benne
ne m bizhatunk, anyera ewtet nem zerethe
tyuk

tyuk ah menyre kellene ha nem zeretyuk
azokat ees azokban bizunk ah kiket ze-
mőnkel latunk, ebben eh bunben pegeg an
yanknak mehebennis benne uoltunk erre
mongya zent Dauid ah zoltar kőnyőnek
őtuenedyk rezeben.

Ecce in iniquitatibus cóceptus ſum, Pſal.50.
& in peccatis cócepit me mater mea.

Imee een bewnbe fogantattam, ees bewnbe
fogadot engem az een anyaam. De erre
nem zewkſéd egeeb bizonſaag mert ezt
mynden ember meg eſmeerhety hogy ah
mi termezetőnk meg romtot termezet ees
cyak bewnre vagiő, mert embernek lelke
vntalan kewlewmb kewlewmb iſtennek
ellene valoo dolgokra, gyakorta pegeg iſtẽ
ellen valo dolgokatys cyelekezyk, czek az
eredet bewnuek giewmőleye, ennek eh giw
mőltnek pegeg fayays vagion ky nem ege-
eb ha nem ah my romtot termezetőnk: ez
azert az eredet bewn ah my termyzetőnk-
nek bewnűs volta ah my atyanknak bewn
neyert, ees az my termezetőnknek, ky an-
nyera meg romtatot hogy nem tehety hogi

 ee vet

ne vetkezzek, ennek ah giewmölcye mynden gonoz gondolatok ees mynden istennek ellene valo tętemenyk, ebben eh bewnben benne vala mynd ez vélag ees mynd ez vélag kötöles vala örök halalra, ezért eh bewnért mynt zět Pal mongia az Ephesumbeelyknek yrt leuelének masod rezeben.

Ephe. 2. Eramus omnes natura filij irę.

Feyenkent haragnak fiay ualank az az beunösök ees karhoztak, de hog ah Christus el iöue ualakyk ew benne hewnek ees nem ugy heunek (mynt azördögök kykys hyzyk hogy ah Christus meg holt mind ez uelagert, de nem hizik hog ew erettek holt meg) ha nem ugy hiueek hog ew erettek holt meg ah Christus, ees minden remensegek ew benne uetętek ezek beunöket meg bocatya az vristen az ew zent fia yrr, az az meg bociaytya minden az ew termezeteknek bewnösseget ees meg romlasat az az minden istennek ellene ualo gödolatokat ees tętemęnyeket azokban ah ment mondam ah kyk ew benne igazan

hittenek

hyttenek mykeppen az Christus mongya mynt zent ianos meg yra könyuenek harmadyk rezeben.

Sic deus dilexit mundũ, vt filum suũ vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam ęternam. Ioan. 3.

Eh keppen zerete isten ez uelagot hog az ew egetlen egy fiat adnaia ew erette hogy mynden ualaki ew benne hyendel ne uezzen hanem örök eletet uallion: ezenkeppen ymar yol kel elniek ees kel magokat oltalmazniok azt az artatlansagot ah kyt ew nekî ah Christus zerzet, nynt zent Paal monga az ephesumbelieknek yrt leuelenek masodik rezeben.

Conditi summus in Christo Iesu ad opera bona, quę pręparauit Deus, vt in eis ambularemus. Ephe. 2.

Teremtetenk ah iesus Christusnak altala ah yo celekedete kyket zerze az uristen

hog azogba iarnank az az az uriſten az-
ert teremte uiobban az ew̃ zent fianak al-
tala az az uiobban nemzee hogy elnenk
az ew mondaſa ees akaratia zerent, azert
ezeknek kel igekezniek kezzel labbal ho-
gy az vriſten ellene ne uetnenek hala adat-
lan fiay ne legenek ees azt az artatlanſagot
oltalmaznayak ah kyt ah Chriſtus nagy
draga uereuel zerze nekiek, ezek immar
ha tõrtenet zerent uetkeznek, de ha meg
nyha kelendis ah uetek de ha nem ertendik
az ew̃ bunõket bewnre ewnekyk nem tu-
laydonytatyk mert az ember oly giarlo ho
gy gyakorta minek elõtõ enged ah uetek-
nek de myert hogy ah uolt akaratiok hog
nem akartak uetkeznie ennek okayert ha
immar ezek tõrtenet zerent uetkeznek ba-
tor neha kelueys beunre nekyk nem tulay
donytatyk ah Chriſtusnak erdemyert, mert
ezeknak az ew bewnõk ah Chrikusnak
erdemyert bocyanando bewnnee lõt az az
meghbocyatatot bewnõ
Ezek immaar az ew̃ myuoltokbol bewno-
ſõk mert naponkent vétkeznek, mert na-
ponkent azt mongyaak, ees bocyáßád my
atyank ah my bewneynket vétkeynket, de
ah Chri

ah Chriſtuſnak erdemebõl zẽtek ees bewn
nelkewl vadnak eez ah ew igaz hewtõket
naponkent megh eſmeryk mynd õnnõma-
gokat ees mynd egebeket az ew nemes ees
yo igaz cielekedetekbõl, mert ezek tuduan,
ertuén nem vetkeznek akaratyok zerent,
mert az hogy egy mak zemnyt ſe vetcye-
nek az iſtenuek ees az ew felebaratoknak
ellene mynden zentek ees mynden hyw ke-
reztyenek illyenek voltanak, ees moſtanys,
illyetenek, ha pegeeg erõl yraaſt keuánz,
igaz eleg yraßál meg byzonyttok ezt my
my mykor zolank ah Chriſtus egyhazan-
ak tyztaſagorol.
Nagy zokan vãnak kyk cyak zynnel ke-
reztyenek kyk nyeluekkel vallyak ah Ch-
riſtuſt de zewõkkel nem hyzyk ezeknek
nyncyen gõgyok arra hogy iſten zerent
ellyenek ees nem oltalmazzák magokat
ertuén tuduán gyakorta az vryſtennek el-
lene vétnek ſokara pegeg ingen nem gon-
dolnak arra hogy ne vetkezzenek ingen
nem erzyk ees nem ertik hog vétkeznek,
ezek azok ah kyt halalos bewnben vãnak
ezek ah kyk illyen bewnben megh haland-
nak myndiarton pokolra mẽnck mynkep-

Fv pen

pen zent Paal mondá ah Romabelieknek
yrt leuelenek nyolcyadyk rezeben.

Roma.8. Fratres si secundum carnem vixeritis, moriemini.

Atyan fyay ha test zerént éltek megh hal-
tok az az ha testeteknek kedne zerént ees
el ueztek, myuel pegeg hogy yobban még
ercyed em erről em peldat mondok en tene-
ked ah my lelkónk meganyanknak mehe-
ben annak utanays olyan mynt ah napnak
földe kyben ah feunek gyókerey benne ua
nnak ees nag surósseggel fel ewtnek ah feu-
uek az ew gyókerekből igaz azonkeppen
ah bewnók gyókerey ah my lelkónkben
benne uannak ees gyakorta fel ewtnek en-
nek ah meg romlot termezetnek gyumól
chy mynt tunni illik gonoz gondolatok
gonoz cyelekedetek, touabbc mykeppen
ah kertet meg kapalíak ees tyztaua tekyk
ah kertet, ezenkeppen ah Christus tyzta-
ua tezy ah my lelkónket az ew vere hulla-
sanak erdemeuel kyben my byztonk azt
mongia ah Christus mync zét Mate meg
yrta. xónyuenek. xij. rezeben.

Sed dico

Sed dico vobis quod de quocũq; ver Math.12.
bo otioso, quod locuti fuerint homines,
reddituri sunt rationẽ in die iudicij.

De mondom tynektek hok myndẽ hyuol-
kodo bezedról kyt emberek zolnak, rola
zamot adnak iteletnek ydeyen de hogy ad-
hatonk my zamot mel igen sokak ah my
bewneynk mynt zent Dauid mongya ah
zoltar kónyuenek. xviij. rézeben.

Delicta quis intelligit, ab ocultis me- Psal.18
is munda me.

Ky erti az ew bewneyt vgy mynt azt mó-
danaya senky, azert nem tyztyth meg en-
gem az een tytkos bewneymbólys, ah Chri
tus tyzttya azért meg ah my bewneyn et
ces ah my adosagonknak leuelet ew tórle
el, vgy mynt hogy egy mák zemne bewn nẽ
marada ah my lelkónkben mynt zent Paal
mongia ah Colßabelyeknek yrt leuelenek
ij rezeben.

Deleuit quod aduersus nos erat Chi- Colo.2.
rographum.

El tőrlee azt ah Christus ah my kezőnk y
rasaat ky mynekőnk ellenőnk vala az az
el mósa ees el tőrlee mynekőnk mynden be
wneynket, ees zamot ada az ew zent vere-
uel mynden hyn kereztyenek ért az ew zēt
Attyanak meeg annak felette az ew zent
malaztyat aggia az ew hyueynek hogy
kyuel naponkent tyztyttyak az ew lelke-
ket, de mykeppen ah tyzta kerbe meg ma-
radnak ah fewnek győkerey azonkeppen
megh maradnak ah bewnnek győkerey ees
mykeppen ah kerben ah few győkerekről
ky ees fel ewt azonkeppen ah my lelkőnk-
ből vntalan ky ees fel vtymagat ah bewn
mynt tunny illyk kewlewmb kewlewmb
gonz gondolatok, neha gonoz á vagy ha-
ragos bezedek neha meeg gonoz tétteme-
n ekys, De mynd ezek, myert hertelen es
ertellemnekewl leznek azokban ah kyk
vetkezny nem akartanak ees nem vetkez-
tenek akaratyok ees ertelmek zerent, ha
nem mynden zandekokkal azon uooltá-
nak hogy ne vetkezzenek, ezekne k va-
lamy bewnők esyk ewnekyk bewnre nem
tulaydony thratyk, ha nem azok ah bew-
nők

nők bocyanando bewnők leznek ah Chri-
stusnak erdemyert ah kyben ew hyttenek
azaz megh bocyatot bewnők.
De vānak oly gonoz embérek hogy myn-
denestől fogua parlágá haggyak az ew ker
teket az az, nem oltamazzaak magokat
bewntől, de meg erthuē tuduānnys gyakor
ta uétkeznek eezknek lelkeket ees testeket
az vristen kewldy az őrők caarhozatra
mynt ewnnómaga megh monda ah Chri-
stus, yrya pegeg zent Ianos kőnyuenek ő-
tődyk rezeben.

Et prodibunt qui bona fecerūt in re- Ioan. 5.
surrectionem vitę. Qui vero mala in
resurrectionem condemnationis.

Ah kyk yool cyelekettenek fel tamadnak
elétnek fel tamadassara ah pegeg gonozol
cyelékednek karhozatnak fel tamada sara
mynek okaert intek myndent een arra hog
ha eddeg Istennek e lene elt meg teeryen
ees byzzyk ah Chrikus erdemeben ellyen
az vristen akaratya es kedne zerent, ne aka
ryon el vezny őrőkke ah pegeg meg lehet
mynt

mynt zent Pal yrta ah Timoteusnak yte masodyk leuelenek masodik rezeben.

2.Tim.2. In magna domo, non enim sunt vasa aurea & argentea, verumetiã lignea, ac testacea, & alia uero, in honorem alia uero in contumeliam. Si quis vero expurgauerit semetipsum ab hijs erit uas in honorem sanctificatum ac commodum, usibus domini ad omne opus bonum preparatum.

Ah nag ees gazdag hazba nem cyak aranbol ees ezustbol cynalt edenek vannak, ha nem meg fa ees cerep edenek is uannak nemellyek tiztessegre ualok nemellyek pegeg bossusagra ualok az az ala ualo dolgokra mynt arnyek zekre augy mosleknak ualok De ha ky magaat ezekbol meg tyzyt tya haat ões tyztesegre zenteltetet eden lezen kyuel azur eg lezen zereztetet mynden yoo cyelekedetekre Azert ymee em meeg teerhet ember ees ha annak elottö kar hozatra valo voolt, megh tehety azt hog

ew duossegre

ew duossegre lezen ha ah Christusnak bezedenek hisen ees ha az ew erdemeben byzyk, annak utanna akar elny az uristenek akaratya ese kedue zerent halogatny pegeg azt nem kel, mint az Christus mongya ees zent Marcus meg yrta könyuenek xiij rezeben.

Vigilate, nescitis enim quando dominus venturus sit, sero an medio noctis, in gallicantu an diluculo, ne si venerit, repente offédat uos dormiẽtes. Mar.13.

Vigazzatok mert nem tugiatok mykoö iö el az haznak ura Istene, auag efely koron auag reguel hog ha el yöuend ne talalyon titeket aluan erre mongia ah bölch.

Ne dicas miseratio domini magna est, multitudinis peccatorũ meorum miserebitur. Ne tardes conuerti ad dominũ, & ne differes de die in diem Subito enim venit ira illius, & in tempore ire disperdet te. Eccle.5.

Ne

Ne mond te azt nag az iſtennek ergalmaſ-
saga meg bocyattya ęnnekem az een ſok
bewnymet ne leg keſedelmes az vriſten
hez valoo teryſre, ees ne halogaſd naprol
napra mert hamar el yő az ew haragya ees
bozzu allaſsának ydeyen el vezt tegedet
illyk azert embereknek lenny mynden zẽ-
pellantaaſban ees kel rettektetny ah bewnre
vala termezetet az őrők karhozatra kyt
rettenetes cyak hallanys, de byzony incab
kel nekőnk incab hallanonk az vriſtennek
nag kegelmeſseget ees ah Chriſtuſnak na-
gy dragá vere hullaſat kyuel mynekőnk
azt zerzee hogy iſtennek faylennynk my
nt ha nap fén ees az Iſtennek angyaly.
ezeknek eh dolgoknak hallaſaual ees ertel
meuel kel minekőnk magunkat mynden
yora izgatnonk hogőrőkul őrőke elyunk

HETEDYK KERDES

Mykeppen lehet Iſtennek kellemetes ah fe
le yo tetemen ha ah yoo tetemen ſenkytől
tokelletesen nem lehet yool, yool lehet az
ygekezet meg lehet.
Imezt ved ezedbe hogy ah hyu kereztye-
nekben eh feele el kezdet yoo tetemen kelle
metes

metes nem ah yo tetemenyeknek yo uolta
yert hanem ah zemelyert ah ky ah yot my
uely mely zemel Iſtenek kellemetes, ah Ch
riſtoſert ah kyben hyt, kyert immar ah ze
mel ah ky yol ygekezyk elny naponkent
ees akar myndenha őregbőlny ah yoban,
Iſtennek fyaua lőt, mert imar Iſtenek fya
ees az ew fya Iſtennek kellemetes ez oka-
yert minden yo tetemen iſtẽnek kellemetes.
Noha ah yo nem tőkelletes yo, mert gya-
korta uetkezyk a karatya ees ertelme ellen
egy bezeddel ah tetemen kellemetes ah hiu
zemelyert, de ah zemel nem lehet kelleme-
tes ah tetemenyert, mert ha az lehetet uolna
nem uolt uolna ah Chriſtuſnak el yőte.
Peldat mondok rola ualamel embernek uol
na egy fia ees egy zolgaia, hogy ha mynd
ah fia ees mynd ah zolgaya egetemben gya
korta apro karokat tennenek ennek ez em
bernek hat ez el menne ah zőlgayat el ew z
ne tőle de az ew fiat el nem ewzneye my-
ert mert ewneky fya mert ewneky az ew
zemelye kellemetes, innet mongyak parazt
peldaban az atyanak ees az anyanak egy
gonoz fia ees egy ruth fia ſincen.

NYOLCADYK KERDES

Im azt mondad megys byszõnythtad, hog̃ sẽmy iotétemënek erdemeböl nem kél varnonk ah my bewrönknek bocyanatyat ees az örök ewduoßéget ha nẽ tyztán cyák ah Christusnak erdemeböl ees vére hullasaabol te haat my okaert mondod hog̃ zewseg̃ yool elny ees arra ygekezny mynden ew̃gezettel. Ha ky valaky yool nem él, ah myt embertöl lehet te haat az el karhozik, mind ez velág kezdetöl fogua teuelgettenek ebben az emberek ees az istẽnek ergalmassaaganak tyztesseget cyak keueßen tuttaak megh anny, ees ennek okaert wduözoltek keueßen mynt vrunk meg montá ees zent Mathee meg yrtá könyuenek hetedyk rezeben.

Math 7. Angusta est porta & stricta est via, quę ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniun illam.

Zoroz az capu ees zoroz az vth ky az eletre vyzen keuesen talalyak meg, mert ha az istennek ergalmasságát meg esmertek ees tyztelny tutták volna, tehat abban byztanak volna meg esmertek voolna az ew

ew nyaualyas voltokát meg az istennek yoo voltát ęs ennek okaért nem akartanak volna az istennek halaadatlanok lenny, ha nem valamit tuttanak volna hogy istẽnek ellene vagion nem myuelték volna ezt. De myert hog̃ az istennek ergalmaßágabol nem uartak az ew ewduössegeket, hanem az ew celekedetekböl el mentenek minden gonossagot el muueltenek ostan ah templõba mentenek fel aldoztanak oth ees ualami nemö enekleseket töttenek azt tartottak hogij ew̃nekik aual meg bocatatik mindan bew̃nök ment Hieremias profeta meg yrta könuenek heted rezeben.

Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacij, quę non prodęrunt vobis, furari, adulterari, iurare, mẽdaciter libarer Baal, & ire post deos alienos, quos ignoratis, & stetistis corã me in domo hac, in quo inuocatũ est nomen meum, & dixistis liberati sũmus eo qđ fecimus abmĩatiões istas Hiero. 7.

Ime ty byztok hamis hazug bezetteknek, kyk ty nektek semit nem haznalnak orzo tatok embert öltetek, paraznalkottatok ha missan eskutetek baal istennek aldoztatok ees oly isten utan yartatok kyt nem tuttatok, es el yöttetek ees allottatok en elöttem ebben eh hazban kyben az en neuem seget segre hyuattatot ees ezt mondottatok meg zabadoltonk azert hog myueltuk az utala tossagokat az az yol lehet uetkeztönk de myert az uristennek templomaban iöttönk meg nem bewnetettetönk ees ezert myuelyuk mynd ezeket eh gonossagokat: De nezuk meg ah mostany velagotys bizony vgyan vagyon mostanys sok emberek elnek orzasban toluaylasban paraznasagbã De myert eunnep napon auag egeb napon az egy hazba mentenek oth aldoztanak penzen myset uöttenek az az embert fogatanak, hog ky urunknak testet ueret ah penz kedueyrr hozza uötte imadsagot uöttek penzen azt tartotak hog isten ewnekyk meg bocatya mynden bewnöket, meg ugan aztys mondotak, minem hyaba tartyak az zentelt uyzet azes haznal magacyak ah Christus vere mosta el ah bewnt

azew

azew hyueiröl, nem hog az imadciag yo nem uolna de ennek helie lezen mykoron zolunk mynd ah imadcyagrul mynd ah myseröl. Touaba ha ualakyk magokat im ez temerdek beuntöl meg otak hat ezek be wnelkeul ualoknak uelyk magokat mikep pen am urunk ewmaga meg yelente, az eg zerzetes sidonak cyelekedetyböl mynt iria zent Lucac könyuenek xviij rezeben.

Pharifeus ſtans apud ſe orabat. Deus gratias ago tibi quod nõ ſum ſicut cęteri hominũ, raptores, iiuſti, adulteri. Lucæ. 18.

Ah zerzetes Sydo igy imadkozyk vala. Isten halaat adok een teneked, nem vagiok een ollyan mint az egebet, kyk ragadozok hamyssak paraznak azt pegeeg meg nem tuttaak gond olny hogh az ew lelkekben hanzor vétkeztenek istennek ellene kyk az istent tyztan nem feltek nem byztának ew benne nem zerettek ewtet. Atyok fyat vgy nem zerettek mynt ewnömagokat, ah mi ewdönk bennys zyntén vgyan vagion, ah kyk ez velág lattara önnömagokat nylwan

valo bewnáktól nem ohattaak azert bewn-
nelkewl valo embereknek uelyk magokat
ees nem cyak elegnek uelik az ew myuolto
kat, de elegnek uelik meg egebeknek eudu-
ős segekreys azert nem akartak emi munk-
kat tenny, hanem cyak arultak az ew yo
uoltoknak erdemét mynt tudny yllyk an-
nak erdemet, hog ewk urunknak testet uer
et hozzayok vöttek hog az istennek kön
yörgöttenek azért ez az oka hog keueßen
ewduőzőltenek.
Mert ah ky gonozul el ez uelag lattara ah
sem tud meg terny ees az Christus erdeme
be byznya, ah kyk pegeg ez uelag lattara
yol elnek ezekys el uezznek, mert nem tug
gyak meg esmerny hog bewnősők istenek
előte az ew lelkek ben, mert az isten ah lel-
ket kyuanya, myert ezek az istenek yrgal
massagaban ees ah Christusnak erdemebē
nem tudnak byzni azert ezekys el karho-
znak. De hogy my ezuelaggal mynt zent
Pal zol el ne kárhoznank ercyuk meg ho-
gy cyak ah Christusnak erdeme kynek al-
tala myndenek ewduőzőltenek ees ah kerde
sreys rea felelek ky ezuala.
Egy felől azt azt mondod hog cyak ah
Christus

Christusnak erdeme ah my ewduőssegőnk
masfelől meg azt mondod hog ah yo tete-
mennek oth kel lenny, azert ugy teccyk en
nekem zukseg keppen nem cyak ah Chris-
tus erdeme az en ewduőssegem, hanem ah
Christusnak erdemeuel az en yo tetémys
Touabba ha ah gonoz eletert karhozom,
myert nem ewduezőlők ahyo tetemenyert
Im ez utolso kerdesre yg felelek byzon do
log ez hog nem cyak ha felette igen uetke-
zyk az ember de cyak egy bewnértys el ka
rhozyk, mert ember cyak eggyket meg ta-
rcya ah parancyolátnakys ment mondam
onnat felől melto őrők halarra, azert gon-
dold meg imar ha ah parancyolatot meg nē
tarthatod myert ah tőruen azt kyuanya ho
gy myndenestől fogua meg tartassek hat
ah te ewduőssegedre eleg, De kycoda ah ky
myndenestől fogua meg tartota, senky. eg
bezeddel azert, ah my bewnőnk ah my kar
hozatonkra, ah my yo tetemenyőnk pegeg
nem eleg ah my ewduőssegőnkre, mert an-
nyera yol nem előnk ahmenyere kellene es
ah parancyolatot tellyesseguel meg nem
tarthatyuk.
Ah masodyk kerdésre igy felelek ez kérdes

azt akarya meg erteny hog ha cyak ah Christus erdeme elég ah my ewduõßegõnkre, ees teneked vg lattatyk hogy nem elég, mert ha elęg volna, nem mõdanad azt hog yool kel tenny. Ah Christusnak el iõtenek vtãnais ah Christust vallottak azok kõzzõlys sokan illyen velekedesben voltanak mynt zent Lucac yrasabol vehetyewk ky azt yrya hog zent Peter azt mondotta légen mykoron volnanak ollyak hog kyk azt mondanayak hog ah Christusban valo hewt nem elég volna ah my ewduõssegõkre.

Acto. 15. Quid tentatis deum imponere iugũ super ceruices discipulorũ, quod neq; nos neq; patres nostri portare potuimus, sed per gratiã domini nostri Iesu Christi credimus nos saluos futuros, quemadmodum & illi.

Myt kesertytek ty az istent hog ah Tanyt uanòknak nyakokra, oly igaat veßetek hog sem my sem ah my atyank el nem visselhettenek de az vr Iesus Christusnak kedueßégenek azaz erdemenek altala hizzewk hog

hog ewduòzõlonk mykeppen azok azaz, ah regi zentek, vgy mynt azt mondanaya ha ah régy atyakat ah tõruennek meg tartasá nem segellette az ewduõßégnek megh nyeresere, haat myuel incaab nẽ segél mynket. Ennek okaert zent Palys azt mongia ah Galatasbelyeknek kyk immar ah Christust vallyak vala de meg tantorották vala valamy hamys profetak myat.

Christus factus est pro nobis otiosus, quicunq; per legem iustificamini à gratia excidistis. Galla. 5.

Ah Christus nektek semmit nem haznal, valakyk ah tõruén altal akartok igazza lenny azaz valakyk akaryatok bewnõtõknek bocyanatiát nyerny ees ewduõzõlny nee zakattatok ah Christusnak zeretetytol ees erdemetõl. Ha pegeg valaky azt mondangia. Ith zent Paal nem zool ah parancyolatnak meg tartasarol, ha nem ah Moysesnek egeeb tõruenyerõl, nem cyak een ertem ezt igy ha nem zẽt Ieronymusis igy erty ky azt mongia ah zent Paal mondasan.

105

In Cap. ad Ron. Nunc de tota lege generaliter cõprehendit, nihil eos in Christi opere proficere, qui in quacunq; obseruatione legis se crediderunt iustificandos.

Mostan pegeg az eges tõruẽrõl kõnsoseges keppen zool hogy semit azok ah Christusnak cyelekedetyuel nem haznalnak ah kik ah tõruennek akar mynemõ meg tartasabol uaryak az eu igassagokat igazulasokat az az beunõknek bocyanatyat.
Igy zolok pegeg een, mert ah sydo zolasnak mogia zerent ah bewnnek bocyanatyat ees az euduezõlest igazulasnak mongyak ah zent irasban, mint uehetyuk zent Palnak Romabelieknek yrt leuelenek negyedyk rezebõl ahol ugan egi dolgot neuez mynd ygazulasnak mynd beunnek bocanatyanak, de terywnk ah zent Ieronimos mondasara ky azt mongya hog zent Pal zol az egez tõruenrõl, az egez tõruennek pegeg ah tyz parancyolat feye, azert emhol zeretõ atyamsia, cyak egymakzem neben byzzal teah tõruennek meg tartasa banys Semmyt nem haznal neked ah Christus

stus, annak okaert ciak ah Christus erdemeben kel nekõnk biznonk abbol kel vaarnonkah my ewduõssegõnket.
De vedezedbe aztys ah kyt zent Paal yr az Ephesumbelyeknek yrt leuelenek mas odyk rezeben aholt ezt mongia.

Gratia est is seluati per fidem, idq; nõ ex nobis dei donum est, non ex operibus, ne quis glorietur. Ephes.

Az istennek ty hozzatok valo zerelme altaal kyt ty hynetek ewduõzõltetek ees nẽ ah ty myuoltotokbol uagion ez hogy valaky ne dycyekegek az ew myuooltaban Em azt mongia zent Paal hog Istennek ayandeka ah my ewduõsseggõnk ees nem ah mi miuoltonkbol vagion, Ha azert ah my cyelekedetonkbõl nyncyen ah my ewduõssgõnk ha nem az Istennek ayandekabol, azert mynden kedsegnekewl ha ayandek ah my ewduõssegõnk, ha nem az Istennek ayandekabol, azert mynden ketsegnekewl ha ayandek ah my ewduõssegõnk haat cyak ah Christus erdemebõl vagion kyt az vristen

az vriſten ingen ees ayandekon bocyata el ah my ewduőſsegőnkert ez vélagra, Ved ezedbe aztys touabba kyt azon zent Paal yr ah Romabelyeknek yrt kőniuenek tizẽ eggedyk rezeben.

Quod ſi per gratiam non iam ex o
Roma.11. peribus, quandoquidẽ gratia, iam nő eſt gratia. Si ex operibus iam nő eſt gratia, qñquidẽ opus iã nő eſt opus.

Hogy ha az iſtennek zerelmeből vagion az cwduőßég haat immár nynch ah cyelekedetből mert ah zeretet nẽ volna immár zeretet hog ha ah cyelekedetből haat nem az iſtennek zerelmeből, mert nem volna ah cyelekedet tobbe, cyelekedet, vgy mynt azt mõdanaya vagy cyak az iſtẽnek my hozzank valo zeretetyből ees kegelmeßégeből kyuel mynket az ew fyaert zeretee vagian ah my ewduőßégőnk, auag cyak ah my cyelekedetőnkből, de ammy cyelekedetőnkből nynchén ah my ewduőßégőnk, azert cyak az iſtẽnek ergalmaßagabol ees kegelmeßégebol vagion ha mi ewduőßégőnk,

kyből

kyből el bocyata az ew fyát ez vélagra ah my vaalcyagonkra mel iſtennek ergamaſságat ees Chriſtuſnak erdemet nẽ egebbel fogiuk meg ees myenkke tezzewk ha nem hewtőnkel az az, hog hizzewk hog az vriſten zéret mynket megh kégelmez mynekőnk az ew fyanak erdemeyert. De kycyoda voolt volna oth kegetlen ember ky azt merne mondani hog ah Chriſtus halala nẽ voolt volna elég ah mi ewduőßégőnkre, ha elég hat myert nem bizonk cyak ew benne, ees az ew erdemében. De ez bizoń ees ketſegnekewl valo dolog hog cyak ah Chriſt altal ewduőzőlőnk my ees elég ew ah my ewduőßegonkre, ez az hewt ah ky mynket mynden ketſegtől meg zabadyth erre mongia zent Pal ah Romabelieknek yrt leuelének neged rezeben.

Idcirco ex fide datur hereditas, vt ſecundum gratia firma ſit promiſſio vniuerſo ſemini.

Ezért aggia az vriſten az ew zent orzaganak őrőkſéget ahewt altal, hog az iſtẽnek

zerelme

zerēſme altal legen hog, az igeret bator-
ſagos legen mynden nemzetnek azaz, az-
ert aggia az vriſten vz ew zent orzagaat
az ew zent zeretetyert kyuel mynket ze-
ret az ew zent fia erdemeert, hog ezt eh or-
zagnak igeretyt tokeletesen vehesse ees hi-
heße mynden nemzert mert ha valameny-
ere függene ah mi akaratonkbol, auag my
uoltonkbol, ketſegeſek lēnynk ah my ewd-
uoſegonkrol, ees ſoha tokelletesek nem le-
hetnenk. De ha meeg valamy fogyatkozas
leieud ah mihiew tonkbēnys, my keppē eſik
gyakorta, ah Chriſtuſnak erdeme ahkybē
byzi tonk el fedezy, hog ioncaab meg er-
cyed hog cyak ah Chriſtuſnak erdeme ah
te ewduoßeged. Em vgyan zemeddel adom
latnod, legen eg pogan ky ah Chriſtuſrol
ſoha ſemmyt nem hallot, kerdem azert een
hogy ennek az ew yo tete menye haznal
ewneky az ew ewduoßegere ees az ewbew-
nenek meg bocyanat ara, byzon mynden
azt mongia hog nem haznal azokat ker-
dendem, az mong a mynden hog azert nē
haznal hog ah Chriſtusban nem hytt im-
mar ez eh Pogaan ercye meg ah Chriſtuſ-
nak hytyt, higgen ah Chriſtusban, higge
bewnenek bocyhatyaat, ah Chriſtuſnak
erdemeert

erdemeert kerdem eeſmet hog ha annak
az embernek cyak a ah Chriſtuſnak erde-
myert bocyatatot meg az ew bewno, auag
ah Chriſtuſnak erdemeiert ees annak elotte
valo te tetemenyettys egetemben.
Azt feleli ah kynek eze vagion hog ah Ch
riſtuſnak erdemeyert mert annak elotto va-
lo io tetemen ſemmit neky nem haznal azt
ew ewduoßegere. No immar ammeg teert
Pogaan ees ah meg kereztelkedet iool el,
kerdem bog ha ez eh yoo elet haznal neky
az ew bewnenek bocyanatyara, nem felhe-
ty azt hogy nem haznal, arra hog mynek
elottö iool elne. Annak elottö meg voolt bo
cyatua az ew bewno. Ha immar az ew
bewnenek meg bocyanatyanak vtanna, ees
az ew ioo eletenek vtanna eſmet vetkezyk
kerdem een hog ha az elobeny ioo tetemē-
nyert bocyattatyk megh ez ew bewo, vag
ah vetek vtan valo ioo tetemenyert. Nem
annak elotto valo yoo tetemenyert, mert az
vtan vekezeek. Annak vtanna valo tete-
menyettys mert mihelt vetkezek, azonnal
iſtenek ellenſege wolt, ees ewneky ſemy te-
temenye iſtenek kellemetes nem volt my-
kepen ah pogannak, mert ew ottan ah bewn
nek zolgaya volt myhelt vetkezek, mynt
ah Chriſtus mongia ees zent lanos meg ye
tako-

ta kőnyuenek nyolcyadyk rezeben.

Ioan.8. Amen amẽ dico vobis, quod omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati.

Byzon byzon mondom tynektek ualaky beunt tezen beunnek zolgaya, te hat az őr dőgnek zolgaya lőt. annak okayert mynd adeeg őrdőg zolgaya uolt ahmeddig ah Chriſtushoz meg tert ugy lőt kellemetes az eő tétemène az iſtennek, ees uala hanzor uetkezyK mind anyzor ygy kel meg terny ah Chriſtushoz. ees ugy lezen mynd őmaga ſmynd tetemenye, az Iſtennek kellemetes de my kyk kereſtyenek uagiunk ees ah Chriſtus neuet ualyuk ees hyzuk hogy cyak az ew erdeme ah my ewduőſſegőnk, ees ah my cyelekedetőnkben egy mak zemnet ſe byzonk, hanem azt mongyuk ees hyzuk ahmy cyelekedetőnkről ahmyt ah Chriſtus mond kyt zent Lucac meg yrt kőnyuének tyzen heted rezeben.

Lucæ.16. Cum feceritis omnia quę pręcepta ſunt, dicite, ſerui inutiles ſumus, quod debuimus

debuimus facere fecimus

Mykoron myndeneket meg teyendetek ah kyk nektek meg uadnak parancyoluan azt mongyatok hazontalan zolgak uagyunk azt meg tőtteuk ah myuel tartoztonk.

KYLENCYÉDYK KERDES

Ha ah my yo tétemènyőnkből nem kel mynekőnk uarnonk ſem bewnőnknek bocyanatyat ſem ah my ewduőſſegőnket.

REA FELELÉK

Zewkſeg nekőnk yol elnónk az ew akaratyaert ees paranciolatyaert, de ha ſoha nẽ uetkeztőnk uolna, de ha imar ugyan menyorzakban volankys yool kellene élnőnk meeg annyeual incaab pedeg hog, mert az vriſten azert teremtee Adamnak lelkébe ah paranciolatot, hog ah zerẽt élne ees tyztelne ewtet az ew io eleteuel, mynt vraat teremtőyet. Touabba az Chriſtus altal meg azért teremtee, nemzee vyobban hog az ew parancyolatya zerent iool élnenk, mynt zent Pal az Epheſnmbelyeknek yrt leuelenek maſodyk rezeben yrya.

Conditi ſumus in Chriſto Ieſu ad o- Ephe.2.

H pera

pera bona, quę pręparauit deus ut in eis ambularemus.

Teremtettőnk ees nemzettettőnk ah Christuz Iesusnak altala ah yo cyelekedetre kyket zerze az vristē arra hog azokban yaarnank. Annak vtanna azert kel mynekőnk yool elnonk hug megh mutattaßuk ah Christusban valo my igaz hewtőnk mynd mynnemagonknak ees mynd egebeknek, mint zent Iacab mongia az ew leuelenek masodyk rezeben.

Ostende mihi fidem tuam ex factis
Iac. 2. tuis, & ego ostendam tibi ex factis meis fidem meam.

Mutasd meg te ennekem ah te hewtődet ah te cyeledetedből enys meg mutatom az ew chyelekedetymből az een hewtőmet, mykeppen azért az erős vitez addeglan nem tuggia sem ewnnőmaga, sem malys az ew vitezséget mignem magát giakorlya ees vitezségeket tézen. Igaz zynten azonkeppen my ees sem ah my hewtőnket, sem ah

ieiunauerūt

my istenhez valo cyelkedetőnket, meg nē tuggyuk meeg mas ember sem eerty mygnem my gyarkorlyuk ah my hewtőnket yo cyelekedetonkkel ees ah Christusnak neueyert valo haborusaagnak zenuedeseuel, ah zenuedésen ertek pegeg mynden zē uedést, kyt ember az okaért zenued hog az uristen kedue zerint elheßen, egy bezeddel mykeppen ah fiura nem azért marad az attyanak őrőksege hogy az attyanak zolgal, mert az atyanak sok zolgay uannak hogkyk az afyunal többet zolgalnak az attyanak hanem azért marad ew reaya az ew attyanak őrőksege mert fia az ew attyanak igaz azonkeppen my reankys az istennek orzaga, nem egebert zal hanem hogy az ew zent fianak altala ah kyben my hyttőnk fiaua lőttőnk ewneki, az it yrya zent Ianos kőnyuenek első rezeben.

Quot quot autem receperunt eum Ioan. 1
dedit eis potestatem filios dei fieri.

Valahanyan uéuek ewtet, azoknakoly hatalmat ada, hogy istennek fiay lennenek

Touabba mykeppen az fiu nem azert zol galya az atyat, hogy az attya ôrôkſége ew reaya zalyon, mert yol tugya hogy nem azért zal reaya, hanem ah yo fyu azert zol galya az ew atyat hog zerety ewtet, ees ew neky nem akar ellene uetny, hanem mynden ben engédelmes akar lenny. Igaz azon kdppen ah yo kereſtyen nem azért kereſy az Vriſtennek keduet hogy abbol uarnaya az ew orzagat, mert tugya yol hog az ew zent fya erdemeyert agya azt ewneky. Hanem azert zolgalya az uriſtent ah yo kereſtyen, azert kereſy áz ew kéduét, azért él az ew bezéde zerént, hogy zerety ewtet mynt édes atyat mynt édes terēteyet

TYZEDYK KERDES

Myokayér mondod hog az uriſten ah bôytért meg nem bocyatya ah my bewnônket lam ah nynyuebelyek bôytôlenek ees meg kegyelmeze az uriſten nekyk ees meg bocyata bewnôket. Touabba mykor az Iſrael nepeys meg gyôzetet uolna ah Benyamynnak nemzetſégétôl mynt meg uagyon ah ſydoknak byraokrol yrt kônynek huzadyk rézében,

my

Ieiunauerunt die illo uſque aduesperā Iud. 20.

Bôytôlenek az napon mind eſtyglen, ime bôytôlenek ees annak utana meg halgata az uriſten, ees meg zabadyta ewket az ellenſegetys meg uerek

REA FELELEK

Imezt ued ezdbe, ualaky tetôled azt kerdeneye, em ah tôrôkôk ah ſydok bôytôlnek, az ért az ew bôitôkért, meg bcyatya ah tôrôkôknek ees mind ah ſydoknak az uriſtē az ew bewnôket, byzony azt mondanad hogy nem, mert ha iſten meg bocyatta uolna mond bewnôket, hat ewduôzôlnének dcnem ewduôzôlnek azért bewnôk ſem bocyattatot meg, mert ah Chriſtusban nē hyttenek, Iñet azert kônyô meg ertened hogy az uriſten nem ah bôytnek erdeméyért bocyata meg ah Nynyuebelyeknek az ew bewnôket hanem egebért, mert az ew zent iſtenſegenek ergalmaſſaganak erdeméycrt kyt ewk hewnek, ees kyt ewk hyetel meg foganak, mert ugyan ottan ygy uagyon meg yruan.

et clamauit

Et clamauit et dixit in Niniue ex ore regis & principum eius. Dicens homines & iumenta, & boues & pecora non gustent quicquam, neq; pascantur, & aquã nõ bibant, & operiantur saccis hoẽs & iumenta, & clament ad dominũ in fortitudine & conuertatur vir à via sua mala, & ab iniqtate quę est in manibus eorum,

Ewuõlte ah keyalto ees monda Niniueben ah kéralnak ees az ew feyedelmy bezedéuel, se emberek, se tehenek ees semmy fele barmok ne legelteßenek ees vyzet se igyanak hanem zakual fedezteſſenek bee, ees erõßen keyalcyanak az vríſtẽhez, ees mynden ferfiu megh téeryen az ew gonoz életerõl ees mynden nemõ gonõzſaagrol, azt mongiahogah kéral neuyuel, ees az vtanna valo few emberek Neuéuel meg keyalcyaak hog minden bõytõlõn, ees az vríſtẽhez erõſſen keyalcyon, mynden megh teeryeen az ew bewneyrol. byzoń ezeknek hewttõk volt merte wk igazan meg teerynek az

nek az ew bewnõkrõl, ees vg kõniõrõgnek vala ewk hewtbõl az vríſtennek mert azt mongia zent Pal ah Romabelieknek yrt. keuesenek tyzedyk rezeben.

Quomodo inuocabũt in quem non crediderunt. Rom. 10.

Hogy hya azt ualaky segétſegre ah kyt nẽ hyzen: Azert ha ezek Iſtennek ergalmaſſágat nem hyttek uoolna, nem kõnyõrgettenek uoolna az vríſtennek ergalmaſsagat ygas hewttel, ees az ew hewtõket megh muratyaak ioo celtekkel annak okaért nem ah bõytel nyercek az ew bewnõknek meg bocyanatyaat, ees az Iſtennek ergalmaſsagat ha nem hewrõkelmynt elõbys mondam azon Profeta mondaſabol hewnek ah Niniuebelyek az vríſtennek ees boytõt herdetenek ved ezedbe, aztys ah kyt zenr Pal yr ah Romabelyelyknek yrt leuelenek tyzen nyegedyk rezeben.

Non eſt regnum dei cibus & potus. Rom. 14.
Sed iuſtitia et pax et gaudium in ſpiritu

ritu ſancto.

Az Iſtennek orzaga nem aal, ſem ah etelbē ſem ahz italba ha nem ah Chriſtusnak ualo hewtnek igaſsaga ban, lelky bekeſsegben, es zēt lelekbē ualoo örömben, Vgy mynt azt mondanaya, azzal my ah my bewnoknek meg bocyanatyaat, ees az iſtennek orzagaat meg nem nyerhettyewk hog nem ezönk auag hog nemizonk, ha nem ha Chriſtusban bizonk igazan, ees ew altala tyſztaak ees bewnnekewl valook lezönk nyugodalmas leelköuek ees batorſagoſok lezönk mynd az ördög ellen ees myud ah pokol ellen.

Annak vtanna ah zent lelknek vigaſagos igazgataſabol iool elönk az vriſtennek az ew kedue zerent iaronk ah menyere tölönk lehet, ha igy hyzönk my ah Chriſtusban ta hat igy nyerhetyuk my ah my bewnönknek bocyanatyat ees az iſtennek orzagat ha mondanad tehat myert böytöltek ah ny nyuebelyek azt mongya zent Ieronymus.

Vt ambitius deprecentur dominum.

Hog figelmetesbē könyörögyenek az vriſtennek.

Tyzen

TYZEDYK KERDES

Ta hat myokayert kel böytölny ha ah böy ętrt meg nē bocyatya az uriſtē bewnönket? Ennek okayert kel böytölnönk hogy ah my teſtunknek künebſegeuel ees yo alkolmatosbak legyönk, az ymacyagra ees ah könyörgeſſel fel indohuk fel geryezzuk ees ęlteſſeuk ah my heutönket mely heutuel my aziſtennek ergalmaſſagat meg fogyuk ez hogy igy legē meg tecyk ah zēt irasbol yg uagyon meg irua ah ſydo keralyoknak Cronykayoknak maſodyk könyuenek huzadyk rezeben. Ioſaphat kyralrol kyre mykoron ah ioabnak ees amonnak fyay nag haddal yöttenek uolna ygy böytöle ees ymadkozek mynd az ew orzagabelyekel egetemben.

Ioſaphat autē timore perterritus, totum ſe contulit ad rogandum dominum, & prędicauit ieiuniun vniuerſo Iuda, congregatusq; Iudas ad deprecandū dominū, ſed & omnes de vrbibus ſuis venerūt ad obſecrandū eum. Iud. ca. 20

H v Ioſaphat

Iosaphat megh rettene ees ada magat az istenhez valo kőnyőrgesre boytőt herdete egez Sydosagnak azert, mynd egés Sydosagaak ees az ew byrtoka alat valok őzue gyewlenek mynd nek az ew varosokbol, hog az vristenek kőnyőrőgyenek. Imee Iosaphat kéral bőytőt hérdete az imadtyagnak okaért, hog miuel incaab imadcoznyeek az ew nép. De meeg Hiermias profeta mődasabol incaab meg ertettyewk ezt ky azt yrya kőnyuenek tyzennyegéd rézeben ky altal azt mongia az vristen.

Hie. 14. Cum ieiunauerint, nő exaudiam preces eornm.

Mykoron bőytőlendnek meg nem halgatő az ew imadsagokat Emhol az uristen egnek mongya ah bőytőt ees az imadsagot mert ah bőyt fondamentoma segeytőye az imadagcinak innen uagion ez hogy ah zét irasban gyakor helyen ah bőytőt az imadcyaggal egybe kőty mynt esdras első kőnyuenek .viij. rezeben.

Ieiuna

Ieiunauimus & rogauimus deum nostrū, & pro hac euenit nobis pspere. 1. Esd.

Bőytelénk ees kérők ah mi istenőnket ah dologert ees nekőnk yo zerencyenk lőn esmet Esdrasnak masodik kőnyuenek elso rezeben igi vagion meg yruan.

Et ieiunabam & orabam ante faciē dei cœli. 2. Esd. 1.

Bőytőlők uala ees ymaadkozom vala az mennek istenenek előttő. Zét Lucach meg azt yrya az Apostolok nak cyelekedyetyről yrt kőnyuenek tizen harmadik rézeben.

Cum ieiunassent & orassent. Acto. 13.

Mykoron bőytőltenek voolna ees ymadcoztanak volna az Apostolok. Zent Paal meg azt yrya ah Chorymtobelyeknek yrt első leuelének hetedyk rezeben zooluaan ah hazasoknak toruenyekről.

Vt vacetis ieiunio & deprecationi, 1. Co. 7.

Hog

Hog bőytőllyetek ees ymadcozzatok de ah Christus ewmagays azt mongia mynt zent Marcus yrya kőnyuenek kylencyedyk rezeben.

Marci.9. Hoc genus dęmoniorum nő eijcitur, nisi per deprecationem & ieiunium.

Effele őrdőg ky nem mégen, ha nem kőnyőrgesnek ees bőitnek altala, azaz, az őrdőg, őg embery hatalommalkij nem ewzettetnek, ha nem tulaydon cyak. Isteni hatalommal, kyk bőytőlnek hydből valo kőnyőrgeseuel nyerettetyk meg.

Touabba ah regi iamborok zoktanak vala mynden vasarnap előt ket napot zentuedny, ees magokat minden vendegségtől ees menyekző zerzéstől ah napokba még tartoztatny, ennek hogy vasarnapon az vristennek bezedet incab halhassak ees tanulhassak, ees incaab imad kozhassaak. Innen mostannys ewnep estin zoktanak bőytőt hanny kőuetuen valamenyere ah regy zokaast, mel zookas byzony igen yoo voolt, vegre zent Ambruz ezt yrya Eliasrol ees ah bőitről irt kőnyuének niolciadik rezebē

Ieiuniū

Ieiunium continentię magisterium est pudicitię disciplina, castigatio carnis forma sobrietatis. Lib. de Eli et ieiu. Ca. 8.

Ah bőyt embernek maganak meg tartoztatassanak mestere tyztasagnak tanythtasa testnek ostora yozansaagnak moggia, egy bezeddel ezokaert kel embernek boytolny hogy ember ymadcozhassek, ees ah hewt ew benne gloropodhassek kyuel ew az Istennek ergalmassagaat ah Christusnak erdemet ees ah bewnnek bocyanatyak hizy ees kyuel az Istentől myndent kér ez ah bőytnek few oka.

Touabba azert kel az embernek bőytőlny hog az Isténenk bezedet incaab halgathassa ees tanulhassa, uegreazert kel embetnek bőytolny hog myuel magat bewtől oltamashassa ees magat tyztan tarthassa.

Ved ezedbe cztys mynt kel embernek bőytőlny kyt kőnyő meg tudnonk Esayas Profeta mondasabol ky azt yrya kőnyuenek őtuen nyolcyadyk rezeben.

Nunquid tale est ieiunium quod elegi, per diem affligere hominem ani- Esaya 58. Capitel.

mam ſuam? Nunquid contorquere quaſi circulum caput ſuum, & ſaccũ & cineren ſternere? Nunquid iſtud vocabis ieiuniũ, & diem acceptabile domino? Nonne hoc eſt magis ieiunium quod elegi? Diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos deprimentes, dimitte eos qui cõfracti ſunt liberos, & omne onus diſrũpe. Frange eſuriẽti panem tuum, & egenos vagosq́ꝫ induc in domum tuam. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris.

Nem de eh fele bőytőt valaztattam een magamnak hog te napot nap eſtég Sanyargaſſad ah te eletedet nẽ de eh fele bőitote: Hogy azonkeppen meg haycyad ah te feyedet mynt egy Cauaat ees zakot ées hamut hynch ah te feyedre, nem de ioncaab illyen boytőt ees illyen napot kelle neueznőnk az Iſtenuek kellemeteſnek, nem de eze ah bőyt ah kyt magannak valaztottam vgy

mynt

mynt azt mondana nem az ha nem imez áh kyt mondando uagyok oldozd el ah kegetlẽſegnek kőtelyt, old el ah leueleknek kőtéſet, ah kyuel ſok zegeneket, bozzuſagodban ees főſuenſegedben meg nyomoryttottal ees bocyaſd zabadon ah kyk meg nyomorrottanak ees mynden terhet ronchel ewrolok, zegd meg az ehezoknek ah te kenyeredet, ees źegeneket budoſokat vydbee ah te hazadba ees ah teſtedet azaz, ah te Atyadfiat meg ne vtald.

Mynd eh ſok bezedben azt mongia Eſayas Profeta, hog mynden embernek bőyti ug kellemetes Iſtennek, hog ha Attya fyat zeretyy kegelmes myndenekhez ſenkyt meg nem akar nyomorythtani haználny akar myndennek ees mynden bewntől ozza magat az az igaz hytuel ees igaz zeretetuel kel embernec lenny mykoron bőytől, mert az imacyagotys ug halgatya meg az vriſten, ees cyak eh fele ember ymadcyagaat hallya megh az vriſten.

De moſtan nem igy boytolnek ſem yg imadeoznak, ha nem nynchen ewbennek ſemmy igaz hewt, mert cyak ah Chriſtus erdemeben nem byznak, igaz zeretet ſinch

en ew

en ew bennek mert myndent megh vtálnak myndennek feyen akarnak yaarny keuelek yregek fősuenek, faytalanok rezegsek igy bőytőlnek igy imadkoznak ées ebben oly igen biztak hog meeg masnakys, meryk arolni adomaniokon nemelyek pegeg egy vacyoranak el mulasa heliet haromsorlaknak yol mynt tunny illyk ah mel nap bőytőlny akarnak annak estin ah mel nap bő tőlnek annák ebeden ees annak vtanna valo napnak ebeden nemelék meeg harom zerys rezegőlnek meg á uag ketzer mynt ah kyk uizzel bőytőnek de eh fele bőytőllesek, nem egebek ha nem kep vtalasok azert vgy kel bőytőlny mynt Esayas Profeta tanyth ees cyak ugy ioo TYZENKETőDYK KERDES MIOkAERT MONDOD AZTYS HOGAZ IMADCYAGNAK ERDEMIERT SEM bocyettya meg Isten ah my bewnőnket hog lehetsges az Iam ah Christus ewmaga arra tanyttá hog bewnőnknek bocyanatyaat ees myndent kéryőnk az ew menney zent Attyatol ah mynekewl nem lehetőnk, hog lehet az hog mynd ezeket nekőnk meg nem adnaya, de meeg nem cyak

azt

azt hatta hog kyrőt keryőnk az ew zent Attyatol ha nem azt fogatta az ew Attya hog mynket megis halgát ha eotet segétsegre hyuk mynt zent Dauid meg yrta ah zoltaar kőnynék neguenkylenchedyk rezeben.

Inuoca me in die tribulationis & exaudiam te. Psal. 49.

Hyh segétségre engemet haborusagnak ydeyn ees tégedet meg zabadytlak, azért ugteccyk ennekem hog mynd bewnőnknek meg bocyanatyat ees myndent ad az isten mynekőnk alkolmast ahmy kéremésőnkre REYA FELELEK

Tanuld meg ezt hog ha az uristen minket ha my imatyagonkert ees annak erdemeyert halgatna meg minket hát byzon mindenkor megh halgatna ees soha egy kéremesőnket sem hãnahyaba. De Esaias profeta zaia altal azt mongia.

Cum multiplicaueris orationem, nõ exaudiam. Esa. 1.

I Mykoron

Mycoron meg ſokaßyttangyatok ah ty imadcyagtokat, ennek okaért bízõ aż vriſten ah my imadcyagonkert meg nem hal gat ha nem egebert, myert pegeg nag ſok bolond emberek uooltanak uannakys ollyak, hog kyk azt u.ltyk, hog az ew imadcyagoknak meltoſagaert erdemeert hozzu uoltaert ees ſok bezedekért nyerhetík meg mynd bewnők bocyanatyat, ees egebeket myndenekét, ezert ah Chriſtus nylwam zydalmazza ewmagã ezt eh uelekedeſt, mynt meg yrta zent Matec könyuenek hatod rezeben.

Mykor imadkoztok mond, ſok bezedő-
Math. 6. uek ne legetek mynt ah poganok, mert ewk azt uelyk hogy az ew ſok bezedekért hal gattatnak meg ne legetek azert haſonlato ſok azokhoz, Imee az vriſten mel kemen yteletet tezen ezeknek uelekedeſekról, ym poganſaagnak hya, ah poganok pegeg bal uan ymadok uooltanak.

Valaky azert azt uely heg az ew imadcyaga erdemert nyerhety meg bewnnenek bocyanatyat haat ah Baluan ymádaſt tyzen. Touabba gondold meg aztys, hog mykor ember valakytól valamyt kér, haat uag ön-

ön erde

ön erdemeben byzwan kéry azt ah myt kér, auag annak kegelmeſsegeben byzwan ah kytól kér, my erdemönkben byzwan ſemmyt nem kerhetönk az vriſtentól, haat zewkſeg hog az Iſtennek ergalmaſsagaárt ees ah Chriſtusnak erdemeert keryönk my myndent az vriſtentól ees cyak az ew ergalmaſsagaert ees ah Chriſtusnak erdemeyert halgat meg mynket, kyert nekönk ygert mynden ygeretet, mynt zent Pal yrya ah Corymtombelyeknek yrt maſodyk leuelenek elſõ rezeben.

Quotquot enim ſunt promiſsiones 2. Cor. 1.
Dei per ipſũ ſunt etiã et ꝑ ipſũ amẽ.

Vala hanyak az Iſtennek igerety, mynd ah Chriſtus altal vannak, ees mynd ew alta la igazak azaz, az vriſten mynekönk mindent cyak az ew erdemyert aad.

Peldat mondok erról hog iobban meg ercyed, volnal te vacy pewſpök zolgaya uag Iobaggya, vennek el neked louadat Ah Buday harmyncyadon, mennel el te ah te vradhoz vacy pewſpökhöz, mondanad megh ah te karodat, Ah te vrad azt mon-

I ij dana

dana teneked, menyel yo Atyam fyakerd
een neuemuel kench tarto uramat hog een
ertem adafsa meg ah harmyncyadofokkal
ah te marhadat.
Immar gondold meg te ha oth meg adnay
ak teneked ah te marhadat ha ah te kedue-
dert attak voolna meg ah te marhadat nyl
wan nem mert nem zewkfeg uoolt volna
neked ott az te vrad neuet emlyttened ees
ha pegeg mynd eftyg kerted uoolnays fem
attak uoolna megh az te kerẽefedre, azert
byzon cyak az vrad erdemeert ees az ew
neueert attak meg ah te Louadat, igaz azõ
keppen ah my kõnyõrgefõnknek ees ymad
cyagonknak erdemeyert femmyt my ne-
kõnk az vriften nem aad, ha nem tyztan
cyak az ew fya erdemeyert ees neueyert
mykeppen ah Chriftus ewmaga mongia es
zent Ianos megh yrta kõnyuenek tijfenhat
odijk rezeben.

Ioan. 16. Amen amen dico vobis, Quecunq;
pecieritis patrem in noie meo, dabit
uobis.
Bizony bizony mondom tynektek vala,
mit

mit kerendetek een nenemben az een aty-
amtol az een erdememben byzawan meg
aggia tenektek.

TYZEN HARMADK kerdes.

Hogy ha az vriften minket ah my imad-
cyagonk erdemeert nem halgat meg ha nẽ-
cyak ah Chrift⁹ erdemeyert, hat my zewk-
feg nekõnk imadcoznonk kyualkeppen
mykoron nekõnk ah my zewfegõnket,
meg annak elõttõ tuggia, ah mynek elõttõ
kernõyõk mynt ah Chriftus mongia kyt
meg yrt zent Matee kõnyuenek hatodyk
rezeben.

As Imadci agrol kõuet kezijk

Nouit em̃ pater vefter cœleftis qui-
bus rebus opus fit vobis priufquam
petatis ab eo.

Mat. 6.

Tuggia ah ty menney atyatok mynekewl
zewkõl kõttõk meg annak elõtte mynek
elõttõ kernetek ew tõlõ imez okaert kel
nekõnk imadcoznonk ees kõnyõrgenõnk
hog ezzel meg mutattiuk hog mynekõnk
vrunk iftenõnk vagyon kytõl my fewg-
gõnk ees kytõl my varonk myndent az ew
fianak erdemeyert, meg mutattiuk ees val-
lyuk

133

liuk ah mi hewtőnket mind ez vélag előth, mykeppen zent Dauidis mőgia ah zoltar kőnynek zaz tyzen őtődyk rezeben.

Psal.c.15. Credidi propter quod locutus sum, ego autem humiliatus sum nimis. Calicem salutaris accipiam, & nomẽ domini inuocabo. Tibi sacrificabo hostiã laudis, & nomẽ dñi inuocabo.

Hyttem een vgmond az vristennek, ees azert zooltam ewrola ees een feletie igen megh alaztattam, fel vézek een mynden nyomorusagot ky eennekem igen haznal ew érette, ees az ew neuet hiuom sgétsegre, dycyeretnek aldozattyaual aldozom neked vram isten, ees een ah te neuedet hyuom segétsegre im ezekből eh bezédekből megh tetcyk hogy mykoron my imadkozonk, tehaat akkoron vallyuk my ah my hewtőnket, kyuel my az vrystenben byztonk, tyztellyewk my etuel ewtet mykoron my őtet ah my kőnyorge sőnkkel vallyuk vrunknak ees istenőknek, ezzel kewlewmbozőnk my ah poganoktol kyualképpen hog my

hog my ah Christus neuebe kerőnk myndent az vristentől, ees minden ny omorosagonkban cyak ew benne bizonk. Zent Agoston azt mőgia hog minekőnk azert kel imadcoznonk hog az imadcyagbol megh ertyewk, hog kytől kel mynekőnk myndent varnok, ees kynek erdemeyert, egetemben az tys meg ertyewk, hog kytől kel mynekonk myndent vaarnők, mert mykeppen cyak az vristen zerezhety megh mynekőnk, vgyan azonképpen cyak ewtőlő kel mynekőnk mindent kérnőnk ah Iesus Christusnak erdemeert.

Touabba aztys mongia, hog az imadcyagbol meg ercyewk aztys mit kel kérnőnk az istentől, mynd ezekből tamad harmadik okys ky yeles ok, hog myert kel nekőnk imadkoznonk, ees kynekewl hazontalan az imadcyak, imez az ok, ah zenből valo ymadkozas, mert ah nyeluel valo imadkozas, nem egeeb, ha nem cyak kép vtalas. Igen meg ercye, ees meg gondollya megis rostallya az ew zewében mynd az istenek igeretyt ees mynd ah Christusnak érdemet, mykoron ew ezeket meg zerzeny legottan nag hew t tamad ees fogontatyk az ew zewuében, mel hewt az imatcyagal tartatyk

tyk ees neueltetyk geryeztetyk az vriſten ben ees ah Chriſtusnak érdemeben ,ees ah hewt ah ky meg fogya az vriſtennek igeretyt ees ah Chiiſtusnak erdemet kyert az vriſten myndent myndennek adott ees adãdo ees es ah hewt kyrôl azt mongia ah Chriſtus mynt zent Mate meg yrta kônyuenek huzon eggedyk rezeben.

Mat.21. Quecunq; pecieritis in oratione credentes accipietis.

Valamyt vgmond kerendetek ty ah ti kerelmeſtekben hyuen azaz ,hytuel vezytek azaz nektek meg adatyk, ehrôl eh hytrôl mongya ah Chriſtus, mynt meg yrta zent Marcus kônyuenek.ix.rézeben.

Mar.9. Omnia poſsibilia ſunt credenti.

Myndenek lehetſéges ec ah hyendôknek, kônyô ebbôl meg ertyeni ah Chriſtus mõd aſatys ahol azt mongia mynt zent Lucach meg yrta kônyuenek tizenegedik rezeben.

Petite

Petite & dabitur vobis. Quęrite & inuenietis. Pulſate et aperietur vobis. Luc.11.

Keryetek ees vezytek kereſſetek ees megh talallyatok. Zôrgezßetek ees meg nittatyk tynektek, mert mykorõ ah hewt fel giulad ees fel geryed,az imadcyagnak altala eh fel geryedet hewt meg fogya az iſtennek ew kegelmeſſéget yoo vooltat ees fogadaſyt ah Chriſtusnak erdemeyert ees igy nyery meg az imachyaggal ah myt ew kér az iſteennek bezede zerént, nem ah kônyôrgeſnek cyelekedetynek erdemeyert,ha nem ah Chriſtuſért ah hewt altal.

Az tys kônyô ebbol meg eerteny mel' heyaba munkalkoznak azok, ah kyk cyak zayokkal imadkoznak, mert ah ky cyak zayaual imadkozyk zyueuel nem imadkozyk,ah ky pegeed zyueuel nem ymadkozyk ky hytbôl nem imadkozyk annak ſemmy nem adatyk.

TIZENEDYK KERDES.

Myert mondad aztis hog az alamiznalkoda ſertis megh nem bocyattya az vriſten ah my bewnnônket lam azt monda Daniel kônyuenek negedyk rézeben Nabogodo-

Iv zor

nozor kiralnak mykor inty vala ötet hog meg terne.

Dan.4. Quamobrem Rex consilium meum placet tibi, & peccata tua eleemosinis redime & iniquitates tuas misericordijs pauperum, forsitan ignoscat deus delictis tuis.

Mynek okaert kéral'kelleßek neked az en tanachiom, ees ah te bewneydet valch meg alamyznakkal, ees ah te vétkeydet valch meg zegeneken valo ergalmassagyddal ne talamtam megh bocyatya az vristen ah te bewneydet ah bölcys azt mongia.

Eccl.3. Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosina resistit pecsatis.

Az égő zenet meg oltya ah viz, ees az alamizna ellene al ah bewnöknek, ah Christus meg azt mongia, mynt zent Lucac yrya könyuenek tizenhatod rezeben.

Lucæ.26. Facite vobis amicos ex mammona in iusto

iniusto, vt cum defeceritis recipiant vos in ęterna tabernacula.

Zerezzetek magatoknak barátokat az alnak cażdcgságsol, hog mikorö meg fogyatkozandotok, vegenek tyttetek az örök nyugodalomra de meg vristen ezzel itély meg ez vélagot, mynt meg irta zent Matee könynuenek. xxv. rezeben.

Tunc dicet Rex ijs qui à dextris sibi erũt. Venite benedicti patris mei possidete regnum quod paratum est vobis ab exordio mundi. Esuriui enim & dedistis mihi edere. Sitiui enim & dedistis mihi bibere. Hospes eram & collegistis me. Nudus eram & cooperuistis me. Math.25.

Akkoron azt mongia ah keral azoknak ah kyk az ew ioob kezefelöl léznek iöuetek el een atyamnak aldottay byryatok az orzagot ah ky nektek zereztetet ez velagnak kezdetytöl fogua, mert ehezem ees en nekem

ennekem ennem adatok, zomyhozam ees
ennekem ynnom addatok vendeg valek
ees bee fogadatok engemet, mezyttelen val
ek ees bee fedeżetek ẽgemet, ez illyẽ bezed
del rakua ah zent yras, azert nẽ eertem hog
miert mõdod hog az alamyznalkoda sert
ees semmy ergalmassagert az vristen meg
nem boccyattia ah my bewnõnket hog le-
hetsegés az ah Christus azt mongia hog
azokee ah mennyeknek orzaga, ees azok-
nak aggia ew az menyorzagot ah kyk er-
galmasok zegénekẽ kõnyõrõlnek, te penig
azt mondod hog nem de ah kynek ah me-
nyorzagot aggia, annak bewnetys meg bo
cyatya ees az kynek bewnet megh bo
cyatta, nem de annak ah menyorzago-
tys meg attaé, mynden ketsegnekewl vala-
kynek eggyket meg attá meg aggya ah
masykatys azert mynd ezekbol ah kõuet-
kezyk hog valaky alamyznal kõdyk ees
zegyneken kõnyõrõl, annak meg bocyat-
tya az vristẽ az ew bewnet. Mynek elõtte
een erre meg felelek imezt kerdem enys im
ah tõrõkõk ees ah Sydok alamiz nalkon-
nak mert sokan vãnak ezek kõzõttys hog
kyk ergalmasok ees mynd egeeb kewsõ
cyeleked

cyelekedetbẽ yook kerdem een immar hog
ha ezek ez ellyen io tetemenyekert az istẽ
meg bocyatta az ew bewnõket, ees az ew
zent orzagat aggia nekyek, nem aranzok
oly kereztyent ky azt merneye mondany
mert ez azt mondanaya hog ah Christus-
nak ez velagra iõte semmyt nekõnk nem
haznalt voolna, mert ky nem erty azt hog
ha az alamiznal kodasnak okaert bocyat-
na megh az vristen ah my bewnõnket te
hat my zewkseg uolt voolna ah Christus-
nak ez uelagra iõny, ees mytyaart volna
ah Christus õldõn, haat igy cyak ah Caz-
dag mehetne menyorzagba, ah zegen pe-
nyg nem mehetne, de ah Christus nem oka
nekewl iõue eh velagra, nem okane-
kewl zenuede illyen nag kenokat nem oka
nekewl monda zent Ianos Imee az Isten-
nek baranya ky el vezy ez velagnak bew-
nyt, ha mynd ez velagnak bewnet el uõttõ
te haat mynden bewnt el uõt, ees semmy nẽ
marath hog kyt Asamyznanak kellet uo-
olna el venny.

Ha penig valaky azt mery mondany ho-
gy ah Christus halalaertys az alamyznal
kodasertys, egychérsmynd bocyatta meg
az vristẽ

az vriſten ah bewnt, te haat ez azt mon-
gia hog ah Chriſtus az ew vereuel el nem
moſta eh velagnak bewnyt, ees azt mõgia
ez, hog ah Chriſtus halala eleg nem voolt
ah my bewncynknek el tórleſére, de errõl
een eleget zolék onnã felõl, ees meg byzon-
ythtam ſok yraſsal' hog cyak ah Chriſtus
vere moſta el ah my bewnõnket, ees ah Ch-
iſtus ebben eh tyztbe tarſõl ſenkyt melle
nem akar uenny.

Oztan, imeztys meg kel ertened, hog myn
den vezedelemnek mynden ionak el uezte
ſenek az oka az bewn, mihelt azert ember
meg zabadolt az bewntwl, ottan megh za
badolt ah halaltol, ah pokoltol ees az õrdõg,
tõl, kyk az emberre ah bewnért zallottak
uala, ees myhelt az ew bewnõ megh bocya-
tatot, ottan Iſtennek ſyaua lõt, ottan meny-
orzagba lõth, kyt ew el ueztet uala az ew
bewoeyert, ees legottan ewneky mynden
yauay meg lõttenek, kyket ah poganokys
megh nyerhettenekuolna az alamyzna al
tal ah mynt te zolaz. Im erted ymmár hog
az alamyzna el nem moſsa ah bewnt, azert
erre immar igy felelyk, Ees ercyed mynde-
nõt valahol az yraz zool ezenkeppen uag
alamyz

alamyznalkodaaſrol uag valamynemw er
galmaſsagos cyelekedetrõl ees yo tetemeny
rõl, Valamykor penyg az yras zool ah
yo tetemenrõl, haat zool az igaz penitency
anak gyewmõlchyerõl. AH PENITEN-
CYAROL.

Az igaz penitentia penyg nem egeeb, ha
nem ah bewnnnek ees ah bewnnek myndẽ
terhenek byzony megh eſmerety ky em-
bernek lelket igen meg rettenty, nem kew-
lewmben mynt ha zemèuel latna az õrõk
halalt, ees az õrõk karhozatot de ebbõl fel
kel kelny ah hewtnek altala, kyuel hizy ah
Chriſtusnak erdemet, kyert hizy az ew
bewnenek megh bocyanatyat, az Iſtennek
ew hozza valo nag zeretetyt, ees kegelmeſ
seget. Eh fele hewtõ ember azert immar gy-
wlõly ah bewnt, ky ewneky nag vezeuel-
mere uoolt, zerety ah Chriſtuſt, ky ew uele
ennye ſok ioot tõt, azert ymmar eh myn-
den ioba foglallya magát, ees meg mutatty
a mynd ewnnõmaganak ees mynd èz ve-
lagnak az ew ioo igaz hewtet, mynd ah
Chriſtusnak bezedenek uallaſaual ees min
den hamys dolgoknak romlaſaual, annak
vtanna alamyznal kodaſsal ees ergalmaſ-
ſagos

sag̓os cyelekedetekkel erre mongya azért Daniel, kérał ualchmeg ah te bewneydet alamyznaual ees ergalmaſságokkal azaz, tery meg byſsal az Iſtennek ergalmaſsagaban ees az Iſtennek kegelmeſségeben ees ezt eh te hewtődet mutaſd meg ah te kégelmeſsegeddel, mert hog̓ meg ercyed az alamizna Gőrőg zoo, magyarol annyet tezen mynt kegelmeſség̓ ergalmaſsàg Ah Bőlch hog̓ azt mongia hog̓ az Alamizna ellene al ah bewnnek nem vetkezyk ertelme zerént iool élmert ebben ig̓az zeretet vagion ah kyben penyg igaz zeretet vagion mynt zent Pal mongîa ah gonozt nem cyelekezyk.

Rom. 13. Dilectio proximi malũ nõ operatur

Ah zeretet az ew Attya fyanak gonozt nem cyelekezyk hog̓ vrunk azt mongia hog azoknak adatyk ah menyorſag̓ ah kyk ergalmaſok ees az vriſten ergalmaſokat zeret, ees az ergalmaſsagnak cyelekedetyuel itely meg ez velag̓oth Ennek oka ért mongya hog̓ ſenky ah kynek igaz hyty nem uoolt ees ah ky cyak zayaual hitte

nem

nem zewueuel, magát ne mentheße, ne mõd haſſa azt vram hyttem te benned mert ha ky azt mõdanaya te hát mynd yárton azt mondanayak ewneky, ha hytted voolna ergalmas vooltal voolna neky te, ees atyaad fyahoz valo zereteted voolt volna te benned azért az vriſten zool otth ah my ertelmőnk zerẽt mert my nem tudhattyuk ky hyzy ki nẽ hizy. De meg my magonk ſem tuthatyuk ah my hewtőnket ha nem halattyukah chyelekedetet.

Intys azokkal ah bezedekkel ah Chriſtus mynket hog̓ my ah my hewtőnket meg mutaſſuk ah my io tetemyonkel hogy my fellyewk ees zereſſewk őtet zereſewk ah my atyankfyatys mynt mynnemagonkat, ees erre ewgekezzőnk mynden, erőnkkel, mert ezeknek vagiõ igaz hewtők ah kyk illyetenek, kyuel ewk az iſtennek nág ergalmaſſagaat, ees ah Chriſtuſnak zenterdemet meg fogyaak, ees vgyã tartyaak mynt ha kezekbe voolna az vriſtennek ergalmaßagát kyből oztan ewk ewduőzőlnek. Ah Danielnek ew mondaſát nem cyak een magyarazom yg̓ ha nem zẽt Hieronymuſis igy magyarazza, mert azt mongia ma-

K gyarazwan

Zent Hie- gyarazwan Danielnek eh mondaſát. Da-
ronimus ntel vg monda ah Nabugodonozor keral-
magyara- nak hog az vriſten el vezi ew rola az ew
za haragyaat hog ha meg teer, mykeppen vg-
mond Ezekyas keralrol. Ah Niniuebelye-
królys vgy veuee el az ew haragyaat, hog
meg terené k ah meeg tereſt penygh nynch
of tudatlan ky nem eerti hog nem alamyz-
ualkodas ſem ah, hog ember ellenſegenek
meg bocyaat, mert ezek ah meg teereſnek
gyewmolchy, mert haat vgy meg ah paga-
nok kózzólys ſokan teertenek volna meg,
kyk kózzól ſokan alamyznalkodnak, ees
ellenſégeknekys meg bocyatnak. De ah
meg teres nē egeeb ha nem aż igaz peny-
tentia, az igaz penitentia eſmeet nem
egeeb ha nem hog ember az ew bewnyt
meg eſmery, giewlóly ah bewnt, retteg
ah bewntól, zidalmazza ah bewnnek az
ew vndogſágát. Annak vtánna hizy ket-
ſégnekewl bewnenek bocyanatyat ah
Chriſtuſnak erdemeert, ees annak vtána
ewuys az iſtenhez valo zeretetyben yool
él, ergamlas, ellenſégenek meg bocyát, ma-
aſnak annye yoot a war mynt maganak,
de mynd ennek feye ah Chriſtusban valo
hewt

hewt, mert Iudaſys meg eſmere az ew bew-
nós vooltat, de auual az ew bewnenek bo-
cyanatyaat nem nyerhetee. Nag ſok paga-
nok alamiznalkottanak de auual nē ewd-
uózóltenek. Azert cyak ah Cahriſtusban
valo hewt nyerhety meg ah bewnek meg
bocyanatyát azaz, cyak ah Chriſtus vere
moſta el ah bewnt. Valamykoron azert
annakokáert az yras ah meg teryſnek va-
lamellyk rézeról zool, Soha ne ercyed hog
zoll, ō ah hytnekewl kynekewl, mind ſem
my ah tóby.

TYZENOTODYK KERDES.

Aztys keuanom meg tudmon, hog my o-
keart mondod azt hog ſem ah miſe mon-
daſért, ſem ah miſe hallaſért még nem boc-
yatya az vriſten ah mi bewnónket, hizem
oth ah Chrikuſnak teſte ees vere aldatyk
ah my bewnónknek bocyanatyara ha peg-
eg nem arra aldatyk, hát een nē ertem my-
okaert kelleßek annak lenny, nē ertem haat
my okaert zerzettek ah regi iamborok en-
nye ſok eghazakat, kapolanak kyket mind
az okaert zerzettek nagi kólcyeggel hogy
azokba miſéket módananak. Imezt ved
ezedbe hogi minekónk az vriſtent nem kel
K ij tyztól

tyztelnönk ah my gondolatonk zerént ha nem az ew bezede zerént, mert azt mongia zent Dauid ah zoltár könönek kilenchuen rezeben.

Dominus scit cogitationes hominũ, quoniam vane sunt. Beatus quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum. Psal. 63.

Tuggia az vristen az embernek az ew gondolatyát, mert heyaba valok. Bodog ember ah kyt te tanytaz vram ees ah te töruenyedből tanythtod ewtet. Christus vrunk ewmaga meg azt mongia, mynt zẽt Mathe yrta köniuenek tyzenötödyk rezeben.

Sine causa colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. Mytt. 15.

Heyaba tyztelnek engemet tanyhwan ees herdetuen emberi tudamanyokat, ees emberi zerzeseket. Ieremias profetays azt mõgya könyuenek huzonharmadyk rezebẽ.

Nolite

Nolite audire verba Prophetarum, qui prophetant vobis, & decipiunt vos, visionem cordis sui loquuntur, non de ore domini. Hier. 23.

Ne halgaßatok az oly profetaknak bezedeket kyk tynektek profetalnak ees megcyalnak tytteket, az ew zewöknek latasát bezéllyk nem az vrnak zayabol azért ezekből eh bezedekből meg erthettyewk hogy chiak ah bezédeket kel nekönk hallanönk, ah ky istennek bezéde ees nem kel nekönk senky gondollyatyat almaat köuetnönk sem atyankert sem senkyert-erre mongia zent Hieronymus.

Nec parentum, nec maiorum error sequendus est, sed autoritas scripturarum, & dei docentis imperium.

Sem ah mi zewleynknek, sem ah my eleyknek teuelgeset nem kel köuetnönk, ha nẽ az iraasnak meltoságát ees ah tanytto istennek parancyolatyat.

Kiij igy

Igy kel azért eyelekennők mynekőnk ah Mysenek meg ertysibennys, hőg ne kőuessőnk my senkyt, ha nem az vristennek bezedet, ees mykeppen immar az Istēnek bezedeből itelőnk mynden dolgot, azonkeppen ah mise dolgatys. Ah misenek az ewneueh iegzeshen sohol nynchén ah zent yrasban, sohol sem ah Christus sem az Apostolok ah Christusnak az ew testenek verenek hozzank ualo uételet, nem neuezteh neuel: De mynd az altal missa talaltatyk ah zent yrasban, de maas iegzesben. Talaltatyk penig ah Sydo Bybliabā, nem ah deyak sem ah Gkrőg bibliaban. meg mondom ah helyetys. Ez ah Sydo ige, Missa, vagyon Moysesnek őtődyk kőnyuenek tyzenhatod rezében otth, ahol Moyses zool az Istennek parancyolatyabol ah pewnkőst napyanak ewnneperől illyen modra.

Li. 5. Deu. Capi. 16. Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris, & celebrabis diem festum hebdomadarum

madarum domino deo tuo, oblationem spontaneam manus tuę.

Heet hetet zamlaly mond teneked ah naptol fogua ah mel'nap ah Saarlot ah Gabonaba bocyatandod, mynt tunny illic urzza zālalwan ah het hetet, ees illyed te ah hetek nek ewnnepe napyaat, azaz, az husuethez valo őtuenőd napot, kyt my mondonk Gőrőg zoonal Pentecoste, magiarol penyg kőuetuén ah Czőrch zoot pynkestnek. Aldozzal te ah te kezednek zabad akarat zerent valo aldozattyatual, auag aldozatyaat: Ith eh bezedben ahol ah deiakba ez ige vagion OBLACIONEM magyarol aldozatyaat, ah sidoban uagion ez ige missa: de hőg te ezt nylwan meg ercyed, azt paranaciolta vala az vristen ah sydoknak, hőg ewnekyk harom few ewnnepek lenne eztendő altal. ELSő AH HVSVET NAPYA, kyt ewlnek vala arra hőg meg emlekezznek arrol mykeppen ewket az Isten Egiptombol ky zabadythtotta uala, ees akkor ezyk vala meg ah husuety barant. AH PEwNKőST NAPYA VALA ah ma-

dyk,kyt ewlnek vala arra,hog meg emle-
keznenek ah tóruénnek ky adasarol, kyt
az vristen husuet napyanak utanna ódue-
ned nappal adoth vala ki,az Israel nepenek,
ees akkoron az uy buzanak elsó lisztból
kenyeret cynalnak vala,ees fel uiznek vala
ah templombam kyt hynak vala panis pro
positionisnak,azaz,helheztetet kenyernek,
mert ezek eh kenyerek oth alnak vala egez
hetedcyaka ah templomban,ees ezeket nem
zabad vala egeebnek meg enni ha nem cy-
ak ah Papoknak,mynt vrunk mongia,ees
zent Mate meg yrta kónyuenek tizenket-
tódyk rezeben.

Matt.12
2.Reg.21. Secunda inquit festiuitas Pentheco-
stes post septem hebdomadas,in qua
panis propositionis de nouis primũ
frugibus offerent.

Masodyk ewnnepek mód vala ah Pewn
kost napya,heet heetnek vtanna,mel'ewn-
nepen le helhézthetet kónyerek vy buza-
bol aldoztatnak,ezt azert eh kenyereknek
aldozatyat,ah Sydo kónyben Myssanak
yrtak

yrtak, Immarán ha erted mychyoda ah
Myssa kónyó meg ertened hog nem yool
mongyak az Christusnak testenek hoz-
zank valo vetélet enneuel, mert maas dol-
og ah missa,maas azvrunnak testének ve-
renek hozzank valo vétele.
Mondanad te,tehaat myert neuezyk uo-
olt eh neuel, im meg mondom, mykor ah
kereztyenek ugy elnek uala,az vrunknak
testenek uerenek hozzayok valo veteleuel
ah mynt ewmaga zerzette, azaz, nem v-
gian elnek vala uele mynt mostan hogciak
az eg hazy ember uóttó uolna hozzaia ah
tóbi penyg cyak zemmel neztek uoolna,
ha nem felesen vezyk vala hozzayok, ees
mynden valaky hozzaya akarya vala vé-
ny ah Christusnak testet veret, bort ees
kenyert hoz vala, ah Pap iambor el megen
vala, meg aranża vala menyuel meg yrne
azokat ah kyk akatyak vala hozzayok
vennye, ees annyet veznek vala ah giólt
kenyrból ees ah borbol, ah tóbbyt pegeet
oztia vala ah zegeneknek.Mynek okaért
hog azon keppen mynden hoz voolt ah
myt hozhat voolt ah Christus vacyoraya-
ra mykeppen o tóruennek ydeyen myndé

hoz vooſt ah myt hozhat vooſt ah Pewn-
köſt napyara, annak okaért uezték va-
al ah Chriſtus vrunknak teſtenek verenek
hozzank valo vételet miſenek, de moſt im
zemönkel lattyuk hog nem iol élnek vele,
azert nem yool neuezyk moſt miſenek,
ha nem azon képpen neuezyk gonozol,
ah mel gonozol élnek vele, mel dolog-
rol ide hatrab zollyonk ozran mykor
zollonk azokrol ah kyk gonozol elnek
az vrunknak teſteul uereuel. Moſtan
zollyonk elözör arrol, hog my keppen
neuezy ah zent yras, ees mykeppen zerze
ah my vrunk Ieſus Chriſtus az ew teſte-
nek vérenek hozzank valo vételet, annak
vtanna mychyoda az, ees my hazna vag-
yon, kyk elnek iool vele, ees kik elnek go-
nozol vele.
Az zent yras neuezy vr vacyora anak,
mykeppen am zent Paalnal vagion meg
yruan ah Corymtombelyeknek yrt elsö
leuelenek tizennyegedyk rézeben.

1. Cho. 11. Cum conuenitis in eundem locum,
non licet domiuicam cœnam edere,
quod

qnod vnuſquiſq; propriam cœnam
occupat in edendo.

Mykor vgymond özue gywlök, nem il-
lyk vgy ennetek az vrnak vacyora aat,
hog mynden maganak tulaydon vacyorat
fogl. l az etelben. Azert neuezy zent Paal
vr vacyorayanak, hogy vrunk az ew ta-
nythuanyual valo vtolſo vacyoran ada
az ew zent teſtét verét az ew tanythuany-
nak, ees akoron zerzee ezt ch zent iget,
Azert ezokaert neuezté igy, hog cyak ah
vacyoranak neueys meg emlekeztetne az
ew akkory zerzeſeröl, ees akkor valo ige-
retyröl. Touabba neuezy zent Pal elégöl-
eſnek, ah Chorimtombelyeknek yrt elsö
leuelenek io rézeben.

Poculum benedictionis cui benedi-
cimus, nonne communicatio ſangui- 1. Cho. 10.
nis Chriſti eſt, & panis quem fran-
gimus, nonne communicatio corpo-
ris Chriſti eſt.

Ah hala

155

Ah hala adaſnak pohara kyben halat ad-
onk nem de ah Chriſtuſnak teſtenek vere-
nek ęggęſőleſeye, ees ah kenyer mellyet
meg zegőnk, nem de ah Chriſtuſnak te-
ſtenek eggeſőleſeye. Azert neuezy elęgő-
leſnek mert ah ky nem cyak zayaual ha
nem hytiůel vezi hozzaya, ees ah vegre
ah my vęgre ew zerzette egy teſte eg vęrre
lőt ah Chriſtuſſal, azert neuezi eh neuelis,
hog vag a neue megh erőſychien mynket
az ew benne valo hewtben.
Em megh hallad ah zent yras neuezy az
vrunknak teſtenek verenet hozzāk valo
vetelęt, vr vacyorayanak ees elęgőlęſnek
kyt zoktak deyakol mondany comuny-
calaſnak. Halgaſd meg immar mykep
pen zerze ezt ah Chriſtus. Zēt Pal azt yr
ya hog igy zerze, ees zēt Pal ky mynd ah
harom euangeliſtat. zent Mateet, zēt Mar
cuſt, zēt Lucacyot kőuety illyen bezędek-
kel yr erről.
Az vr Ieſus ah mel'eyel el aroltatyk vala,
uęuee ah kenyeret ees mynek vtanna halaat
adoth voolna, megh zege ees imezt mon-
da, vegetek, ęgętek, ez az een teſtem ky ty
eretetek el aroltatyk, auag ammynt zēt Lu
cac

cac yrya ty yrettetek adatyk, ezt nekem
emlekezetemre tegetek. Azonk ppen ah
Pohartys kezębe uőuee, hog meg lőt vool
na ah vacyora mouduan, eh Pohár wy
Teſtamentom azaz vy igeretnek bizon-
ſaga az een verembe, azaz, az een verem
altal ky zerzettetet ees mynt zent Matee
yrya, ez az een verem ky uy zerzeſnek
uęre ky ſokaknak bewnőknek bocyanaty
ara kyontatyk ezt tegetek valahanzor y-
angyatok eennekem emlekezetemre.
Mykoron azęrt eh bezedeket el mongia
az eg hazy ember, oth leyend ah kenyer es
ah bor zemęl, az ado ees az vęuő, mykep
pen mykoron eh dolgoth zerzee ah Chri-
ſtus ezek mynd oth valanak, ewmaga va-
la az adoo, ewmaga mongia vala ezeket
eh bezędeket, az Apoſtolok vezyk vala,
ees hyznek vala ah bezedeknek, yelen vala
ah kenyer zemel ees ah borzemelys, kyket
ewk hozzayok vőnek, Ielen vala ah by-
zony Chriſtus ky ah kerezt faan megh
hala, ielen vala az ew byzon teſte ah keny
er zemęl allat ees az ew byzony uęre eh
bor zemel allat. Immar kőnye meg erteny
mychyoda ez eh zent ieg ah Chriſtus vrūk
nak

nak teſtenek verenek oztogataſa, meł oł'cy elekedet, kyben ah Chrikus Ieſus, aggya mynekőnk az ew teſtet veret, meł adaſsal vallya, hoǵ ew atta my erettőnk ewmagát halalra, ees az ew zent teſtét my errettőnk naǵ kenokra, halalra, ées az ew dragalatos véret my erettőnk ky ontotta, kyuel az ew zent Attyanak haragyat rolonk el vótte, mynden bew̃ntől mynket megh zabadythtot, ees ah bewnnek mynden terhetől. Touabba hoǵ az ew halalaual minekőnk meg nyerte az őrők eletet eg bezéddel, oł'chyele kedet, kyuel az vriſtennek my hozzank valo naǵ zeretety, naǵ kegelmeſsége meg mutattatyk, mert az vriſtennek my hozzank valo naǵ zeretetynek ſok fele hazna vagion.

ELSő ES FEw HAZNA,

Hogy meg emlekezzőnk ees el ne feletkezzőnk ah Chriſtuſnak halararol ees vére hullaſarol, kyuel mynket megh valta, hoǵ emlekezwen erről, ees hozzank ueuen az ew teſtet veret meg crőßőggyőnk my az ew̃ zent attyanak my hozzank valo nagy zeretetyben, ah my bew̃nőnknek bocyana

tyanak

tyanak hyrtelében meg batorogionk, ees ſemmit ne fellyőnk ſe embery, ees ſe őrdőgi hatalomtol, ees ſemmy auagy teſti, auaǵ lelky nyomoruſaagtol, mykeppen ah Chriſtuſnak bezedének hallaſa ezt meg ielenty, mert mykoron azt mõgia, az eǵ hazy embernek zayanak altala ah Chriſtus, ez az een teſtem ky ty erettetek adatyk, ez az een verem, ky vy zerzeſnek vére, ky naǵ ſokaknak bewnőknek hocyanatyara ky ontatyk, nem kewlewmben ercyed, mynt azt mondanaya ah Chriſtus. Az een teſtẽ zakadaſaual, az een verem hullaſaual vőttem een el te rolad, az een atyamnak haragyát, azaz, moſtam een el ah te bewnéydet, azzal mentettelek een meg tegedet, az őrdőgtől ees ah halaltol. De meeg azt zerzettem az een halalommal, hoǵ az een Atyam meég mynden nyomoruſagbannis veled lenne: Hoǵ azért te mynd ezekben erős ees tőkélletes lennyl, Imee een bezedem mel ezeket teneked fogadom ees ygerem, mykoron azt mondom, ez az en teſtem ky ty erettetek adatyk, ez az een vérẽ ky naǵ ſokakért ky ontatyk. Touabba nem kew

lewmb

lewmb mykor ez ew testét verét nekönk aggia mynt azt mondanaya, mert kettőt kel mynekönk otth ezönkbe vennönk, ah bezédet kyt fylönkel hallonk, ah kenyer ze mélt ees ah bor zemélt kyt zemönkel latonk ky mynd ah kettő egy dolgot mutát ees yelent, ah bezeddel im az een testemetys vermeis adom :en teneked, eg teste verre le zek een teueled hog ne ketelkeggel te abban, hog az een atyam, vgyan zeret vgian oltalmaz téget mynt zerető fyat, vgyan la at een erettem mynt ennemagamat.
Hog eh legen ennek few hazna ,meg tetchyk ah Christus bezédeből mykoron azt monda, mynt zent Lucác meg yrta könyuenek huzon kettőd rezeben.

Luc.22. Hoc facite in mei recordationem.

Ezt ennekem emlekezetemre tegetek, myert kel mynekönk ew rola meg emlekezoönk: nem egebert hog az ew halalarol el ne feletkezönk, mynt zent Pal yrya ah Coryntombelyeknek yrt első leuelenek tyzen eggedyk rezeben.

Qnotiescunqꝫ

Qotienſcũqꝫ enim comederitis panẽ cor.11. hunc, & de poculo hoc biberitis mortẽ dñi anũciabitis donec venerit.

Vala hánzor eh kenyeret eyendytek, ees eh Poharbol yandotok, az vrnak halalat izenitek, azaz, az ew halalarol emlekezzetek meg, meddeg el yew ez vélagnak meg yteletyre. Az ew halalarol pegeg myert kel meg emlekezny: byzon nem égebert ha nem hog meg emlekezzönk mynd azokrol ah kyket nekönk ah Christus zerzet az ew zent halalaual, kyket aamlő zamlalank: meg mondom azrys ah kyt zẽt Ambrus yr, mert igen zep bezedek ees igẽ meg ielentyk ah zent vacyoranak haznayt, ah bezedek ezek.

Venias ad cibum Christi, ad cibum corproris dominici, ad epulas ſacra, menti, ad illud poculum, quo fideliũ inebriatur affectus, vt lętitiã induat de remiſsiõe peccati, curas ſeculi huius mœtũ mortis, ſolitudinesqꝫ deponat. Amb.in pſ 1.48.Ser. 15.

L Vrnak

Iöy ah Christusnak étkere, az vrnak testenek etkere, ah poharra ah kyuel ah hyueknek az ew lelky indulatyok meg zayosodyk, hogy vigasaagba öltöztetßek az ew lelkek az eö bewnöknek bocyanatyarol azaz, az ew bewnöknek bocyanatyanak hyteleuel, eh velagnak gongiat, haltalmak, felelmet, ees mynden zorgalmatoscgit le uessek.

MASODYK HAZNA EZ.

Hogy my koron my meg ertengiewk ezeket ah kykert few keppen zerzee ezt ah Christus kyket aam meg mondék, ah my elmenk ennye sok yo ayandekoknak hallassaual ees ertelmeuel fel geryed öröl ezeken, ees nagy halakat aad az vristnnek ennye sok yo ayandekyrol, erre mongia zent Agostom.

Lib. de fi. ad Pet. dy Cap. 19. In isto sacrificio gratiarũ actio atq; commemoratio est carnis Christi quam pro nobis ob tulit. & sanguinis quẽ pro nobis idem deus effudit.

Ebben ez aldozatban vagyon haladaas ees ah

ees ah Christusnak testenek emlekezety, kyt myerettönk ada, ees az ew verenek emlekezety kyt myerettök vgyã azon istẽ kionta Ezert hiaak ew charistianak azaz, hala adasnak mert az ew charistia görög zoo annyet tezen magyaral myn halaadas.

HARMADYK HAZNA EZ.

Hog ah hyu kereztyen meg gondollya, hog myhert ew ah Christussal eg teste eg verre löt hog ewneky magaat mynden bewntöl tyztan kel tartani, ees ewgekezik kezzel labbal azon hog magát tyztan tartya, ees tartia am menyere embertöl lehet, mert ah bewn Istentöl embert, el zakazt, erre mongia zent Pál ah Coryntombelyeknek yrt elsö leuelenek hatodyk rezeben.

An nescitis qd corpora vestra mẽbra sunt Christi, num igitur tollens mẽbra Christi, faciã scorti mẽbra, absit. 1. Cor. 6.

Nem de nem tuggyatoke hog ah ty testetek, ah Christusnak teste, nem de azert ah Christusnak tagyat paraznanak tagyaua temezetauol legẽ. Az azonkeppen kel ertönk ah töb bewnökröly s, mert ah Christ

azt mongia, mynt zent Ianos meg irta kő nyuenek nyolchyad rezeben.

Ioan.8. Amen amen dico vobis, quod omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati.

Bizon bizon mondom tynektek, hog myn den valaky bewnt tezen zolgaya ah bewnnek. Ha ah bewnnek zolgaya, nem ah Chriſtus zolgaya, te hat nem ew tagya. Ezeket azert meg gondoluan, ozza magát minden bewntől, hogy ah Chriſtuſtol kyuel ew egy teſte vyrre lőt el ne zakagion.

NEGEDYK HAZNA EZ.

Mykoron lattya ah hyw kereztien hogy ah Chriſtus egy arant aggya az ew teſtét veret ah cazdagoknak, ees ah ßegéneknek, meg eſmeryebből, ees az ew lelke fel geryed arra hog ew vgyan zereſſe ah cazdagot mynt ah zegent, ah zegent mint ah cazdagot, ees hog ewneky vgyan kel myndent zeretny mynt ewnnőmagat, őnnőn teſtét, mert erty azt hog mynden hyuek ah Chriſtuſnak tagyay, ha ah Chriſtuſnak tagya tehat immar ew tagyais, ky immar ah Chriſtuſnak tagyanak vallya magát, e rre mőgia zēt

gia zent Paal ah Coryntombelyeknek yrt elſő leuelének tized rezeben.

Quoniã vnus panis, vnũ corpus multi ſumus. Nam omnes ex eodem pane participamus. 1.Co.10.

Mert egy ah Chriſtus kenyere azaz, ah Chriſtus, kyben my kik hyttőnk eggek vagyonk, ees mi ſokák egy teſte lőttőnk mert mynd nyanyan vgyan azon egy kenyerből lézőnk rézeſek azaz, mynd nyayan egy Chriſtuſnak teſtet veret vezzewk hozzank. Tanuld meg aztys, kyk vezyk meltan a vag meltatlan hozzayok ah Chriſtuſnak teſtét véret.

MELTAN AZOK VEZYK

Ah zyk előzőr ſhyttel ezyk yzzak, ah Chriſtuſnak teſtet ees véret, azaz, cyak ah kyk ah Chriſtus erdeme altal variak az ew ewduőßégeket, ees mynden yot az vriſtőtől cyak ew altala varnak, ees zeretyk ah, Chriſtuſt. Előzőr azt mondaam hog azok ve zik meltã ah kyk hytekkel ezik izzak, mert azt mongia ah Chriſtus mynt zēt Ianos meg yrta kőnyuenek hatodik rezebē.

165

Ioan. 6. Ego ſum panis ille vitę. Qui venit ad me nó eſuriet, & qui credit in me non ſitiet vnquam.

En vagyok mond amaz eletnek kenyere, valaky en hozzan iő nem ehezyk, ees valaky een bēnem hyend ſoha nem zomyuhozyk meg, azt mongia vgian ottan.

Caro mea vere eſt cibus, & ſāguis meus vere eſt potus.

Ibidem.

Az een teſtem byzony etel, ees az een verem byzony ital, azaz, valaky az een teſtem zakada ſanak ees verem hulla ſanak erdemeben byzyk, ez byzony etket ezyk ees byzony italt yzyk, mert myert ezünk izonk my? nem egebert ha nē hogy éllyőnk, de ha ky ah Chriſtusban hyend, őrőkkól őrőkke él. Hog ezt igy kelleſſek ertenőnk ah Chriſtuſnak vgyan ottan valo bezede meg mutattya, mykor azt mongia.

Ibid. Spiritus eſt qui viuificat caro non prodeſt

prodeſt quicqum.

Ah lelek az ah ky eltet, teſt ſemmit nem haznal, zēt Agoſtonys igen magyarazza ezeket eh bezedeket.

Hoc ergo totum ad hoc valet dile- In ca. 6. Io
ctiſſimi vt carnem Chriſti, & ſangui nem Chriſti, non edamus tantū in hoc ſacramento, quod & multi mali faciunt, ſed vſq; ad ſpiritus manducemus & bibemus, vt in domini corpore tanquā mēbra maneamus & eius ſpū vegetemur, & nó ſcādalizamur.

Mynd eh ſok bezed erre valo légen zerető atyamfyay, hog ah Chriſtuſnak teſtet ees véret ne egyewk cyak ah ſacramētomban azaz cyak zankkal, de mynd ah leleknek rézéſőléſiglen egyewk, hog az vriſtennek teſtében vgy legyőnk mynt tagok, hog az ew malaztyaual neuekegiőnk ees meg ne bottrankozzonk, egy bezeddel, ah vezy meltan hozzaya, ah ky hyzen otth ah Chriſtuſnak bezedenek imezeknek, ez az

 een

167

een teſtem, ky ty erettetek adatyk, ez az
een verem ky ſokaknak bewnőknek bo-
cyanatyara ky ontatyk,azaz, hyzy hogy
az vriſten az ew zent fyanak halalanak
ees vere hullaſanak erdemeyert aad ewneki
mynden yokat,mynd teſti ees mynd lelky
iokat,kynek nyagobban valo hytelyre,ees
ebben nagiobban valo batorſagra azaz,
hog ennek hyteleben ah kyt ah Chriſtus
az ewnnőn bezedeuel iger: erősb ees tőkel-
letesb legẽ,vezy hozzaya ah Chriſtuſnak
bizoń teſtet es bizoń véret,eh fele pegeeg
byzony zerety az vriſtent ah ky ew vele
ennye ſok iott tewt,ha penig zereti lehetetlẽ
hog ellene akaryon vétny,azaz,ha zerety
hog valamit az iſten baan,ſemmyt ah felet
nem akar cyelekenny,azaz,ſemmi bewnt,
mert nynchén neky nagyob őrőme hog az
vriſtennek kedue zerent elheſſen,erre mon
gia zent Pal.

Gal.5. In Chriſto Ieſu neq; circũciſio quit-
quan valet,neq; prepucium, ſed fides
per dilectionem operans.

Ah Chriſtus

Ah Chriſtus Ieſusban ſemmyt nem haz-
nal,ſem ah kőrnyől meteles ſem ah nem kőr
nyől meteles,ha nem ah hewt ah ky zeretet
ből cyelekezyt,azaz, ah Chriſtus nem ne-
zy azt ky Sydo ky nem Sydo, ha nẽ azt
nezy,ah ky ew benne hytt, ees ewtet zére-
ty,zeretuén az ew keduet kereſy.

MéLTATLAN ELőZőR AH VE-
ZY HOZZAYA.

Ah ky ah Chriſtuſnak bezedenek nem hy
zen imezeknek,ez az een teſtem ky ty er-
ettetek adatyk,ees ez az een verem ky ſo-
kaknak bewnőkert ky ottatyk,azaz,nem
hiſzi hog ah Chriſtuſnak halala ees vere hul
laſa elég az ew bewnneek bocyanatianak,
ees ewduőſſegenek meg nyereſere, ha nem
byzyk az ew bőytének, imadcyaganak
ees ah zenteknek erdemeben,ees mynd az-
okbol varya az ew bewnenek bocyanaty-
at ees az ew ewduőſſéget.Erre mõdom ezt
penyg,mert azt mongia ah Chriſtus,mynt
zent Ianos meg yrta kőnyuenek harmad
rezeben.

Qui non credit iam condemnatus Ioan.3.
est

est, quia non credit in nomine vnigeniti filij dei.

Valaky nem hizen immar el karhozoth, mert nem hizen az istennek eggetlen egy fyanak neueben. De vannak ollyak kyk el hyttek magokat, hog ewnekyk hewtok vagyon, mert hogy hyzyk hog ah Christus meg holt mynd ez velagert. De byzon ezt hyzy ees iool tuggya meeg az ordogys ky istennek vtan nynchen, ees az istennek malaztiaban synchyen. De ez az igaz hewt, hogy hizy, hogy ah Iesus Christus mynden bewnoknek el tyztyttoya, ees ciakew az ewduozittó, de nē cyak egebnek ewduozittóie hanē az ew ewdnozittois ew senki ees fēmy nē egeeb, elegge tartyaewtet, ees az ew erdemet azew bewnének bociana tyara, ees az ew ewduossegenek meg nyeresere.

MASOTCYOR AZOK VEZYK

Meltatlan, ah kyk nem tuggyaak mychoda hazna vagion ah Christus nak testenek verenek hozzank valo vételenek ha nem cyak hog lattyak hog más ember hozza vezy ewkys hozzayak vézyk, auagy hog ah husuet

ah husuet napya el iö, mert hog akkor hozzayok zoktak venny egebek, ewkys zegenletekben hozzayok vezyk. hog ha husuet napya touaab esnek kęth eztendöuel megh sem vennek hozzayok, ha nem cyak zayokkal, ezt penyg igen zydalmazza Zent Agoston ezt monduan.

Vt quid paras dentem & ventrem, crede & manducasti. *in 6. ca. Io*

Demyt zerzed ah te fogaidát, ees hásádatth hygged ees hozzad vötted. Ah zent Agoston Doctor mondasát magiarazza magister Sentenciaromys ees azt mongia.

Credere in eum, hoc est comedere panem & vinum. Qui credit in eum, manducat eum. *Lib. 4. dist. 9.*

Hynny ew benne ez ah kenyeret enny ees ah bort ynnia Valaky hiszen ew benne az ezy ötet.

Amakokaért elözör hytuel kel venny ah Christus Zent testet zent veret, az az cyak abban

abban kel byzny ánnak Vtanna vgi kel oztan embernek zayauál hozza venny.
HARMADCYOR azok vezyk meltatlan, ah kyk ah Christusnak Zerzesenek ellene vezyk hozzayok, mynden penyg ah Christus nak zerzesenek ellene vezy hozzaya ah ky vgyan nem vezy ah mynt ew zerzette, mynt ah Christus mongya, ees zent lucàch megh yrta kőnyuenek tizeneggedyk rezeben.

Ioan. 11. Qui non est mecũ aduersum me est.

Valaky nynchyen en velem ennekem elle nem vagyon. De meeg ez velagij dologbã nijs valaky vgy nem cyelekezyk mynt az ew vra haggya, ellene cyelekezyk az ew vranak, mynt ha azt mondanaya az Vr: Zolga ám ennekem eg az tagom vagion yt eh helyen, ereggel, aadd el őtuen foryn; ton, ew huzon ő tőn adnaya el, az vrnak ellene cyelekẽnek, ees azt mondana neky az ew vra myert arulo hog vgy nem cyeleket telam mynt een hattam vallas? De ezt en zentyrasbolys meg byzonyttom, hog valaky valamy dologban vgy nem cyelekezyk

zyk mynt az Vristen hatta, nem cyak hog az Vristenek ellene cyelekezyk, de meeg baluany imadasnak vetkebeis esyk. Megh byzonnyttom een ezt Samuel Profetanak mondasaual, ky meg vagyon yrwán ah keralyokrol yrt első kőnynek tyzenőtődyk rezeben, Demynek előte ah Samuel Profeta mondasaat megh mondanam, kyuel mondam hog bizonythtom, hog valaky vgy nem cyelekezyk ah mynt az Vristen hatta, hát ah Balnany imadasnak vetkebe esyk, Zewkseg hog meg mongyám, hog myokaert indultateek Samuel azokra ah bezedekre. Az Vristen azt parancyolta vala Saul keralnak, Samuel Profetanak al tala, hog el menne az Amalechitakra, ees mynd ewnnőmagokat mynd barmokát le vagatna, ees mynden nemő iozagokat el veztene, mert ezek eh nypek nag banta sokra vala nak az Israelnepeynek, mykorő Egyptombol ky iőuenek. El mene Saul az Amalechytakaat le vagata mynd, de az ew keralyokat megh hagya, ees ah barmoknak, ohoknak, őrőknek, ruhaknak iauát meg hagya. Az Vristen Samuelt hozza kewldee esmetlen, monda azért Saul Samuelnek,

mielnek, meg zerżem az Vriſtennek pa-
rancyolatyaat, monda Samuel mychöda
barmoknak ees nyaiaknak zaua az ah ky
een fewlemben iö es ah kyt een hallok. Mö-
da Saul. Az Amalechitaktol hoztám een e
zeket, mert engede ahnép ah ioob iuhok-
nak, ees barmoknak, hog aldoznanak eu-
uel ah te vradnak Iſtenednek, ah töbjjt pe-
nyg meg ölök, Monda oztan Samuel ah
töb bezede között.

Nunquid vult dominus holocauſta
et victimas & non potius, vt obedia-
tur voci domini, melior eſt enim obe
dientia quam victimę & auſcultare
magis quam offerre adipem arietum.
Qm̃ quaſi peccatum ariolandi eſt re-
pugnare. & quaſi ſcelus ydyolatrię
nolle acquieſcere.

Nem de azt kewannyae az Vriſten, hogy
aldozzanak ewneky aldozatokkal, hogy
nem mynt azt mondanaya, az ew bezede-
nek engegenek, vgy mynt azt mödanaya,
az

azt akarya hogy az ew bezedenek enge-
genek yonkaab mert yoob az eengedel-
meſſég, hogy nem mynt az aldozat, ees io-
ob fogadny az ew bezédet, hogy nem
mynt ökrönek köueryuel aldozny, mert az
Iſtennek bezédet meg ellenzeny, nem ege-
eb, ha nem youendö latáſnak, auag nezeſ-
nek vétkebeeſnek, ees nem engedny az ew
bezedenek Balwany im adaſnak vétke.
Ime ym nylwán erted ah Samuel bezed-
eböl, hog valaky nem enged az Iſtennek
bezedenek, hatt ah Baluant ymád, Valaky
penyg az Iſtennek bezedenek nem enged
az Iſtennek bezedenek ellene él.
Innet immar megh tetchyk hog valaky vgy
nem el ah Chriſtus vrunknak teſtenek ve-
renek veteleuel ah mynt ew zerzette, ees
ah vegre ah mi vegre ew hatta, baluan ima
daaſnak vetkebeeſſyk, ELöZöR AH
KYK egy zemél alát aggyaak ees vezyk,
mert ah Chriſtus ket zemel alátt ada, my-
keppen zent Mathe, zent Marcus, zent Lu
cach yryaak, azert ezek vgyán cyelekez-
nek, mynt Saul kéral cyelekedeek, ky va-
lamenyere meg zerze az Iſtennek paran-
cyolatyaat, valamenyere elys mulata, De
ám

ám Samuel ezt eh dolgot baluán imadaſ-
nák mōda. De mōdhatnaya yt valaky, nyn
chyen, az Iſtennek zerzeſenek ellene, mert
ah kenérzemel' alat ah Chriſtusnak mind
teſte ſmynd vére vagion, azonkeppen ah
bor zemél alattys, valaky azert eggyk ze-
mélt hozzaya vezy hozzaya vezy mynd
ah kettőt. Ez nem ygaz, mert mykoron ah
Chriſtus kezébe vőue ah kenyereth, nem
monda azt, ez az een teſtem ees ez az een
verem, ha nem cyak azt monda, ez az een
teſtem, Azonkeppen hog ah Pohart keze-
be vőnee, nem monda azt ez az enn verem
ees ez az een teſtem, ha nem azt monda cy
ak, ez az een vérē. Igy erty ezt meeg Mgr
Sentencyaromys ees ezt mongya.

Lib. 4. diſ. 11. Non fit conuerſio panis niſi in car-
nem, nec vini niſi in ſanguinem.

Ah kenyer nem valtozyk ha nem cyak te-
ſte, ſem ah bor hanem cyak vérre. Van-
nak meeg ol' kaaba emberekys, hog kyk
azt miongyák, hog igy ioob, hogy egy
zemel allat vegék hozzayok ah kőz ne-
pek, mert nemelnek nag zakala vagyon,
ees

ees bele kenne, nemelnek pegeg vag zeme
fay, vagy ah venſégnek myatta nem lát ees
el dőyty, oztan mykor ah beteghez vyn-
nek egy őld ah Pap uagy rézeg volna, va-
gy yzomo ewdő uolna, ees el ontana, de
ygy iob ezek azt mōgyak hogy nem ygy
ah mynt ah Chriſtus zerzette, ygy iob ah
mint ewk zerzettek: Meeg emeztys mon-
gyak, ah Chrtſtus nem tutta volt meg gon
dolny hogy meeg iőuendőre nag zakalo
emberek leznek, nag baiuzo Catonak, az-
tys nem tutta voolt meg gondolny, hogy
vén emberek leznek, a vagy velagtalanok,
hog kyk nem latnanak, hogy kyk el onta-
nayaak, ees el tazythtanak az orrokkal a
vag zayokkal.

Touabba meeg aztys mongyaak ezek, ho
gy ah Chriſtus meeg azt ſem gódolta volt
meg, hog meeg betegekys leznet hogy ky
knek vgiā hazakhoz kellet neyeek vynny
Ezek nylwan ah kyk ezt mongyaak pe-
nyg, ha nem ertikys hogy azt mongyak,
myndenek ah kyk ah Chriſtusnak ellene
zoolnak, ah Chriſtuſt pirongatyaak ees tu
dat lannak mongyak. De meeg azt mon-
gyaak, hog ah Chriſtus nem Iſten volt,

177

mert nyl-wan ha azt mondanak hog Isten volt volna. Hát nem piron gatnayak igen, nem mondanayak azt, hog iöuendöt nem tudot, nem mondanayak azt, Christe nem tuttad volt te zerezny, mert megh nem gondoltad volt te, menye sok bottrankozasok leznek ah te zerzesedbol, de im my vgy zerezzewk hog bezzeg zynten iol lézen, ees mynden bottrankozasnekewl lezen ah te vacyoradnak vetele. Touabba aztys mögyák, hog azert valtoztattak el, ah Christusnak zerzeset, hog ah beteghez nehez volna vynni ha vgy elnenek vele ah mint ah Christus zerzette.

It te ky ah Christusnak hyne akars lenny, gondold meg azt elözor, hog ezys ag Christusnak pirongatasa, annak vtanna gondold meg aztys, lam ewkys ah germeket zewksegnek ydeyen vgyan haznal, ys meg kereztelyk de meeg misetys mödnak, nemcyak zewksegeknek ydeyen, de meeg vrok kedueyertys: Ha azert az vra kedueert ah közhaznal megh lehet ah Christusuak verenek zente lése, myert nem lehet ah zegen betegnek hytenek erossegéyert; bysony megh lehet. Oztan ah Christus

stus nem kotelezte annak zentelesét valaminemö byzonyos helre ha penygvalaky az vti oltar felöl zolna, azt sem parancyolta ah Christus, hög azt vti oltaron zentellyek meg. Touab nem elég erekleye otth ah Christusnak bizony ielen valo voltarbi zon zynte elég, kynel soha ioob, sem zenteb, sem bölcyeb, soha senky nem voolt, ottys senky iob nem lehet ewnalanal, sem zenteb, sem bölchyeb. Azert ah Christusnak zerzéseth nem kel el valtoztatny semminemew okért, ha nem kel nekönk neznönk cyak az Istennek igeyet, ky azt mutattya, hog valahol vagyon az ado, ees az véuö, ah kenyer zemél ees ah bor zemél, ah Christusnak bezéde eg bezeddel. ah Christusnak zerzese, otth vagion ah Christusnak byzonteste ees byzony vére. Vannak ollyak, kyk azt mongyak hog ah Christus cyak ah papoknak hatta hog keek zemél allat vegyék hozzayok az ewtestet véret, de ah sem igaz, mert meg nem mondhattyak sohol, hog hol zerzette voolna ah Christus azt, hog ah parazt emberek cyak egy zemél allat kellene adny. Meg muttatya touabba az ew chyele kédetekys,

hog nem igaz ez, mert az Apostolokys nem agyaak myndencor keet zemel allat, mynt mykoron ah Pap ah Papsagot el vegezy, nem aggya ah pewspok ha nem cyak eg zemel alath.
Nagy chyotortokonys ha egy haznal zaz Pap voolnays, cyak egy zemél allat vezyk hozzayok mynd nyanyan egy tól meg va alua, ah ky ah tobynek oztogattya. Mykoron valamellyk megh betegedykys, cyak egy zemel allát aggyak neky. Myert azert, hog ha cyak ah papnak kel ket zemel allat hozzaya venny, hog ket zemél allat nem aggyak ah beteg Papnak? De nylwan meg tetchyk mynd ezekbol, hog az okaért cyak akkor keet zemel allat vezyk hozzayok ah Papok mykor myseyeket arrolyak, egeeb cor penyg mynd ewnnoma gok keet zemel allat vezyk ees vgy aggyaak maasnakys hog mikor el hattak voolna ah Tanythtast lennenek valamydolgok ees cyelekedetek, hog kyert magokat el tartátnayak, ees lenne valami ol dolgok hog ah paraztol kewlewmboznenek. Meg tetcyk eh penyg ah régyeknek cyelekedetekbol hogy ez igy legen, mert régen ah ky.

Pap

Pap nem voltis ahnakys keet zemél allat attaak.
Igy oluasuk ah kereztyeneknek Hystoriaiaban hog zent Ambrus azt mongya voolt Theodosius Imperatornak, myert hog Thessalonica newo warosban, hect ezer embert vagatot vala le.

Coequalium hominum Princeps es o imperator & conseruorum. Vnus enim est dominus omnium, Rex hominum & creator, quibus igitur oculis aspicies cõmunis domini templũ? quibus calcabis pedibus sanctum illius pauimentum? quomodo manus extendes, de quibus adhuc sanguis stillat iustus? Quomodo huiusmodi manibus, suscipies sanctum domini corpus, qna temeritate ore tuo poculũ sanguinis preciosi percipies, quando furore verborum tuorum tantus iniuste est sauguis effusus?

Te hozzadegēlő embereknek ees zolga tar
ſydnak vagi feyedelme o ciazar merth hi es
myndenneknek kerallya ees teremtőye, my
nemő zemekkel nezed azért te kozonſé-
ges vrnak templomat, mynemő labakkal
nyomdoſod az ew zent pagimentomat,
mykeppē emeled te fel ah te kezedet ah mel
lyekből meeg artatlan ver cyorog, mykep-
pen fogod te, eh fele kezeddel az vrnak zēt
teſtét, mel vak merőſeggel vezed te ah te
zaddal draga vereknek ew poharát, my ko-
rō ah te bezedidnek gyewhőſsegenek myat
ta, ennye vér meltatlan ky ſontatoth. Zent
Hieronymuſys eſmeet azt yria.

Ex 3. ca. ſo. Sacerdotes quoq; qui Eucharíſtie ſer
uiunt & ſanguinem domini populis
eius diuidunt.

Ah papokys kyk az vrnak az talanak zol
galnak ees az vrnak veret az ew nepenek
oztyaak. Ime ezekből eh bezedekből megh
tetchyk, hog ah regy ewdőbē nē cyak ah Pa
pok, ha nē meeg egeeb fele rēdbelyekys ke-
et zemél allat vőttek hozzayok, ah Chri-
ſtuſnak teſtet veret. Azert ah moſtanyak
ah Chriſtus Vrūk zerzeſenek ah regy ekne
kys

kys cielezedeteknek ellene élnek ah chriſtus
vrūknak teſtenek verenek oztogataſaual.
NEGETCHYER AZOK ELNEK
GOZNZOL, ah Chriſtus Vrunknak
vacyorayaual ah kyk el mennek nag Pen-
teken ah kenyer zemelt ah coporſoban fek
tetyk kerolyk. Vr napyan penyg vtonkēt
hordozzak, ezek nylwan ah Chriſtusnak
zerzeſenek ellene elnek ezzel. Előzőr en-
nek okaert mert ezzel bantottak megh ah
Chriſtusnak zerzeſet ees az okaért zerzet-
ték azt hog cyak eg zemel allat kellene az
kőz nepnek hozzaya venny, annak vtāna
nē hatta azt hog az ew zent teſtet coporſo-
ha zerezzek ſem hogi vciākēt hordozzak
Touabba nem az okayert hordozzák ſah
my vegre ah Chriſtus hatta vala az ew Va
cyorayát mynt tinny illik hog az nak hoz
zank valo vételéuel meg Batorodnāk ah
mi beunőnknek bocianathanak hytelbē ha
nē azert feketetik le, azert hordozzak vcyā
ként hogi azt hizik hogy azzal ah cielcke
dettel az Iſtēnek nagitizteſseget teznek, mel
tiz teſsēges cielekedetért az Iſtē nekik bew-
nőket megh bociattia, mindē ioual zereti ew
ket, ees mindēt ah mit kewānak megh aggia

az Isten azert ah cyelekedetért.
De akar mynemő velekedessel myuellye ember az Istentől hagiot dolgot, ha ah vegre nem myuelendy ah my vegre ew hatta, baluań imadasnak mondatyk, mynt o tőruénben azt hatta vala hog temyenezné nek, de nem ah vegre hatta az Isten ah temyenezest, hog az altal varnayak bewnőknek meg bocyanatyat, ha nem ah vegre hog mikoron ymadcoznanak akkoron te mieneznenek, ees meg emlekeztetne ewket ah temyenezés, az el iőuő Christusrol kyben byzwan ha az Istennek kőnyőrgenenek az ew kőnyőrgesek vgyan el fel menne az Vristenhez, mykeppen ah fewst fel menne ah temyentől az egbe, mynt zent Dauid mőgia ah zoltar kőnynek zaz neguen rezeben.

Psa.C.4. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.

Igazgattassek az een imadcyagom mykeppen ah temyenezes te előtted: de myert hog ewk nem ah vegre myuelyk vala ah temyenezest ah my vegre ew hatta vala ha nem

nem arra cyelekezyk vala azert temyenezek vala hog az altal ah cyelekedet altal nyerneyeek bewnőknek bocyanatyát. Ezert az Vristen Esayas Profetanak altala, ah temyenezest Baluań imadasnak mongia illyen bezeddel.

Qui recordatur thuris quasi qui benedicat ydola, Esa.66.

Valaky meg emlekezyk ah temyenről az az ah ky temyenez nem kewlewmb mynt ha baluannak aldozneyek, Azert mynden ketségnekewl ha az Istennek valamy zerzeseuel ammodan nem előnk ah my vegre ewhatta haat byzony baluan ymadasnak vetkebe esőnk. Imeztys nem hagyom el uannak sokan kyk ymezt mongyak, lam ah Christus sok helyen cyak ah kenyer zemelrol zool, mynt ah zét Ianos Ewágelyomanak hatod rézeben egy nehaany helyé cyak azt mongia.

Ego sum panis viuus qui de celo descendi, si quis ederit ex hoc pane viuet Ioan.6.

185

uet in æternum.

En vagyok az elő kenyer ky menyorzag bol zallottam leualaky eh kenyerbe eyendyk őrőkke él. Vgyan ottā meg azt mōgia

Ioan. 6. Qui ederit hūc panē viuet in æternū.

Ah ky eyendy eh kenyeret őrőkke él. Tőb helyennys mongia ezt ah Christus, ezt mō gyaak azért miert nem veheti valaky ciak egy zemel allat hozzaya, ha ah Christus cyak egy zemelről zoolt sok helyen, ha valaky gondot akar reya vyselny ees ah Christusnak mynd eleyt mynd vtollyat meg nézendy bizony megh esmery hog ott nē zool az ew vacyorayanak veteleről, ha nē zool az ew benne valo hytelről, ees hewtből valo eletről, myképpen az ew vgyan ottan valo bezedeből meg erthettyewk miko ron azt mongia.

Ibidem. Qui uenit ad me non esuriet & qui credit in me nō siciet unquam.

Valaky een hozzam yew nem ehezyk es valaky

valaky een bennem hyend soha nem zomi uzyk de ha valaky vgyan arra akarya ui tamy, hogy ott az ew vacyorayarol zool ah Christus, ennek een ezt felelem. Előzőr myuel hog ah Pap vraymys, egy zemel allat nem vezyk hozzayok ah mysen. nē de elég volnae egy zemel allat ewnekyk hozzayok vennyek, ha az egy zemel allat vagyon ah mynt ewk mongyaak mynd telte ſmynnd vere, de nag bewnnek tartanayak ewk hog cyak egy zemel allat venneyeek hozzayok, ha azert bewn ah mysen egy zemel allat hozzaya venni ah Papnak, nem mondhattya az okaat hogy my okaert voolna bewn, hog ha nag cyőőrtőkőn auagy mykor beteg voolna ket zemel allat venneie hozzaya. Igaz azonkepppē ha ah Parazt emberys ket zemel allat veyendy hozzaya, nem mondhattya hogy my bewnt val benne, ha nem byzony ioncaab azt mondhattya mynden. lambor kereztyen, hog az Istennek fyanak ellene cyelekezik ha egy zemel alath vezy hozzaya Touabba megh azt felelem, hogy ah zolaznak maas moggia vagion, giakota mas ah dologhnak mert neha eg bezed altal ket dolgot

dolgot ertők de semmi dolognak leteleben eh nem lehet, mynt mykor azt mondom een yer eggyőnk, nem cyak azt ertem een rayta hogy cyak ennénk, ha nẽ hog mynd ennénk smynd ynnank, vgyan nem lehet ne semmy keppẽ hogy ittonk voluays igaz azon keppen ha ah Christus azt monta, valaky eyendi az en testemet őrőkkee él, erty nylwan mynd az ew testenek vere nek vetelet. De hamy egy zemel allat vez zewk hozzank, vgyan nemuezzewk ke et zemel allat azaz, nem vezewk ah Chri stusnak mynd testet smynd veret hozzāk. Ingen zewk seg sem voolt volna ah veg va cyorannys ah Christusnak adny ket zemél allat ha az eg zemél allat voolt volna mynd teste smynd vere. De my zewk seg ember nek ez en tőrekenny, nem de nyl wan valo dology ez, ah Christus mykoron azt mon da valaky az een testemet veyendy, akko ron nem ada sem oztogata az ew testet vé ret ha nem cyak ertee mynd testet smynd veret kyt senky nem tagadhat. Azéert mykoron azt oluassuk a vagy hallyuk, hát myces vgy ercyewk mykoron óztan hoz zank vezzewk vegyewk mynd keet ze mel

mel allat ammynt ew hagya ees ah mynt ew zerzee, ne legiőnk ah Christusnak me stery ha nem tanythuany. Megh mondom aztys kyt hallottam oly embertől hog ky Deyakol nẽ tud: Egy ember azt mongia vala ha ah parazt embernek nem yo ees nem alkolmas keet zemel allat hozzaya venny, haat myokáert mutatyak ket ze mel allat, myt cyalogatnak ah Papok, miert mutogattyaak ha nem akaryák adny. A zert az Vristen meeg ah paraztoknakys fel indyttottaaz ew elmeyeket az ew beze denek esmeretyre, erre mongia kerez telő zent Ianos.

Dico vobis quod possit Deus facere vt ex lapidib9 hijs filij surgāt abrahę. *Math.3.*

Mondom tynektek hog az Isten meg tehe ty hog eh kőuekből Abrahamnak fyay ta magyanak. De nem hagyom el aztys ah kyt ah Papok zoktak forgatny, hog my kor Vrunk Emausba vala ah keet tany thuannyal akkor mond zerzee hog ah pa rastnak egy zemél allat, kellene hozzaya venny, mert ew akkor ug ada, mert nem

zool

zool az yras otth egebrôl, ha nem cyak ah kenyer zemélrôl, erre ezt felelem hogy ah Christus otth nem ada az ew testét ewnekyt, mert ha azt atta volna ees akkor zerzette voolna az egy zemel allat valouételt nem cyak halat adot voolna, ees meg al dotta volna, mynt ah vég vacyorán tón, ha nem az tys meg mondotta volna ez az een testem, de nẽ monda, azert akkor nem zerze. Touabba ebbûl illyen dolog kôuetkôzneyek ah Christus vala hanzor ees vala kykkelew volna, mynden kor az ew testét atta volna azoknak, de meeg amaz ôt ezer embernekys azt atta volna. mert ak korônys halakat ada azew zent Attyanak, ees meg alda demykeppẽezys téuelges azonkeppen amazys. Vegre mynden zent yegben bezednek ees allatnak kel lẽny mynt ah kereztségben, mynt az oltary zent ségben vagyon, de otth nem vala ah bezed, azért otth ah Christus Emausban nem zerze semmy zent yegeth. De te ky nem tuch vetekedny mykor ah ket zemel rôl zolnak haat azt feleld, een azon nem versengek mynt vagyon az egy zemel allat a vagy mynt vagión ah ket zemel alat, ha nem

cyak

cyak azon hog ah Christus mynt zerzee, ees een ettôl el nem tauozhatom hogy vgy ioo ah mynt ah Christus zerzette, kewlewmben ingen sem yo een ah Christust halgatom, mynt az Atya Isten keyaltya menyorzagbol ôtet halgassatok mond, ha valaky penyg mast a kar ennel mondani nem akarom hallanom mert een incaab hizek Istennek hog nem mynt embernek.

Vtozor azok elnek gonozol ah zent yegel ah kyk penzert, adomanyert keduért vezyk hozzayok ekkeppen elnek Incaab myndnyayan kyk egy hazy embereknek mongyak magokat, kyk penzert, adomanyert, keduért vezyk hozzayok ezt kôniô meg erteny meeg ah parazt embernekys, cyak megh gondollya az egy hazy ember rẽdet, az eg hazy embert vag fogagyaak plebanussagra, vagy oltar mesterlegre, auagy Caplansagra, ha plebanussagra fogagyaak nagy varossra, vagy falura fogagyaak haat igy fogagyák: Io Vraym ém az vraym neked aggyak ah Plebanossagoth. De vgy hogi Caplanyokat tarch kyk réguel vrûknak testét véret hozzayok vegék, ees ebed elôt meg vgyán, te magad ewnneprapô

ved

vęd hozzad. De zeb neuel mõgyaak mert imezt mongyák, megh legeń mynd ah nag mise mynd ah reg mi se, eh Penyg mynd egy, mert ah kyt mysenek zoktak mondany, annak my volta al penyg cyak az Vrunknak testenek verenek vetelében, ees ah bezedekben kykkel ah kenyer ees ah bor zemél megh aldatyk mykyppen ah Christusnak, zerzese ezt meg mutattya. De me eg Mgr̃ Sentenciaronys azt mongya.

Credendum est quod in illis verbis
Ioann. 4. Christi, sacramenta conficiantur re
Distin. 8. liqua alia nihil aliud sunt, quã laudes uel obsecrationes fidelium et petitiones.

Hynnönk kel azokbã ah bezédekbẽ, hog zereztetnek ah christusnak zẽt iegey, mint tũny illykez az en testẽ, ez az een verẽ, ah tõb bezédek myndenek nem egebek ha nẽ dycheretek, ees hyueknek könyörgese. Mert hog cyak ez ig vagion hogy ah mysenek my volta ennek okaért az égy hazy emberek erre zerzödnek hog vrunknak teste

Istennek Angyalays, ottan buchyut adnak neky. Azert otth ah plebanus ah Caplanok tol Vrunknak testet veret meg vezy ees ah Caplan el aggya. Ha Capolna mesterségre vagy oltar mesterségre fogadnak valakyt annakys meg azt mongyaak: Io Vram ém adok teneked kezedbe egy falut vagy egy falunak kylencyedyt, egy molnot vagy egnyay menést, vag ennye zam tehenet de te Vrunknak testét veret hozzad veged min den heten ketcher a vagy haromzor, azaz mongy myseet, amaz fel fogagya. ha penig ebben el nem yarand mynd iarton el vezik tölö mynd ah iozagot ees mynd az örök séget, azert ah Iambor ah ky az oltaar mesterséget a vag a Capolna mesterséget zerzy ah Christus Vrunknak testét veret pẽzen meg vezy ees az egy hazy ember el aggia az az, eggyk Sydo masik Iudas.
Ez illyen aroknak ees kereskedeseknek raktak ah sok Capolnakat oltarokat. Cyuda incáb hog aztys nem zerzyk voolt hogy penzert giontattanak volna, ees penzért kerez teltenek voolna meg valakyt.
De ez byzony nag bewn ees ah bewnnek nagy volta cyak ebbolys meg tetcyk hog

ah Christus ah Sydokat nem egebert ew-
zee ky ah templombol ha nem hogy ah
Templomba Galambot arolnak ees penzt
valtnak vala el azoknak ah kyk mezzõnẽ
iõnek vala ees otth penzek el nem keel va-
la, Maga byzony az Istentõl hagiot aldo-
zatra vezyk vala ah Galambot ees ah pén
zekkelys akkyk valtnak vala arra valo al-
dozatokat veznek vala myert azert hog
ah Papok ah Galamb arolasaat ees ah penz
valtast cyak azert tennek hog myuel tõb
aldozat lenne, ees nekyk nagyub haznok
Math. Ca. lenne, azertew zee ky ah templombol ew-
21 ket mint megh yrta zẽt Matee kõnyuenek
huzoneggedyd rezeben. De ha immar azt
ah bewnt ehez veted michyoda voolt az e-
hez kepest az az, ah Christusnak testenek
arolasahoz kepest, bizon semmy voolt.
Touabba michyoda bewn vala ah Symõ
magusnak bewnõ ehez kepest ky cyak azt
kéry vala penzen zent Petertõl ees az Apo
stolok tol hogy mykeppen az Apostolok
kezek vetesere az emberek zem latomaast
mynt pewnkõst napyan lõn zent lelket ve
znek vala azon keppen az ew keze vetése-
reys venneyeek az Istennek malastyaat.
De

De zẽt Peter hog hollotta voolna ezt mind
yarton ezt monda.

Pecunia tua tecum sit in perditionẽ,
quoniam donum dei existimasti pe- Acto. 8.
cunijs parari.

El vez te mynd ah te penzeddel egetembe,
mert te azt vélted hog az Istennek ayande-
ka penzen addattatyk: de meeg ezys kychy
en bewn voolt ah mostany bewnhõz ké-
pest. Im Symon magus cyak hatalmat a-
kar voolt venny, megys meg ate kozak ew
tet, ezek penyg ah christust ew magat arol-
lyak ees vezyk, haat menyuel incab erdem
lyk az atkoth. Meg iegzendõ bezéd ah kit
zenr Hieronimus mond ezekrõl, magya-
razuan azt ah dolgoth hogy vrunk az ado
kat ees ah veuõket ky ewzee ah templom-
bol ez azzent Hieronimus bezede.

Latro est & templum Dei in latro- In 1 Capt.
num conuertit specum Qui lucra Math.
de religione sectantur cultusq; eius
non tam cultus Dei quã negotiatio-

nis occasio est.

Toluay az, ees az Istennek templomat toluayoknak barlangiawa tezi, az Istennek tyz tessegebol nyeresseget keres, ees ennek tyztelese nem Istennek tyztelése tyztessége ha nem kereskedesnek oka. Im zent Hieronimus toluaylasnak mongia, zent Pal penyg azt mongia hogy ah toluayok menyorzagba nem mennek. Ennek okaért intek myndent, nem hog ah Christusnak testét verét penzert adomanyert, venne hozzaya, de meg arra intek mindent hog meg ah fel rese mennyen ahol azonkeppen cyelekeznek. Mykeppen hog valaky iambor ees lattia hogi valamel ember toluayl auag uroz nem hog toluaylasaat auag vrzasat neznee. ha nem meeg cyak velesem akar eggyöt lenny, erre mongia zent Pal.

1. Cor. 5. Si quis cum frater appelletur, fuerit scortator, aut auarus, aut simulacrorũ cultor, aut conuiciator, aut ebriosus aut rapax, Cum huius modi ne quidem cibum capiatis.

Ha

Ha valaky mykoron Atyafiunak neuezetetyk az az kereztyennek parazna leyend, auagy fösuén, auag baluan ymado, auagy zytkozodo, auag rezeges a vagy ragadozo auual meeg eggyewt se egetek. Am penyg meg byzonyttok hog valaky zent neuel Istennek tyztessegeuel kereskedyk hát ah toluay, ragadozo, azert nem hog eh fele zentseg aroloknak cyelekedetyt kellene néznönk, de cyak velek sem kellene nyay askonnonk, zent Ianos meeg aztis mongia masodyk leuelében.

Si quis venit ad vos & hanc doctrinam non affert ne recipiatis eum in domũ, nec aue ei dixeritis, Qui enim dicit aue communicat operibus eius malis. 2. Iohan.

Ha valaky ty hozzatok iö ees eh tudomant azaz ah Christusnak tudomanyat vele nem hozangia, ne fogagiatok ewtet ah ty hazatokban, meeg cyak neky se köszonnyetek, valaky neky hözönend rezeletetyk az ew gonoz cyelekedetyben.

N iiij Meg

Meg hallok penyg hoǵ ah kyk arollyak ees vezyk ah Chrikusnak teſtet véret, azok ah Chriſtusnak bezedenek tudomania nak ellene cyelekeznek ha valaky azert mynt zent Ianoſt mondook hoǵ mongya cyak neky kőzőnnyőn eh fele embernekis, rezeltetyk az ew gonoz cyelekedetyben hát mynyeuel incaab ah ky vezy ees az ew ielē valo voltaual ioua hagǵa az ew cieleke detyt. Egy bezeddel, ah Papok nē zolok ah iamborokrol moſtan iudaſok, mert penzen adomanyon arollyak ah Chriſtuſt, az egeeb népet ky vezem ah Iamborokat ſy dook kyk penzen vezyk, ah kyk penyg partyokat tartyaak Pylatoſok ees azō kep pen el veznek mynt ah Iudas ah Sydok ees ah Pilatus. De mondana yt valaky een va lahanzor oda mentem azt een nem tuttam bizon mynt eſyk hogy ew ah Varos auaǵ ah falu kedueyert, auagy pēzert vőttő hoz zaya, de een io vegre mentem oda, hizem ember ammyt io vegre myuel ees Iſtennek tyzteſsegere mynd io az.

Nem igaz ez, ees nem yol mongya valaki mongia azt hoǵ ember ah myt io vegre myuel hoǵ mynd ioo az.

Nem

Nem de ah tőrők ah mynemő hewtőt tart a vagi ah Sydo nem de ioonák velye? nem de nem azt tuggyay hoǵ azzal Iſtennek kedues dolgot tézen azért ioy az ew hewty kellemeteſse az Iſtennek, Vay meeg ah germpekys erty hogy nē kellemetes.

Touabba az Iſtennek bezede megh mutattya, ennek eh dolognak igaz vooltát mert azt mongia ah Chriſtus, mynt zent Ianos meg yrta kőnyuenek tyzenhatodyk rézeben.

Sed veniet hora vt quiſqs interficiet vos videatur cultum præſtare Deo. Ioan. 16.

De el yew az ewdő hogy mynden valaky tytteket megh ől ugy lattatyk ewneky hogy Iſtennek zolgal vele. Im az Apoſtolokat ah kyk megh őltyk azt tutták hoǵ az Iſtēnek zolgaltak az ew halalokkal ees az Iſtēnek kellemetes, ees tyzteſseges dolgot cyelekeznek euuel, azért yo volte? kellemetes volte? byzon nem, mert azt mongya zent Dauid.

Virum ſanguinum & doloſum ab/ aPſal. 5.

ominabitur dominus.

Ah ver onto ferfiat eés az alnokot gyewlőly az vriſtét. Zent Ianos megh azt mongya lataſarol yrt kőn yuenek tyzenhatodyk rezeben.

Iuſtus es domine, qui es, & qui eras ſanctus? Qui hoc iudicaſti, quia ſanguinem ſanctorum & Profetarum effuderunt. Apo. 16.

Igaz vagy vram Iſten ky zent vagi ees voltalees ezt meg ytelted mert ah zenteknek ees ah Profetaknak vereket ky ontottak, Vannak oly emberek kykazt mongyak nynchén ennekem arrá gödom aam ew akár mykeppen vege hozzaya ah Chriſtus teſtet ees véret, een azert mygek oda meg halgaßám az Euangelyomot ees ah Chriſtus halalarol meg emlekezzem ees ymad kozzá oth. Ezek azt mongiak ha er ſeneyeek, een azert cyelekezem gonozol, hog yot chyelekeggem annak vtána, mynt toluaylok, azért hog alamiznalkoggyam,

Azon-

Azonkeppen az egi hazy embernek nohatarſa vagiok az ew zét ſég arulaſabá mert ám meg mondook onnan felél hog velakycyak kőzőnyőn eh fele emberenekys az ew gonoz cyelekedetyben ottá rézes, de ezt een azert myuelem hog az Euangelyomot meg halgaßá ees vrunknak halalarol meg emlekezzé de igy né yo yol chyelekenny hogy előzor gonozol cielekegel, ees előzőr toluaylany oztan az vtá alamyznalkőny, inkaab vgyá ne alamiznalkogial ha nynch en mybol hogy nem mynt tolwayl, igaz azonkeppen ne emlekezzel vgy ah Chriſtus halalarol, hogy előzőr auag egycyerſmynd zentſeg arolaſt teg, mert azt mongia zent Pal ah Romabeleknek yrt leuelenek harmadyk rezeben nemellyek azt mőgyak myrolonk.

Faciamus mala, vt veuiát bona, quorum damnatio iuſta eſt. Rom. 3.

Tegionk gonozokat hog iook yőyenek, kőuetkezzenek kiknek karhozatiok igaz Vgy myntlazt mondanaya, valakyk azt mongyaak, hog my azt mondottuk, hog go-

gonozol kel cyelekẽny hog oztan yok iõ-
yenenek, a vag kõuetkezzenek ees ewk
nylwã valo carhozatyokra mongia, kmert
my ezt nem mondottuk, mert nem kel em-
bernek gonozt cyelekenny hogy oztan iol
cyelekeggyek.
De az Vraym. ah kyk deyakol tunnak
yme harom dologgal palaſtollyak az ew
dolgokat hewtõtlenſegekel kep vtalaſok-
kal, baluany ymadaſokkal. Elõzõr azt mõ-
gyak lam zent Pal azt mongya.

2. Cor. 9. Omnibus factus ſum omnia, vt om
nino aliquos ſeruem.

Een myndẽneknek lõttẽ mynden hog min
deneſtõl fogua valakyket meg tartanek tũ-
ny vezedelemtõl, azert myert vgmond hog
mynekõnkys nem zabad ydeyglen myn-
dẽnek mynden lẽnõnk. De ezt nem yol er-
tyk ah zent Palmondaſát, mert zent Pal
vgy nem voolt myndenneknek mynden.
hogy ah Baluany imadokkal, Balwan y-
mado voolt voolna, ees ah paraznakkal,
auagy rezegeſskkel rezeges volt volna, ha
nem valamyt tehetet az Iſtennek bezede-
nek

nek bantaſanekewl myndẽt tõt õrõmeſt.
Maſodcyor mentyk magokat ah Naman
peldayaual, lam Namãnak meg engede E-
liſeus Profeta vgymond hog az ew kera-
lyokkal egetemben ymádna az ew keraly-
oknak baluany Iſtenet, azert nem lehet az
hogy enys azokkal egetẽbe ne ymad koz-
zam, no ha ah dolog fogyatkozaſnekewl
nyncen ah kyk kereztyeneknek mõgyak
magokát, ees ah Chrtſtus bezedenek nem
myndeneſtol fogwa mondnak ellene.
En arra nem vyſelek gondoth ah myt go-
nozol cyelekeznek, ah mynt eh fele ember
zool, igy meg ah tõrõk aldozatyaraes el
mehetõnk, mert azt mondanaya ah ky oda
menne, ewk az Iſtent ah ky ah mennyet ah
fõldet teremtette hyak ſegeſegre eh penyg
io ebben tarſok vagyok, ammy bolond
ſagot myuelnek arra een nem gondolok
Demy ert nem megyonk ah tõrõk aldoza-
tyara, ez okkal byzony nem egebert, ha
nem hogy az Iſtennek bezede zerent nem
tyztelyk, ees ſegetſegre nem hyaak az Iſt-
ent, ees ezzel ez okkal baluant ymadnak,
Igaz azon keppen moſtes ah myſeuel az
Iſtent nem az ew bezede zerent tyztelyk
mert

205

mert nẽ hatta ewazt hog fogadot embert tar
ciának az ew testének verenec etelere ees y-
talara, oztã nẽ hatta hog az ew bezedet, v-
gy mongyaak, hog se ahne ercye ah ki mõ
gya, se akky hallya ah mynt oth mongyak
azt sem monta hogy ah zenteket seget sé-
gre hyaak, mykeppen oth hyak, kyket pe-
nyg myuelnek, auagy massal myueltetnek
a vegre hog az Istent tyztellyek euuel. A-
zért oth az Istent nem az ew bezede zerẽt
tyztelyk, ees kéuetkezendõ keppent baluãt
ymadnak. Ha valaky azert illien helre my
gen tars lézen ah bewnben azaz Balwan
imado lézen, mynt zent Pal mongía am-
mynt aam mondook nem cyak ah kyk ah
bewnt tézek méltok halarla, ha nẽ meeg
ah kyk bewnre engednekys.
De teeryõnk ah naman dolgara, ah Naman
dõlganak mynden rezeyt az Vraym meg
nem lattyák, nem de nem tuggyake: hog
ew ket õzuéren ah menye fõldet vihete sy-
riaba. Sydosagbol annyet vũn, hogy ew
otth Istennek bezede zerént aldozneyeek,
Azert ew ott myndennek lattara, (mert ke-
wlõmben ingen nem lehetet) aldozot az
Istennek kedue zerẽt, kyuel ew zydalmaz-
ta

Nem kiáramlik kézbül az level
zene: az 1555-i kiadás mévegl.
ugyanúgy [illegible]! (255) Kn

ta ah Baluany imadast, es meg yelentette
hogy ew oda (mynt ah Deyakok) mẽne.

Non religionis, sed officij causa.

Az az, nem isteny tyzte seg tetel okayert,
ha nem az ew vranak zolgalatyayert, mert
ewneky kel vala viselny az ew vrát ees ta-
artany ah Baluany templomban. ~~Oztan
ah myt egynek engednek nem mynd yar-
ton engedyk azt ah masyknakys. Iehunak
meg engedeek hogy az Israel keralyat meg
ollye, azért nem kõuetkezyk hogy myn-
den zolga meg õllye az vraat, erre mongía
zent Hieronymus.~~

~~Priuilegia singulorum non possunt legem facere communem.~~ lib. 7. Capi. Ione.

Ah kyual keppen valo embereknek tõrue-
nyek kõzonséges toruent nem zereznek,
igaz azon keppen ha Namannak meg en-
gettek volt ezt, nekõnk nem engedyk ha
nem meeg azt parancyollyaak azt mon-
gyaak hogy nem lehetõnk Baluany imado
kys

207

kys Isten zolgays mynt zent Pal mongia.

2.Cor.10. Non potestis mense domini participes esse, & mensę dęmoniorum.

Nem lehettek az Istennek aztalanak rezessy, ees az ördög aztalanakys rezessy. Oztan azt mongia ah Christus hog vallyuk my ewtet mert vgy vall öys mynket, ha penig my az Istennek ellene valo dologban yaronk byzony ottan meg tagagyuk ees nem vallyuk my ewtet.

Pelda nekónk ah Sydrak misaak abdenago cyelekedetek kyk semmy keppen nemakaranak terdre esny ah kép elött ah kyt nabugodonozor cymaltatot vala.

harmadcyor euuel mentyk magokát hogy azert mennek az Isten ellen valo misere, hogy maast meg ne botrank oztassanak. Cyudalom hogy az vraym ah bottrankozasban valaztast nem tunnak tenny, ees my koron egebet meg nem akarnak bottrankoztany akkoron mynd az Istēt meg tagagyak, ees egetemben mastys meg bottrancoztatnak. De keet fele bottrankozas vagyon

vagyon elsö mykor embernek yo életében meg bottrancoznak ah gonozok, mynt ah Christusban meg bottrankoztanak ah Sydook, mykoron azt möda ah Christus, valamy embernek zayan bee megen, embert ah meg nem ferteztet, azonkeppen hogy ah Christus predical vala, igen banyaak vala ah Papy feyedelnek, megh bottrankoznak vala ew benne, de ah Christus ezzel nem gondol vala, ha nem ew vgyan el yara az ew dolgaban, nekönkys eh tele botrankozassal semmyt nem kel gondolnonk ha nem nekönk vgyan yol ees az ew bezedezerent kel cyelekennönk, vagy bottrankozyk my bennönk valaky auagynē. Vagyon maas fele bottrankozasis ky ez, mykoron ember mast hamis tudomannyal. auág gonoz cyelekedettel, gonoz példa yaual maast megh borträkoztat. Ezt el kel tauoztany mynt tunny illik az ew misere valo menessekkel, maasnak gonoz pelda adokleznek, mert ah kyk lattyaak ees tudátlanok azt mongyaak, de amaz tudos ember sem mēne oda ha ioo nem volna oda meggiē, azert enys oda megek ees az ew balwā imadaassokal, mastys Balwan ymadasnak

vetkebe eytenek. De ha ah tudoſok el han-
nak az ew baluan imadaſokat byzony el
hannak ah tudatlanokys ees az keppen nẽ
hogy meg botrankoztatyak az ew Atty-
ok fyát ha nem meg incaab ioora inteneye-
ek. De my ſèwkſég erről tőbbet zolanonk
ah miſeet ahol igy zollyak. Ahol Iſtẽnek
bezede zerent mongyaak, mennyel tees o-
da ved hozzad ah Chriſtusnak teſtet ve-
ret mynt ew̃duőſségednek pecyetyt, auagy
cyak hald az Iſtennek bezedet kyket otth
mondnak, kyből valamy lelky épőleſt vég.
Ha penyg Iſtẽnek bezedenek ellene mon-
gyaak, ne meny, mel te nem menéſseddel,
leġ maaſnak yo pelda ado hoġ maas ſe mẽ-
nyen oda, ees eh keppen el hagyattaſsek az
Iſten ellen valoo miſe, ees cyelekettesſek az
Iſten zerent valo mi ſe, de ah chriſtus hala-
larol ember bewnnekew̃lys meg emlekez-
hetyk, mert az vriſten nẽ kőtelezte az ima
cyagot, ſem az ew halalanak emlekezetyt,
valamynemew byzonyos helre, auaġ by-
zonyos horara, mynt zent Pal mongya ah
Thimoteuſnak yrt elſő leuelenek maſod' re
zeben.

Volo

Volo viros in omni loco orare. 1. Timo. 2.

A karõ hoġ ah ferfiak mĩdẽ helẽ imadkoz
zanak Annak vtãna meg emlekezhetik ah
Chriſtus halalarol gondollia meg az ew ze
wueben menière alazta megh ah Chriſtus
magat ew érette, mel' nagy kénokat ew éret-
te zenuede, hoġ ez emlekezet az Iſtennek
zerelmében meg erőſsytcye, meg batoryt-
cya mynden kéſertetnek zenuedéſében, a-
kar teſti akar lelky kéſértet legen: meg gon
dollyá aztys hoġ ewneky nem kellene il-
lyen ioo tőt vranak ellene vétnye, ha nem
incab kellene magat oltalmazn, a mynden
bewntol ees mynden ioba kellene foglal-
nia, es oltalmazna magat mindẽ gonozſag
tol ees yaryon mynden yoban. Annak v-
tanna gyonyek meg ammikor lehet myn-
den holnapban a vaġ keet honapban egy-
chyer, ees vege hozzaya ah Chriſtusnak
teſtet veret. Igy kel' megh emlekezny ah
Chriſtusnak halalarol, igy paroncyola ah
Chriſtus nem hoġ bizott embereket foga-
gyanak kyk bizonyos napokon ees byzo
nyos horakban hozzayok vegiek a vagy
ragyaak igyák a vagy mynt ewk mon-

O ij gyaak

gyaak megh emlekezzenek ah Christus halalarol lõuedelemért zõlõért malomért, faluert, tõmlõ borert, szaak buzaert, végre akárcyak harom penzért, egi ebedért, mint zokot lenny tornak ydeyen, Megys mondanaya valaky, haat medcyõnk ah Papok kal metcyonk az egy hazakkalys kõnyõ erre felelny az egy hazakat nem arra kellet rakny, hogy otth valaki zentseget arollyon, ha nem arra kellet volna raknya, arra kel mostys tartany, hogy otth ah kereztyen ember halgasa, tanullya ah Christusnak bezédet ees az ew duõssegnek vtát, ees mynde Cerimonyakban ah kyk ah Christusnak bezéde zerent fundaltattanak, magát ees az ew hytet gyakorlya az az, gyakorta meg gyonyek ees Christusnak testet veret hozza vége, az ew hewtynek erõssegere ees ymadkozzek oth kewalkeppen, mikeppen ah Christus mondá, mint meg yrta zét Mate kõnynenek huzonegged rezeben.

Domus mea domꝰ orõnis vocabit.

Math. 21. Az eem hazã ymadcyagnak hazanak hyuattátyk, Iol lehet az imadcyag egebõttys meg

meg lehet mynt meg mondam ennek elõtte. Ah Pap tyzti sem az, hogy otth arollya mind imadcyagát mind ah cristusnak testét ees veret ha nẽ az az ew tyzti hogy ah Christusnak Euangelyomat herdeße ees tancha ah kõßeget mynt ah Christus hagya.

Prędicate Euangdliũ omni creaturę.

Herdeßetek az Ewangeliomot mynden teremtet allatnak meg azt monda ah Christus, mynt zent Matee meg yrta kõnyuenek huzonnyolcyadyk rezeben.

Euntes docete omnes gentes, docentes eos seruare omnia Quęcunq; precepi uobis. Math. 28.

El menuen tanohatok mynden nepeket tanythuan ewket hogy mynden eket meg tarcyanak ah kyketeen tynektek parãciolta. De meeg mykoron ah pewspek ah Papsagra valaztya ah Papokatis, euuel bocyatya el ewket mennyetek el mynd ez velag zerent zerte prędycallyatok az Ewangeliomat

mynden teremtet alatnak. Annak vtanna ah Pap tyztí az hogy kereztellyen mynt vgyan ottan megh vagyon ah Christustol parancyolwan.

Baptizantęs eos in nomine patris & filij & spiritus sancti.

kerezteluen ewket Atyanak ees fyunak ees zēt leleknek neuében. Touabba hog odozzon auagy kötözön myképpen ah Christus meg monda, mynt zent Janos meg yrta könyuenek huzadyk rezeben.

Qnorumcunq; remiseritis peccata
Ioan.20. remittuntur eis, & quorumcunq; retinueritis retenta erunt.

Valakiknek bewnet meg bociatangyatok, megh bocyattatnak nekyk, ees valakiknek meg tartangyatok meg vānak tartuā. Vegre ah pap tyzty az, hogy ah Christus testét veret oztogassa mykeppen ah Christus oztogata az Apostoloknak mert ah Christus ah papokat kepeben hagya mykoron

koron azt monda.

Qui uos audit me audit, & qui uos spernit me spernit. Luca:10.

Ah ky tyteket halgat engemet halgat, ees ah ky tytteket vtal meg engemet vtal meg. Ezek ah Pap tyzty, kyben ha az egyhazy ember igazan el nemyaar, haat ah cyak ah neuét uiseli ah papsagnak ees semmy ennek papsaga, ees ioob volna hog cyordat örzine, hogy nem mynt az ew karhozatyarays egebeknekys karhozatyokrays ah Pap neuét viselneye, mert vala mel pap ah kössege nem tanyttya, az Istennek bezédere penig (mert aam meg mondook hog arra tanyhaak ah nepet ah tanythuanok ah mire ew tanythtotta) haat eh fele Pap nem kéwlewmböz ah tehen paztortol, kynek sem zeme, sem laba nynchen, mert mykeppen ez yllyen pastor meg nem örzy ah chi ordat, azonkeppen eh fele Pap meg nem örzi ah Christusnak ivhát. Ved iol ezed be. eh fele Pap ah ky nem tanyth, el mege kereztel, de nem tuggia ewmagais mychyoda ah kereztség, ees mychyoda hazna

gyon

gion, az köznep annyeual incab nem tug
gya, ammyt penyg ember nem tud, ees am
mynek haznat nem tuggya, annak semmi
haznat nem vezy, erre mongia zent Ago
ston Doctor.

Dist. 12. Cap. Ioan. Non aliquid prosunt syllabę nomi
nis Christi, & sacramenta Christi vbi
resistitur fidei.

Nem haznalnak semmyt ah Christus ne
uének mondasy ees ah Christusnak zent
iegei, azaz ah kerezt ség, az oltari zentség,
ees ah tőbys, ahol ah Christusnak valo he
wtnek ellene allattatyk, hogy ne allassek pe
nig otth ellene ah Christusban valo hewt
nek, ahol ah Christusnak bezede nem her
dettetyk: mert azt mongia zent Pal ah Ro
mabelyeknek yrt leuelének tyzedyk re
zeben.

Rom. 10. Fides ex auditu est, auditus aũt per
verbum Dei.

Ah hewt hallasbol vagion, ah hallás penig
Isten

Istennek bezedenek altala. Ha mondana
ya itt valaky, ah mynt te bezellez, hogy my
bennőnk egy synchyen meg kereztelt, sem
ah kerezt Atyaym kőzzől eggyk sem tud
ta mychyoda ah kereztség, ees my haz
na légen.
Ved czedbe ém tene ked meg mondom,
mynt vagyon ah te dolgod, ha teneked va
lamel baratod adoth voolna, egy draga kő
uet, hogy ky erne zaz ezer forintot, de nem
tudnad te mycyoda az ees myre valo, igaz
annye haznát vennéd te annak mynt ha
annye darab földet adoth voolna valaky.
Igaz azonkeppen ah kerezt seget te fel vőt
ted neked atták eh nag draga kőuet de hog
nem tudod micyoda ees mi hazna vagion.
Mikor immar ewdőd volna ennek meg er
tesere, ees semmyt teneked nem haznal sem
my haznat nem vézed.
Touabba eh fele pap ah ky nem tanyth
gyontat, de nem tuggya sem ewmaga sem
ah kősség mycyoda ah gionas, ees my ha
zna vagion, ees myert kel hozzayok ven
nyek ah Christusnak testét véret, mert cy
ak zayokkal vezyk, ez penyg mynnonnat
felől meg módook nem hog haznal de me

meg incaab carhozattyara vagion.
Vegre few dolga ennek eh fele Paknak ez hoġ, harangoz, ôzuô hya ah kôſseget, fel all Deyakol naġ ſokat enekel, auaġ bezél kyben ah kôſség ſemmyt nem eert, mert akar ah kew falnak zollyanak deyakol a kar ah parazt embernek, egy arant ertyk mynd ketten, azert ah parazt ember annak annya haznat vezy ah menyet ah kew fal, erre mongia zent Pal ah Corvntombelyeknek yrt elſô leuelenek tyzennyegedyk rezebē.

2.Cor.14. Etenim ſi in certam vocem tuba dederit, quis apparabitur ad bellū? Sic & vos per linguam niſi ſignificātem ſermonem dederitis quomodo intelligitur quod dicitur? eritis enim in aerem loquentes.

Ha ah trombita bizōtalan zozatot ad and kykézôl ah hadba? azonkeppen ha tyes ah ty nyelueteken, iegzendo bezedet nem adando ok my keppen ertytek ah myt ty mō dotok? leztek cyak az eg ben zolook, azaz heya-

heyaba valo bezédôuek leztek, mynt ha valaky cyak ewnnômaga voolna az erdôn vaġ ah mezôn eſugy predicalna, mert ah fele bezedet ah kyt deyakol mondnak, igaz annyera eerty ah parazt ember mynt ha otth ſem volna, zent agoſtonys azt monda.

Nihil aliud ſunt verba q̄ ſigna, ſignificando enim verba ſunt, tolle ſignificationē verbo ſtrepitus inanis eſt. In.10.Ca Ioan.

Nem egebek az igek ha nem yegeek ees iegezuén ygek, veddel ah iegz eſt az igetôl, ees nem egeb lezen hanem hyaba valo zorgés, de meeg zent Pal azt mongia vgian ottan,

Si conueniat vniuerſa eccleſia in vnū & omnes linguis loquentur, intrent aūt ideotę & infideles, nonne dicent? Quid inſanitis? Si autē omnes prophetent, intret aūt quis infidelis aut ideota, conuincitur ab omnibus, dijudicabitur ab om̄ibus, occulta aūt cor- Ibidem.

dis

dis ipsius manifesta fiunt, & ita cadẽs in terram adorabit Deum pronuncians quod vere deus est in vobis.

Mykoron az egéz hyueknek gyewlekezety ózue giewl, ees mynd feyenként nyelueken zolandnak, azaz, oly nyeluen kyt ah kősség nem ert, mynt Corintomban kik valanak. górőgők Sydo nyeluen zolnak vala, mykeppen yrya zent Ambrus, ha bemenendnek tudatlanok a vagy hitetlenek, nem de nem azt mongyake hoǵ bolondoskottok, vgy mynt azt mondanaya, azt mongyaak hogy megh bolondoltatok, ha penyg mynd nyayan Profetalnak, az az, oly nyelwen zolnak hogy erty ah kőssegys, bee yőuend penyg valamy hytetlen auagy tudatlan, megh győzettetyk myndenektől, meg yteltetyk myndenektől, mert az ew zewuenek tytkyay nilwã leznek ees azon keppen az ew orcyayara esuén imaggya az Vristent herdetuen hoǵ byzony Isten vagyon tybennetek. Touabba vgian ottan meg azt mongia zent Pal,

Gratias

Gratias ago Deo quod magis quam oẽs vos linguis loq̊r. Sed in Ecclesia volo quinque verba mẽte mea loqui, vt & alios instituam, potius quã decẽ milia verborũ lingua. 1.Cor.14.

111

Halakat adok az Vristennek hogy mynde nyteknek nyeluen tudok zolnom, de incabakaiok een ah gyewlekezetben, őt eget ertelemmel mondanom, hogy egebeketys tanoliak, hoǵ nem mynt tyz ezert nyeluel, azaz, ol' nyeluel kyt más nem ert. De vannak meeg oly gorombaak hoǵ azt mongyák az Isten yol tud, Deyakol Gőrogől Sydoul, ha nem ertyewk my erty ew. Vgyanys azert yrtaak az Iraast hoǵ my Istent tanyhok, azert harangoznak hogy az Isten oda mennyen, mynd Angyalyual egetemben, ees tanollyon otth, nem de nem tudode hogy azt mongya zent Pal ah Romabelyeknek yrt leuelenek tyzen otőd rezeben.

Quecunq; scripta sunt ad nostrã doctrinam scripta sunt. Rom.15.

Valamyk

221

Valamyk megh yrattattanak ah my tanu-
ſagókra yratratanak, haat mynękónk kel
azokat ęrtenónk, ha penigh vgy mongya-
ak hog nẽ ertyewk my haznat vezzewk,
ees hát nem yrtaak voolt az yraſt ah my
tanuſagonkra. Tudom ezt hogy az egi ha
zy emberek imeztys mongyaak, ees ezzel
palaſtollyaak az ew tunyaſagokat, tudat-
lanſagokat, zent ſég arolaſokat, az az, bal-
uan y imadaſokat. Előzőr hog azt mon-
gyák hog nem lehetónk mindnyayan Ba-
clariuſok, Bizony ez nem ygaz, mert ta-
nulhatnanak tánythhatnayák ah kőſségetis
anniera, ammeniere eleg voolt volna, mind
az ew ewduőſsegeknek mynd ah kőſseg
ew duőſségenek megh nyerésére, de nem a-
karnak tanulny. De meeg ha ky tanythta-
na ewketys, nem akarjak cyák hallanyees,
meeg aztys mongyák hogy nynch myuel
kónyuet vennyek, maga vagyon myt in-
nyok ah Corcyoman, maga vagyon my-
u lhathſuhaat a vag Prupian kóntőſt ven
nyek. De nem hog azés io nem voolna,
de előzőr amannak kellene megh lenny.
Mint yo hog ah vitęznek yo ruhaya va-
gion, de ha loua feguere, ees had hoz valo
zerza

zerzama nem leyend, cyak neuet ſég ewne
ky viſelny ah yoruhat, De ha vgyan tudat
lan haggion békét ah Papſagnak, mynt ho
gy ha cyordat fogadotth lattya hog vaky-
ſantays, haggion békét neky ne tégen kart
ah ſok lambor marhayaban.
Annak vtanna imeztys mongyaak, hallo-
de mykor ah Miſeet dèakol mondom, ertẽ,
en ha ah kőſsèg nemerty. Touabba oth
een vrunknak teſtet vèret hozzam vezem.
Bizon ha cyak azèrt mondanad hog erted
te, ees hog te ah Chriſtusnak teſtèt vèrèt
hozzad vèzed, bizon nem zukſég volna ar
ra harangoznod, ees annak chyudalaſara
ah kőſséget őzue gyewttened, de vgian a-
zert mondod ees azert harangoz, hog ah
kőſséget el hitetted, ees myert ah kőſséget
tanythtany nem tudod, vagy nem akarod,
hogy ves valamyt ah kőſseg eleybe, hogy
kyert téged ewk el tarcyanak, ez hogy igy
légen meg mutattya ah tennen bezèded, my
koron azt mondod ah koſsègnek, add meg
zolgalatõ, ezèrt zolgaltam eẽ az egi ha zat
ateyel nappal, vgy mynt azt mondanaya,
ezert aroltam een tynektek ees azert ragtã
yttam ah Chriſtusnak teſtet veret, egy be-
zeddel

zéddel az Pap tyzty az hoǵ predicallyon, kereztellyen, ǵontaſson, ah Chriſtusnak te ſtet véret oztogaſſa. De hogy ah Chriſtus- nak teſtét veret ew hozzaya uezi ah ewne ky nem tyzty, mert mynden iambor tyzti az, ees minden iambor kereztyennek meg kel kereztelkenny, meg kel gyonny, ees ah Chriſtusnak teſtét verét hozzaya kel vẽni. Touabba myt hazual ah neked hoǵy mas ember meg gyonyk te penyg meg nem gyonol, hogy maas ember hozzaya vezy te penygh nem vezed, igaz annyet haznal teneked hogy ah pap hozza vezy te pe- nyg hozzad nem vezed. De męg art, mért te yowa hagyod ah te yelen valo voltoddal az eẘ zent ſég arolaſát, azaz, baluany im- adaſaat. Azert mynt mondam ah Pap dol- ga az hogy predicallyon, kereztellyẽ, gy- ontaßõ, ees ah chriſtuſnak teſtet véret ozto gaſſa, ees inchye ah kőßéget hoǵ gyakorta meg gyonnanak, ees ah Chriſtusnak teſtet véret hozzayok vegék az ew hewtőknek eroſsegeért, de ewmaga hozzaya ne vege ah kőſségnek kedueyert auagy penzerth. De ha te azt mondanad myert ne vegem hozza, ha ennekem keduem vagyon hoz- za, tudode

za, tudode meg mykyppen ah zomzed Plebanushoz gywnol, meg mikorontetcik ygaz azonkeppen ved tőlő ah Chriſtus va cyorayát, de az egy hazy vraym ezt nem vehetyk fel, mert nem lezen oztan myt veſ senek ah kőſseg eleibe, nem lezen oztan myuel ewmagokat tartaſsak, ha igy veſyk hozzaook, nem adnak ewnekyk ſem mol not, ſem falut, ſem zőlőt, ſem hazát ſem bért. Oeen edes Iſtenem ha ah Pap hoz- zaya vezy ah Chriſtusnak teſtét véret pe- nzt a vagy valamymő egeeb haznoth ky- ẘan, ah parazt ember penyg mykoron eẘ hozzaya vezy nem hog ewneky valamit adnanak, ha nem meeg penzt veznek raita. De hoǵ ha mynd el kel tartany azt ah ky imadkozyk, ees ah ky ah Chriſtusnak te- ſtet verét hozzaya vezy, haat mynden iam bor kereztyent el kel tartany, vaǵ Pap va- gy parazt, mert mynden yambor kerezty- ennek imadkozny kel, ees ah Chriſtusaak teſtét verét hozzaya kel venny, ha ezert e- zeket mynd el kel tártany, ky tarhattya el? byzony nem tudom, ha nem ha az eghy madarak ees egeb octalan allatok zantanak aratnak cazalnac arra mongya Arań za in zent Ianos.

P Elemo

225

Ad Tessa. in 2. cap. 2. Ephe. Eleemosina solis illis datur, qui manuum suarum operatione & labore sibi ipsis cibũ sufficere nequeant, aut illis qui alios docent & toti ad doctrinę sermonem dediti et occupati sunt. Itaqꝫ nec is quidem otiosus est, sed operatiõis eiusqꝫ laboris magni mercedem accipiet.

Az alamyzna cyak azoknak adatyk ah kyk ónnón kezeknek munkayokkal magokat magoknak eletet nem talalhatnak, a vagy azoknak ah kik maast tanithnak, ees midenestól ah tu domãnak bezedebẽ fogla latosok, de ezek sem hyuolkodook ha nem vezyk az ew nag munkayoknak yutalmat, hogy ha megys azt mondanaya valaky, lam mykoron ah zent agoston annyat el temetteek akkoronnys miset mondanak ew erette mynt ewnnómaga yllyen bezedel yrya.

Nam neqꝫ in eis precibus, quas tibi fundimus cum offeretur pro ea sacrificium precij nostri. Iam iuxta sepulchrum posito cadauere priusquam deponetur fleui.

Lám meeg ah könyörgesbennys kyket ak koron teneked tónk mykoron aldoztatneek ew erette ah my valcyagonknak aldozattya, immar ah test mykoron ah copor so mellę helheztetneek nẽ Syriek. Imee azt mongya mykoron aldoztatnekew erette ah my valcyagonknak, azaz aronknak aldozattya, nem kewlemben mynt azt mõdanaya mykor ew èrette mise mondatneyek REA FELELEK.

Nem hyzem hogy zent Agoston oly tudatlan voolt uolna hogi ew ah Christusnak testenek verenek vetelét, valáky tól pẽzen a vag keducen vóttó voolna. Mert tutta ew nilwan hog az zẽtség arolas nag bewn Touabba azt sem hizem hog nem tutta voolna zent Agoston hog ah Christus ah kerezt faan mykoron meg hala hog elegt tót mynd ez velag bewneról mynt kereztelő, zent Ianos monda Imhol az Istennek baranya ki ez velagnak bewnét el vezy, mer

ha azért mondotta volna akkoron Amy-
set zent Agoston az ewann aert, hoǵ bo-
cyattatot voolna meg az ew ann a bewnő
mikoron ah Christus annak elottő el mosta
voolna ah kerezt faan. Aztys nem hi-
zem hoǵ nem tutta voolna hog ah Chri-
stus Vrunk nem arra haggya hog az ew
testét veret hozzank vegyewk, hoǵ annak
hozzank valo vételeuel mynd ah my be-
wneynket, ees egebeknek bewnét el mossuk
de meeg ah bewnnek kinniates el vegiewk,
ha nem arra hagya hogy megh emlekez-
tessen ah hozzank valo vetellel az ew ha-
lalarol kyuel mynekőnk mynden bewne-
ynket el mosta, hoǵ erről gyakorta megh
emlekezzőnk, ees el ne feletkezzőnk mert
cyak addeǵ előnk my a meddeeg azt ze-
wonkben viselyewk, ez hogy byzony lé-
gen meg tetcyk azon zent Agoston yra-
sabol ky ezt yrya.

In illis carnalibus victimis figuratio
Aug. Ibi. fuit carnis Christi, quam ꝑ peccatis
nostris ipse sine peccato fuerat obla-
turus, & sanguinis quē erat effusu-
rus.

rus. In isto aūt sacrificio gratiarum
actio, atq; commemoratio est carnis
Christi, quā pro nobis obtulit & san
guinis, quē pro nobis obtulit, & pro
nobis idem Deus effudit.

Amaz testy aldozatokban, azaz, ah kyk o-
tőruenben vooltanak auagy lőttenek, ah
Christusnak iegzesy voltanak, kyuel ew
ah my bewneynkért, bewnnelkewl aldo-
zando vala, ees az ew verenek iegzesi vo-
oltanak kyt my erettonk ky ontando va-
la, ebben penyg ez aldozatban vagion ha-
laadas ees ah Clhrstusnak testenek emleke
zeti, kyuel myerettőnk aldozeek, ees az ew
verének emlekezety kyuel my erettőnk al-
dozek, ees kyt myerettőnk azon Isten ky
onta. Ezekből eh bezedekből megh tetchik
hogy ah zent Agoston mondasaat vgy
nem erthettyewk, mert nemyllek az ew ha-
sok kedueyert magyorazak, ha nē, imezt
mongia zent Agoston. De mykor az een
Atyam testét fel vőtték volna ah Tēplom-
ban, ees ah Coporso melle tőtték volna,
akkoron mykoron ymadkoznank, ees az

Vrunknak teste vere ah hyuektől hozza-
yok vetetneyek ah Christusnak halalanak
emlekezetyre, nem syrek egy bezeddel ezt
mongia, ammykorō lenne ah Chrikusnak
halalanak emlekezety kyuel ewtet meg val
totta, mert az aldozat ah zent Doctoroknal
sok helyen emlekezetert vèttetyk, eh penyg
alkolmatoson meg lehet, mert mykeppen
ewmaga yria. hog akkoron nemellyek ah
kereztyenek kōzzōl (nem neuezem cyak
ah papokat) hozzaiok vōttèk ah Christus-
nak testèt veret mynden nap nemellyek pe
nyg byzonyos napokon.
De ha valaky ßintén arra akarya vytatny
ah zent Agoston mondasaat hog akkor
zent Agoston az ew annyaert misect mon
datotth, ennek een ezt felelem, nem vagiok
een ketelen ah zent Agoston mondasara
mynt am legelōzōr nag sok yrassal meg bi
zonythtam, hog cyak ah zent yrasnak hy-
telere vagyonk my kètelenek, mert cyak
ah fogiatkozasnekewl valo yras kybōl kel
nekōnk yrèlnōnk, az zent Doctorok yra-
sat ees magiarazattyat kyuel ha eggyōt nē
folyandnak hatra kel vetnōnk, mynt ewn-
nōmagays mongia zent Agoston, mynt
meg

meg yrok onnan felōl eh kōnyuechkenek
eleyn, de meeg ewmagays az ew yrasarol
azt yrya marcellinosnak, hog nem illyk az
ew irasat vgy tartanya, hog valaky ellene
ne mondhatna, oztan nem illikys hog ah
zen Agoston eg mondasabol azontol he-
wtnek agazatiat zerezzōnk, auagy ah chri
stusnak zerzèset semmye tegywk, auagy
cyak megys kewsebbytcyewk. Ennye sok
bezedbōl kōnyō meg eerteny mycyoda ah
Christus. Vrunknak testènek verenek hoz
zank valo vetelenek hazna, ees hogy nem
azokaèrt kel azt senkynek hozza venny,
hog azzal vag az ōnnōn bewnet vagy ma
snak bewnet el mosnaya, mert ah Christus
el mosta ezt egèzier az ew vereuel, mynt
onnan felōl meg byzonithtotuk nag sok be
zèddel, meg yrta zent Palys ah Sydoknak
yrt leuelenek tyzedyk rèzeben.

Vnica enim oblatione perfectos effe-
cit in perpetuū eos qui sanctificātur. Heb. 10.

Egy aldozattal tōkelletese towe mond azo
kat ōrōkke, kik meg zenteltetnek azaz, ah

kyk ew benne hiznek, ees az ew malazty-
aual meg zentelteknek, tob bezeddel zola-
nk ah miserol ne talamtam mynt kellet vo-
olna, de myert hog eh voolt ki ah Papokat
restee tottó eh volt ky ah Predicaláſt az
Iſtēnek bezédenek herdeteſet kozzollonk
ky veztette, ky myat my mynden vakſag
bely dologra vytettettonk, mert ha ah Pa-
pok azt nē caphattak volna ah tanythtaſt
el nem hattak voolna, mel tanythtaſnak
altala az az. Iſtennek bezedenek herdetese-
nek altala, mynden teuelgeſtol meg ohat-
tuk voolna magonkkat, azert zollank
ah mtserol enaye bezeddel, hog meg az I-
ſtennek bezedenek kouetesere iuthatnāk.

TYZENHATODYK kerdes.

My okkal mondhatod ezt hog az Vriſtē,
ah zenteknek erdemekert, verek hullasokert
ſenkynek bewnet megh nem bociatya, hog
lehet ſéges az hog ah zyz Marya anyaſa-
ganak ees ah zentek vérek hullaſanak erde
mek nem voolna, ees hog lehet az hog azo
knak myuoltok, nag dolgokat nem tehetne
az Iſtennel, kyket az Vriſten illyen nag
chyuda tételekkel meg nemesſytte, lam ah
Chriſtus azt mōgia mynt zent Matee meg
yrta

yrta konyuenek tyzed rézeben.

Et quicunq; ad bibēdum dederit vni
ex puſillis his poculum aquę frigidę Math. 10.
tantum nomine diſcipuli, amen dico
vobis, non pditurus eſt mercedē ſuā.

Valaky cyak egy pohár vyzet adand in-
nya eggyknek eh kychenek kozzol cyak
ah tanyth vannak neuyben byzon mon-
don tynektek hogy el nem vezty iutalmát,
vgy mynt azt mondanaya, nem kewlewm
ben vézem mynt ha een magamnak adna-
ya, mykeppen aan zent Mate yrya kony-
uenek huzon ototyk rezeben.

Amen dico vobis quatenus feciſtis Mat. 25.
vni de his fratribus meis minimis
mihi feciſtis.

Byzon mondom tynektek ah menyere az
een kychyen Atyam fianak eggykkel tote
tek, een velem tottetek zent Pal meg azt y-
rya ah Collaſsabelieknek yrt leuelének elso
rezeben.

Col. 1. Nunc gaudeo super afflictionibus meis pro vobis, & suppleo quod deerat afflictionũ Christi in carne mea pro corpore ipsius quod est Ecclesia,

Oruendek een most az een niomorosagymõkyket een most ty érettetek zẽuedek ees bee tellésſytetem ah Christus Iesusnak zen uedesenek hiat az een testemben az ew tag yaért ky gyewlekezetnek neueztetyk. Itt legelőzőr azt ved ezedbe hoǵ az Vristennek ket fele ayandeky vannak, egy felek testi ees kewlső ayandeky mynt tunny illyk ah Christusnak zewleie auagy rokõsaga lenny, ah Christusnak Apostola lenny. Touabba hogy valaky nagy cyudakat tégen, sok nyeluekken tuggion naǵ bőléh légen, tyztessegben ez velagon naǵban legen, cazdag sagban azonkeppẽ naǵban egessegben bekessegben legen. Ez velag cyak ezeket ez ayandekokat nezy ees cyudallya, es azt ytely hoǵ ezek eh testy ayandekok tőkelletes bodogga teznek embert. Innem mongia vala az azzony allatys ah Christusnak, kyről aam zent Lucas emle

emlekezyk kőnyuenek tyzen eggedyk rezeben.

Beatus venter qui te portauit, & vbera que suxisti. Lucæ. 11.

Bodog ah méh ah ky teged vyselt, ees bodogok az emlęk ah kyket te zoptal, Vgy mynt azt mondanya. Zem latomast menyorzagba mehet ez, ees egebeketys oda vihet ez anya ah ky eh fyat zewltő, mert eh byzon az igaz messias. De hogy monda ah Christus sőt incaab bodogok ah kyk az Istennek bezedet halgatyák ees őrzyk Touabba az ew attyafyaynak az az, test zerent valo rokonsagynak kyk ew benne hyttenek, myt haznalt ewnekik ah rokonsaag m uoolta, azonkeppen az Anyay rokonsaag létel semmyt nem haznalt voolna ah Maryanak, ha bodog sagosban nem viselte volna ah Christust zewűeben hogy nem mynd testében, Arany zaio zent Ianos meg azt mongia.

Ea sententia. Imo qui audiunt verbum

bum Dei & custodiunt. Dictum existima, non quod matrem negligeret, sed nihil matris nomen allaturum ostenderet, nisi bonitate & fide p̃staret.

Chris. hõd in 10. ra.

Azzal ah Sentencyaual, Bodogok azok ah kyk az Istennek bezedet hallyaak ees őrzyk, ne vellyed hog az ew annyat meg tagatta voolna, de azt yelentee hog ewneki az ew anyai newe semmit nem haznalt voolna, azaz, ha hyty nem voolt volna, ees hewtnek yoo gyewmőlcyeuel nem bőuőlkodőt voolna, azert ammynt ah zewz maryanak semmyt nem haznala az ew anya sága, az ew ewduosségenek meg nyeresere, Innen mykor az Apostolok ezt mondanayak Vrunknak.

Lucæ. 10. Domine etiam demonia subijcientur nobis per nomen tuum.

Vrã meeg az ordőgőkis engednek nekőnk ah te neuedre, ezt felele Vrũk ewnekyk.

Veruntamen in hoc nolite gaudere quod

quod spiritus uobis subiciuntur sed gaudete quod nomina uestra scripta sunt in coelis.

Byzonnyaual ezén ne őrőllyetek hog ah lelket azaz, ez őrdőgők tynektek engednec ha nem őrőllyetek azon, hogy ah ty neuetek meg vagion yruan menyorzagban. Touabba azt mongya ah Christus mynt zent Matee meg yrta kőnyueuek hetedik rezeben.

Multi dicent mihi in illo die. Domine domine nõne p nomẽ tuũ profetauimus & per nomen tuũ demonia eijcimus & per nomen tuũ multas virtutes. at tum confitebor illis. nunquam noui uos. Math. 7.

Nagy sokan mongyak ennekem az napon. Vram Vram, nem de az te neuedben profetaltonke? nem de ah te neuedbe őrdőgőket ewztőnke? ees az te neueddel nagy dolgokat tőttőnke? ees akkoron een azt vallom

lom ſoha nem eſmertelek een tytteket, De my byzonſag kel mynekönk nagyub ah Iudasnak peldaianal, Iudas ah Chriſtusnak Apoſtollya vala, predical vala ees cyuda kat tezen vala mynt zent Matee meg yrta könyuenek tyzedyk rezeben De myt haz nala Iudaſnak az ew Apoſtolſaga: myt az ew predicalaſa: vegre myt haznala az ew cyelekedete ees cyuda tetele: ſemmyt. Ennekokaért ha ah zíz maria az ew anya ſagaual, az apoſtolok az ew apoſtolſagok kal cyuda tetelekkel, es ſemmy ch fele my voltokkal az ew ewduöſegeket meg nem nyerhetyk ew magoknak mykeppen ny erhetyk meg maſnak: hogy aggyon az en neken ennem ah kynek meeg ewnnoma ganak ſinchen myt enny: Igaz azon kep pen hog vizen az eengem menyor zagba az ew erdemeuel: ha ewmagat ſem vyhety az ew erdemeuel menyorzagba, Az Vri ſtennek bizon ieles ayandeki ezek, hog ah zew z Maryat annawa valazta, ah profeta kat, az Apoſtolokat, az ew bezedenek hir detöueye töuee, ees nagy cyndaknak tetele uel ayandekozameg öket, ah my zemön knek ees ah my okoſsagonk nak oly igen

zepnek

zepnek oly igen nagnak technek, hogy azt velhetnök my ah my okoſsagonkbol, hog valakyt az Vriſten illyen ayandekokkal zeretet, myndent tehet mynd mennyen ees földön, de az Vriſten bezede maſt murat. De hog te az ayãdekokat nyl wabbã megh ercyed, ezek ez ayandekok ollyaranok ah zentekben, mynt ah zep alman ah zep py ros zyn, a vag ah zep emberen ah zép zén, a vag ah zép tetem allas. De effele zepſégek ſem az almat, ſem az embert yowa nem te zyk, ha nem az almat tezy iowa ah io iz. az embert tezy iowa, ah io erkölch. Igaz azonkeppen ah zenteket ah zewz marya tys ezek ez ayandekok zeppe tezyk, tökél le tes, bogogga, nem tezyk, ezekkel ez a yandekokkal zepek, de ſem az ew ewduo ſségeket ſem egebeet valakyet ezek altal meg nem nyerhetyk. Téudegnek azért kik azt mongiaak, hog valaky ah zewz mary aban byzyk ees azew erdemeben ees azon keppen valaky ah zentekben byzyk hát ez el nem vez, mynt mongiak meg vgian predicallyak ezt hog valaky ah zewz Ma ryanak zolgal, a vag valamy egeb zeretö zentynek hát ez ewd ewzöl. De ch fele be

zeddel

140

Sok kundrek prechik vadynak Papiſtynak ellen

zeddel meg tagagiak ah Christust meg ru-
tollyák ah zyz maryat, mert my ah zewz
Maryanak nem zolgalhatonk sem ah zen
teknek ha nem cyak tyztelhettyewk ewket
az Vristennek kel minekőnk zolgalnonk,
mert cyak ew parancyol mynekőnk, cyak
ew adot parancyooakak kyuel kel myne-
kőnk ewneky zolgalnonk mynt meg va-
gyon yrwan ah moysesnek hatodyk kő-
nyuenek hatodyk rezeben.

Dominum deum adorabis, & illi so-
li seruies.

Ah te vradat Istenedet ymagiad ees cyak
ewneky zolgaly, de my zewk ség ezen va-
lakynek tőrekenny ha ah Christus ew ma-
ga azt mongia mynt zent Matee meg yr-
ta kőnyuenek huzad rezebeben.

Sedere ad dextram vel sinistram non
est meũ dare vobis, sed his contingit,
quibus paratũ est â patre meo.

Hog valaky ennekem iobom felől a vag
Balom

Balom felől ewllyon az az velem vral-
kogyek menyorzag ban velem legen,
nem een adhatom ha nem ezeknek a-
datik ez ah kyknek az en atyamtol zer-
eztetet, az az ki vg mond (zoluan zent
Iacabnak ees zent Ianosnak) azon valo
byztatokban kerytek azt een tőlem, hogy
az een orzagőba feyedelmek legetek, miert
hogy ennekem test zerent rokonym vat-
tok, de enn azt nem tehetem ah rokonsa-
gnak okaert, az az cyak az een embersé-
gemuel a mel emberseg zerènt ty ennekem
rokonym vattok vgy mynt azt monda-
na, nem elég senkynek az ew ewduőssegé-
nek meg nyerésére cyak az en embersége
hanem elég az en eggesőlt emberségem az
Istenséggel egetemben ah menyorzaknak
meg nyerésére. Igy erty ezt zent Agosto-
nys ky ezt yria ah zoltar kőnyőnek zaz
neguen őtődyk rézèben.

In vno filio salus hominis & in ipso
non quia filius hominis, sed quia fi-
lius Dei. *In psalmo. 1.45*

Cyak az egy embernek fyaban vagion
az

az ewduõſseg de ew benneys nem hog em
bernek ſya, ha nem hogy Iſtennek ſya,
ha azert ah Chriſtusnak az ew emberſege
kyuel ha az Iſten ſeg nẽ eggeſõlt volt vol-
na, eleg nem volt volna ah my bewnõknek
meg bocyanatyara mykeppen lehet ah ze-
wz maryanak auag ah zẽteknek erdemek
eleg ah my bewnõnknek megh bocyana-
tyanak meg nyerẽſere, ees ah menyorzag-
nak meg talalaſara.
Valaki azert azt hyrdety hog valamel em
ber ah zewz Maryanak zolgal, auagy va-
la mel egeb zenynek, te hát ez el nem vez,
mert az zewz marya vgmond, a vag ah
zent ah kynek zolgal, ewneky az Iſtentõl
kegelmet nyer ez Antichriſtus, mert eh
meg tagagya ah Chriſtuſt ky mind ah ze-
wz maryanak ees mynd ah zenteknek ew
nyere kegelmet az ew zent Atty atol az ew
zent Verenek hullaſanak erdemeuel.
Vannak az Vriſtennek mas fele ayande-
kiys kik mondatnak lelky aiandekoknak.
Ezek az Vriſtennek few ayandeky, mert
ezekkel talalyuk meg ah my bewnõnknek
bocyanatyat ees az õroõ dewchõſegct, Ah
leky ayandekok penyg ezek, hog my az
Iſtennek

Iſtenn
nõs vo
laky a
pontba
halalra
my ozta
folyamyo
az ew er
erdem
nem

knek ewduõzytõye, ezt eh hewtõt megh mutata az ew nemes es ioo élèteuel, de kyual kèppen ah kerezt fa allat, mert ha ew ne ky igaz ees io hity nem voolt volna otth nem alhatoth voolna, ees nem nézhette voolna az ew fya halalat, de hyuee ew azt hog ew akkoron ah kerezt faan ah kyn lattya vala ew fyat, valtanya megh mynd ewtet ees mynd ah tõb hyueket, euuel eh hewuel mene ew menyorzagba. De meeg mynd ah tõb zentekys, ezen hytuel menènek menyorzagba, mynt zent Peter mongia, ees zent Lucach megh yrta, az Apostoloknak cselekedetekròl yrt kõnyuenek tyzenõtõdyk rézèben.

Per gratiam domini nostri Iesu Christi, credimus nos saluos futuros quẽ admodum & illi. Acto. 15.

Az Vristennek ah mynemõ zeretetet ees kegelmességet my võttewk ah Iesus Christusnak altala, az altal hizzewk hog ewd uozõlõnk mys mykeppen ah regi profetak ees patriarchák ezt ewk meg mutatty-

aak nemes életekkel ees mynd halalyg valo vallasokkal, de my ezt eh hewtőt nem cyudallyuk ah zentekben, maga eh voolna ha myt chyudalnonk kellene, mert ez ah kynek altala mynd ah zewz Marya, mynd ah zentek mynd myes ees myndenek ez velag végeyglen ewduőzőlnek mert cyak ah Christus az vth ees az élet mykeppen ewmaga mungia mynt zent Ianos meg yrta könyuének tyzenne gedyk rezeben.

Ioan. 14. Ego sum via veritas & vita.

En vagiok az vtth az igaz saag ees az élet zent Pal meg azt mongia.

Gal. Vnus est mediator dei & hominum homo Christus Iesus.

Egy az kozbe yaro Isten kőzőt ees embe rek kőzőt az ember Iesus Christus, mondanaia ith valaky ennekē ammynt een ertem te azt mondod eennekem hog sem ah zyz maryanak sem valamel zentnek elete sem hewty ennekem semmyt nem haznal, hanem kynek myndewnnőmaganak haznal

znal az ew hewty ees mynden yo cyelekedety, hog lehet ez lam azt oluassuk hogy az Vristen azt monda Abrahamnat hogy ha cyak tyz io leyend. Sodomaban Gomorabannys el nem vezty ewket ees enged mynd az egéz helnek ah tyz yokért. Touabba zent Lucach megh azt yrya zēt Palrol hogy mykoron ew Romaba vytetneyek az tengerem az Vristen ewerettekeet zaz hetuenhát lelket tarta meg ah tenger vezedelmetől, igy vagion ez hogy az Vristen eh földőn egy ideyglen enged meg ah gonozoknakys, az yookhoz valo zerelmeyert, ennek okayert hogy ah yok bekeuel maragyanak. Azert illyen modon haznal ah gonozoknakis ahiāboroknak hewtők ees yo voltok, de lelky dolognak semmyt nem haznal, masnak sem hewti sem semmy volta, mert ha az vgy voolna haat egy tőrők egy gonoz ember sem karhozneyeek, ha nem ah iooknak hewtőkért mynd ewduőzőlnenek erre mongya zent Pal ah Romabelyeknek yrt leuelenek tyzennegedig rezeben.

Vnusquisq; nostrum de ſipſo ratio Rom. 14.

nem reddet Deo.

Myndenykönk ewmagarol aad zamot az vriſtenuek, annak okaért mynekönk ſenkynek myuolta ees erdeme Iſtennek ytelenyben ſemmyt nem haznal ha nem cyak ah Chriſtuse ewmagae. Megis mondanad te haat myert hatta az vriſten hogy egmaſért imadkozzonk? az imadciagnak penig hewtből kel lenny, Imezt kel neked ezedbe venned ez peldabol ezt meg erted, ennekē ha egeſsegem vagyn neked nē leyend, ſem myt te neked az een egezſegen nem haznal, mert ha myt haznalna az ep embernek egezſege ah betegnek tehaat hatalommalis el vennek ah nag vrak ah zegennék az ew egezſéget, ees nem hannak hog cyak egy zempellantaſbannys beteges klennynek, ſem ewnnömagok ſem feleſegek ſem germekek De hog ha en teneked oruoſt kereſsendeek, haat igy haznalok een teneked az een egéſségemmel, nem hogy een teneked adnam az een egézſégemet, auagy az een egézſégemnek valamynemö rézet, mert ah lehetlen dolog ha nem cyak hogy munkamual kereſnék teneked oruoſt ees az oruos vtaan egéſéget ezzel haznalnék een teneked. Igaz azon keppen az een hewtömet een neked nem adhatom de az een hewtömböl ymadkozhatom imadcoznomys kel penyg, hogy az Vriſten tenekedis hewtöt aggion, ees az ew bezédének köueteſére vigen. Igy hagya az Vriſten hogy my egymaſert ymad kozzonk, nem hogy my ah my hewtönket a vagy erdemönket maaſnak adnoyok. Igaz azert hogy ſenkynek érdeme, ſenkynek my volta nem haznal ah lelky dologban ees ah bewnnek meg bocyanatyanak meg nyereſében, ha nem cyak Chriſtusnak az ew erdeme, ew adhattya az ew erdemét ah ky ew benne hizen. ew az ew erdemeuel myndennek beune yröl eleget töt hát vgian cyak az ew érdeme altal nierhettyewk my megh ah mi bewnönknek bocyanatyát nem ſenkynek egeeb nek altala.

Könyö ymmar erre felelny ah Chriſtus mondaſara, mykoron azt monda, valaky cyak egy pohar hideg vizet adánd ynnia eggyknek eh kycyenek közzöl, cyak ah tanythuannak neuében el nem vezty iu-

talmat, nem azt mongia Vrunk ah tanythuannak kedueyert, auagy erdemeyert adand egy pohar vizet, hogy azért ah tanythwan ewtet az ew hewtyben a vag erdemeben rezesse tenne, hanem azt mongia ah Christus ees az ew bezedenek ertelme valaky egy pohar vizet adand ezeknek vala mellyknek cyak ah tanythuānak neuebē azaz cyak azert hog ennekem tanytuanyom el nem vezety iutalmat, ezt hog igy kellesek ertenonk meg ah Christusnak on non bezedebol kyuel ezt nilwan megh mōgia mynt zent Marcus yrya konyuenek kylencyedyk rezeben.

Mar. 9. Quisqs ad bibendum dederit calicem aquę nomine meo quod scitis Christi, amea dico vobis nequaquam perditurus est mercedem suam.

Valaky vgymōd tynektek adand egy pohar vyzet een neuemben hogy Christuse vattot byzon mondom tynektek hog el nē vezty iutalmat Ime ym zent Mate tahnytuannak neuében mongia, zent Marcus ah

ah Chriusnak neueben mongia, meeg vgian megys magyarazza, mert azt mongia Christuse vattok mond, ees ah kyt zent Matee mond tanythuannak nem egeeb annal ah kyt zent Marcus mond hogy Christusee vattok ah Christusnak eh mondasaat igy magyarazza zent Agostonys magyarazwan ah zoltar konynek zaz huzadyk rezetth.

Quis quis ad bibendum dederit calicem aquę nomine meo, Quod sitis Christi amen dico vobis nequaquam perditurus est mercedem,
Qui dederit inquit calicem aquę frigidę vni ex minimis istis, tantum in nomine discipuli, propterea quod discipulus Christi est, propterea quod dispensator sacramenti est, amē dico vibis non perdet mercedem suam. In psal. 20.

Valaky vgymond adand egy pohar vizet eggiknek ah kycyének kozzol cyak ah tanythuannak

nytuannak neuében az az, annak okaiert mert Christusnak tanytuanya .annak okayért mert ah zent yegnek safara. byzon mondom tynektek hogy elnem uezty iutalmat. Micyoda légen ah iutalom ees mycyoda iutalmat adnak ah yo tétemény ért? ha te élteted ah Christusnak tanytuanyt ees az ew bezédét hyrdeted Istennel oli kellemetes léz mént zinte ah tanytuan ah Predykator, erre montaah Christus mynt zét Mate, meg yrta kónuének tyzed rézében.

Qui recipit prophetam in nomine prophetę, mercedē prophetę accipiet. Math. 10.

Ah ky vezen Profetat profeta neuében, az az hog profeta mynt zent Agoston magyarazza, hozza fogadangia, profetanak iutalmat vezy, az az ollyan kellemetes az ew cyelekedety, mynt ah Profetalas ha valaky ah zegénen kónyóról ees zerety ah zegént az Vristen meg algia ewtet ees meg zaporythta marhayat mynt zent Pal mon gia. 2. Cor. 9.

Ecce qui sementē facit libenter ac benigne

largiēdo, copiosę messurus est.

Valaky órómetessen ees kegelmesen ;ada kozwan veet magot bewségessen aratth, ha valaky Attyat anyat tyztely sokat el eh földón mynt ahz Istennek bezede tartia

Honora inquit patrem tuum & matrem tuam vt bene tibi sit, & sit longeuus in terra. Exod. 20.

Tyztellyed Atyadat anyadat hogy neked yol legen, ha valaky meg teer mynden gonozsagiból ha valamyt az Isten rea akar bocyatny, vagy puztasagot vag betegséget, vagy valamy egeeb Cyapast el vezy az Isten rola, erre mongia az Iras Hieremias Profetanak altala.

Si pœnitētiam ægerit gens illa á malo suo quod locutus sum aduersus eā, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitarem vt facerem ei & subito loquar de gente & de regno vt Hier. 19.

ædificem & plantem illud.

Ha meg terend ah nép ah gonozſagrol ah kyert rea zoltam enys meg terek az ew vezedemlerôl kyt gondoltam hogy tegek ô rayta ees legottan zolok néprôl orzagrôl hogy epythcyem ees plantallyam azt, az az mynden ez velagy ioual zeretlek een tegedet, ezeket meeg ennel tôbbeket aad nekônk az Vriſten ha az ew parancyollattya zerent elônk. De bewnnônket megh nem bocyattya ah my ioo tétemenyônkért eleget zolanak errôl onnan felôl ees meg mondook hog cyak ah Chriſtus vereért bocyattatik megh ah mi bewnônk. De teeryewnk ah zent Pal mondaſara mykoron zêt Pal azt mongia hogy be tôlty ah Chriſtusnak halalanak fogyatkozaſaat az ew haboruſaganak zemuédeſeuel, nem azt mongia zent Pal hogy ah Chriſtusnak halala elég nem voolt ez velagnak bewnenek el moſaſara, mert igaz elég vala, mert ewmaga ah ſydoknak yrt leuelenek tizedyk rezebê azt mongya.

Heb. 10. Vnica oblatione perfectos effecit in per-

perpetuum, eos qui ſanctificantur.

Egy aldozattal tôkélletesse tôuee ah zenteket, meg azt monda ah Coryntombelyeknek yrt elſô leuelenek elſô rezeben.

Num Paulus crucifixus eſt ꝓ vobis. 1. Cor. 1.

Nem de Pal fezôley meg érétetek, de yt zêt Pal azt mongya ees azt yelenty, hogy ah Chriſtuſnak az ew hyuey mikoron zenuednek ew zenued akkoron ees mind ez uelagnak uégeyglen zenued ew az ew hyueyben erre monda Chriſtus zent Palnak mykoron az ew hyueyt haborgatnaya mynt zent Pal meg yrta az Apoſtoloknak cyelekedetekrôl yrt kôniônek kylencedik rézében.

Ego ſum Ieſus quem tu perſequeris. Actor. 9.

En vagyok ah Ieſus ah kyt te haborgach, Touabba masképpen zenuednek ah zentek, masképpen zenuede ah Chriſtus. mert ah Chriſtus mind ez uelag bewnéyért zenuede de ah zentek nem zenuettek ſen-

ky

ky bewnéyért, hanem ewk az ew uérek hullasaual mutattak meg mind az ew hewtőket ees mynd az Istennek bezédének igaz uoltat, ezért hyyak őket hyuk mostis Martyrnak, mert ah Martyr Gőrőg zo, magyarol anyét tézen mént byzonsag. Mondhatnaya it valaky ennekem azt ahkyt mostany ewdőben nagy sokan zoktanak mondany, En vallom azt hogy ah Christusnak halala ees uére hullasa elég ah my bewnőnknek el mosasara, Vallom aztys hogy mynd az zewz Maria ees mind ah menyorzagbeli zentek cyak ah Christusnak altala mentek menyorzagba, ees senkynek hewty sem zewz marya sem egebe ennekem nem haznal, ha ky valképpen een magamnak nem leyend ah Christusban. De ymezt kerdem een ah zewz Marya ees ah zentek kőnyőrőghetneky most myerettőnk ees kerhettyewké ewket hog my értőnk ymadkozhatnak hog nekőnkis igaz hewtőnk legen ees ah hewtőt igaz hewtnek gyewtmől cyeuel megh mutassuk auagy nem. REA FELELEK EEN AZT FELELEM. hogy lehet seges az zewz Marya ees ah menyorzagbely zenben

tek imadcozanak my erettőnk kőzőnséges keppen, mert tuggyaak ewk azt el sem feletkeztek arrol, hogy my azon nyomorusagban vagionk mynd ez vélag mya ees ah mynen testőnk myays ah kyben ewk voltanak azért my ként mondam myerettőnk kőzőnségel imadcoznak de kyualkeppen valakyert nem, mert az Istenhez illendő dolog volna, hogy ewk mynden kéualkeppen valo embernek dolgat tunnak. Iol lehet hogy ah syncyen zent yrasban so hol megh yrwā hogi ah zewz Maria vagi valamel zēt ymadcozneyeek, mi erethőnk ha nē ah kőnibē vagyon meg yruan ah kit hynak Macabeorumnak, hogy Macabeus latta volt almaban hogy Onias ees Hieremias imadkozneyek az Israel nepeyert de az Iraasnak ellene zoltak myndenkoron ees valamy byzonsagot ebből nem vőttenek sem kelletys, vennyek. mynt zent Hieronymus mongia, De myert az Istennek bezedenek ez ellene nynchē hogy een imadkozom ah Romabelyekert kyket een ciak tudom hog vannak de nem tudom kymyt miuel.

Igaz azonkeppen mynchen az Istennek

bezedenek ellene hogy my erettőnk imad-
koznak kyk tuggyaak azt eggékent my-
myuelőnk.
Imerre penyg ah kerdésre hog ha kerhett-
yewk ewket hog my erettőnk ymagyanak
ees hog ha ewket segetségre hyattyuk auag
em azt felelem hogy semmikeppen eh nē
lehet, ees ah ky ah zenteket segetségre hya,
ah zenteket mind Istēneknek vallia, nagy
bewn penyg egy Istēnel tőbet vallany, my-
keppen az Istennek olsó parancyolattya
meg mutattya, egy bewn sem lehet ennel
nagyub, mert ah ky egy Istēnel tőbbet vall
te hát ez meg tagagia az egy igaz Istent,
hogy ez byzony légen meg tetchyk ebből
hogy az Iraas cyas az Istennek tulaydo-
nythtia azt, hog myndenőt légen, ees myn-
dent laßon tuggyon mynt Eiayas Profeta
mōgya kőnyuenek hatuā hatodyk rézebē.

Cœlum sedes mea est, terra autē sca-
Esa.66. bellnm pedum meorum.

Az eg eennekem zekem ees ah föld az een
labaymnak tartoya Hieremyas Profeta
megh azt mongia kőnyuenek huzonhat-
madyk rezeben. Non

Non quid nó cœlum & terram ego Hier.25.
impleo.

Nē de een tőltőtteme bee az eget ees mynd
ah földet nyncyenys az Istenben cyudala-
tosb tulaydonsaag ennel hogy ew kezdet-
nekewl ees vegnekewl valo allath, touabba
ew oly allat, hogy ew egchyersmind. Myn
denőt vagion myndent tud ees myndent
laat. Ha penig ah zenteket keriewk, ees ew-
tet segetségre hyuk haat my azt vellyewk
azzal hogy ewk scynten Istenek mynde-
denőt vannak, myndent tudnak, ees zyn-
ten ollyanok mynt az Isten. Az hogy igy
legen megh mutattyak azok az ew cyle-
kedekkel, ah kyk ah zenteket segétségre
hyaak, ees kyrek ewket hogy ewerettek kő
nyorőgyenek, mert el mennek ezt myue-
lyk. Ha warodō vannak Azt mongyaak,
Vram zent Peter imag erettem, ha feyer
varra mennek myndenben megh azt mon
gyák Vram zent Peter ymaag erettem. A
vagy zewz maryat, a vagy valamel egeeb
zentet kérnek hogy ymaggyon erett k,
ha onnat peáhye mennek, megh azt mon-
gyak egy bezeddel valahol vānak azt mō-
gyaak

gyaak, ezt penyg nem egy ember myuelte myuely mostys.
Ha penyg ah zyz marya vagy valamel zent, ennye sok helyen vagion ennye sok kérést hall. Ennye sok ember dolgát lattya, hát myndenőt vagyon haat myndent laat, myndent tud ollyan zynten mynt az Isten, hát menye zent vagion annya Isten vagion, ha penyg azt nem hynneyek hogy nẽ lattyak az ew dolgokat ees nem hallanayak az ew bezedeket ah zenteket seget ségre nem hynák, ees ewket nem kérneiek, mert soha senky azt segetségre nem hya ah kynek az ew bezedet nem hallya, vele nem leyend ees nem lattya az ew dolgát, ha nem hogy ha rezeg leyend a vagy bolond, mert a rezeg auag bolond zokot annak zollany ah ky vele nynchén, ees ah ky az ew bezedet nem hallya.
De ez ellen sokan zoolnak, ees sok okokkal akariak azok az ew téuelgéseket megh erősythteny, mel okokban egy nehanyat elő zamlalok.
Előzőr ymezt mongyak hog lehetseges hog mostán myew ket segétségre nem hyhattyuk, lam zent Pal kerte ah Romabeliek,

ket, ah Thessalonyabelyeketys hog ew éret te ymadkozzanak ha ew kérte ah Romabelyeketys, egebeketys, myert nem kérhetyewk mostannys ah zenteket hogy my erettőnk ymadkozzanak, zent Pal ah Romabelyeket segétségre nem hytta. Ha nem cyak kerte, hogy ew erte ymagyanak, ezt penyg zent Pal nem azokaért myuelte hogy ew ezzel tyz telny akarta volna ah Romabelyeket ha nem cyak intee ewket hogy az ew tyztekről meg emlekeznének ees zewntelen keryek az Vristent hogy az ew bezedet teryezze mynd ez velag zerent, most penyg nem zukség ah zenteket az ew tyztekről emlekeztetnőnk, mert mostan ewket semmy el nem feletkeztety az Vristenről, ees az ew tyztekről, sem tyztesseg kewanas, sem cazdagsagnak keresése, sem ez valaky győnőrősegnek ewzese, sem zegen segnek terhe, sem semmy ez velagy gond, Ingen nem illikys my hozzank az hogy my őth kesergessewk, mert ezzel nẽ hogy tyztelnőiők ewket, ha nem meeg euuel tiztéletlenseget tezőnk ew raytok, mert ah tunyakat zoktak intenie azokat ah kik az ew tyztekben igazan el nẽ yarnak.

Touabba zent Pal az ew leuele altal kérce mynd ah Romabelyeket, mid ah tessalony abelyeket, my penyg nem kewld hetőnk most leueleket ah zentekék mondhathnaya valaky megh lehet mert az Angialok mynekőnk zolgalnak mynt zent Pal yria ah Sydoknak yrt lelenek első résében.

Heb. 1. Nonne omnes sunt administratores spiritus? Qui in ministerium emittũtur propter eos qui heredes erunt salutis.

Nem de mynd nyayan zolgalo lelkeke? kyk azokért bocyattanak ah zolgalatra ah kyk az ewduőssegnek őrőkősy leznek. Erre ezt felelem Az Angialok nem arra valo zolgaak, hogy mynekőnk kőuetynk legenek Mert my ewket sem lattyuk sem velek nem bezelhetőnk, azert my őtőlők nem yzenhetőnk ha penyg embery okossag zerent kel zolany, hát menye zent voolna myndennek annye vduara voolna, mynt az Istennek, Az Angyal sem gyozne ah futosast az Angyalok penyg senkynek nẽ vduar

vduarlanak ha nem cyak az Istennek. Ah zenteknek ingen nem zewség zolgalnyok ha nem mynekőnk kyk eh vitezkedő kereztyen anya zent egy hazba lakozont. De myuel zolgalnak mynekőnk, Imezzel oltalmaznak mynket mynd az őrdőgtől mynd az őrdőg zolgaytol kyk ah gonoz emberek, ees mynden nyomorusag ban melletonk vannak erre mongia zent Dauid ah zoltár kőnynek harmynch harmadik rézeben.

Immittitur angelus domini in circuitu timentiũ eum & eripiet eos, Psal. 33.

El bocyattatyk az Vristennek angyala azok kőrnyől ah kyk felyk ewtet ees meg zabadyttya ewket Meg azon zent Dauid azt mongia.

Angelis suis mandauit de te vt custodiant in omnibus vijs tuis. Psal. 90.

Parancyola az ew Angyalynak te felőled, hog téged őrryzzenek mynden te vtaydban,

ban, Ez azért az Angyaloknak my hozzank valo tiztek, hog mynket őrrizzenek, nem hogy ah my kőuet segőnket visellyek. Masodcyor imezt mongyák hogy lehet segés az hogy ah zentek nem tudnayak ah my keremesőntek, ees nem hallanak, kyket az Vristen ennye sok yo ayandekokkal zerete, Ah zewz Maryat edes Annyaua valazta embersége zerént, Az Apostolok penyg ah tőb zentekis hallottakat tamaztanak, De Eliseus profetanak meeg ah holt testeys fel tamazta ah halottát, ha ezeket meg teheteek menyeuel incaab tuggyak halyak ah my kéresénket. EZT FELELEM ERRE. Ha mynd igy kel byzonythany vélekedésből igy ah zenteket teremtőknekys mondhatyuk, mert azt mondhattyuk ah zentek halottakát tomaztottanak myert nem teremthetnenekis, sokkal cyudalatosb penyg ah myndenőt valo létel, ammynden dolognak latasa, hogy nem mynt ah teremtes.

Annak vtanna ah zentek halottakat nem tamaztottanak sem cyudát nem tőttek, ha nem az Vrysten tőt ew altalok. Ennek okáert monda zent Peter, mynt meg yrta zent

zent Lucach, mykor zent Ianossal egi santan zewlettettet gyogiothttanak vala meg.

Notum sit vobis omnibus, & toti plebi Israel, Quod per nomen Iesu Christi nazareni quem vos crucifixistis, Actor. 4.
Quem Deus suscitauit a mortuis per hunc iste astat coram vobis sanus.

Nylwan légen nektek ees mynd az egéz Israel nepenek, hogy ah Nazarethbeli Iesus Christusnak kyt ty meg őletek, kyt az Vristen halottaybol fel tamazta newe altal, az az ereye hatalma altal a eh mostán ty előttetek megh gyogyulwan.

De nem ezokaért tőuee az Vristen ah chiudakat ew altalok hogi my őket Isten gyanant tarcyuk, segethségre hyuk, ew bennek byzzonk, ha nem hogy ah chyuda tételekből meg esmerhessék azt hogy Istentől bocyattattak, ees hyggenek myndenek az Istennek bezedenek, ah kyt ewk herdetnek vala, megh mutattatyk ennek eh dolognak igaz volta. zent Marcusnak bezédeből ky az ew Ewangelyomát igy vegezy el.

133
265

Mar.16. Illi vero egressi prædicauerunt vbiq; domino cooperante & sermonem cõfirmante per sequentia signa.

Ah tanythuanok el menuen predicalanak myndenőt az Vristen ew velek Cyele kedueń, ees ah bezedet meg erősythuén kőuet kezézendő yegekkel az az Cyudakkal. Eliseus Profetanak holt teste myat sem egebert tamada fel ah haloth, ha nem hogy az ew bezédenek igaz voolta meg mutattatneyek ezert yrya ah bőlch ew rola.

Nec superauit verbũ aliquod & mortuum prophetauit corpus eius in vita sua fœcit monstra & in morte mirabilia operatus est.

Semmytől ew meg nem győzettetek ees az ew megh holt testeys profetala az az eletben cyudakat tőn, ees az ew halalabannys cyudakat cyelekedeet.
De mondanad te enn keml, de nem cyak az okaért lőttenek ah cyudaak hogy az Isten-

Istennek bezede ah kyt ewk herdettenek hyttettesyk, ha nem hogy mynden nyomorulták ew hozzaya folyamyanak, minden betegségben ees nyomorusaagban.
Ez meg tetcyk ebból mert meeg mostannys nagy sok cyudák leznek ah zentek Coporsoyanal, de cyak kyk az ew Coporsoyokhoz igergeznekys megh gyogyulnak, eh fele cyuda tetelek nylwan Istentől nyncyenek. Mert sohol sem a Christus sem az Apostolok minket erre nem tanithnak hogy my nyomorusagonknak ydeyen valamy zentnek kynyorőgyénk, a vag valamel zentnek Coporsoahoz igergezzőnk, ha nem arra tanyth tot mynket hogy ew hozzaya folyamyonk mynt zẽt Matee meg yrta kőnyuenek tizeneggedyk rézében.

Math.11. Venite ad me omnes qui laboratis, et onerati estis, & ego refocillabo vos.

Jőuetek myndnyayan een hozzam kyk munkalkot tok ees meg terheltettetek bewnnel ees en titteket megh kőnyebbythlek Touabba megh azt mongia ah Christus, myn

mynt zent Iaños meg yrta kőnyuenek ty-
zenhatodyk rézében.

Ioan. Cap. 16. Amen amē dico vobis, Quecūq; poe-
tieritis patrem in nomine meo dabit
vobis.

Byzony byzon mondom tynektek vala-
mit kerendetek az een Atyamtol en neuē-
ben, meg aggya tynektek azt mongya az
ew neueben. Az ew erdemeben, az ew my
uoltaban, byzwan, nem senkyben egeeb-
ben, zent Pal megh azt yrya ah Philipen-
sesbelieknek irt leuelenek negedik rezebē.

Phil. 4. De nulla re solliciti sitis sed in omni
precatione & obsecratione cum gra-
tiarum actione peticiones vestre in-
notescant apud Deum.

Semmynemew dologban zorgalmatosok
ne legetek ha nem minden ymadcozasbán
ees kőnyőrgesben vagy halaadassal ah ty
keremestek Istennek előttő nilwan legenek
esmertessenek, az az, ne fellyétek semmyt
myn

mynden zewkſegtekben az Istennek kő-
nyőr őgietek ees az Isten tytteket meg za-
badyth zent Peter megh azt mongia első le
uelenek őtődyk rézében.

Humiliamini sub potenti manu dei, 1. Pet. 5.
vt vos extollat cum erit oportunum,
omni cura vestra coniecta in illum nā
illi cura est de vobis.

Alazzatok meg magatokat az Istennek
hatalmas keze alá, hogy titteket fel magaz
tallion mykoron ydeie lézen, ees mynden
gondotokat ew reaya vessetek mert ew ne
ky gongya vagion ty rolatok, nem mon-
gia hogy sem abrahamhoz, sem zent Da-
uid hoz sem zent Palhoz, a vagy, Balla-
bashoz, de meeg ah zewz Mariahozys, ha
nem hogi az Istennek eggetlen egy fiahoz
folyamyonk. Ha mondanad te, haat miert
lőttenek ah Chyudaak ah zentek Coporso
yanal, auagy myert giogyult ah ky cyak
oda igergezettys, ha Istennek bezedenek
ellene voolt ah zentekhez valo folyamás,
kőnyő erre felelny, mert az Vristen meg
engette

engette azt hogy, az ördögys nagy cyuda-
kat tehessen, ennek okaért hogy mynket
meg kesercyen hog ha my ötet zeretyewk
tyztan, a vag nem. Touabba az ördög ha
talmas ah hitetleneken, mert ew az ve-
langnak feyedelme mynt ah Christus mon
gia, ees zent Janos meg yrta könyuènek ty
zeneggedyk rèzèben.
De meeg zent Palys az vèlagnak Istene-
nek mongia. Innen vagyon hog mostan-
nys cyak yme Babak nag dolgokat cyele-
keznek, nagy betegségekbül az ew bewö-
lèsekkèl sokakat megh gyogythtanak de
hogy igaz legen hog az Vristen meg en-
gedy az ördognek ah cyuda tèteleket meg
vagyon yrwan Moysesnek ötödyk könyv-
uenek tyzen harmadyk rèzèben.

Si surrexerit in medio tui Prophe-
tes, aut qui somnium vidisse se dicat,
et prædixerit signum atq; portentum
et euenerit quod locutus est, & dixerit
tibi: eamus & sequamur deos alienos,
quos ignoras & seruiamus eis nõ au-
dies verba Prophetę illius, aut som-
niatoris

niatoris quia tentat vos dominus de-
us vester vt palam fiat, Vtrum diliga-
tis eum an non in toto corde & in to- Deut. 13.
ta anima vestra, dõm deum vestrũ se-
quimini & ipsum timete & mandata
illius custodite & audite vocem eius,
ipsi seruietis, & ipsi adherebitis.

Ha valamy Profeta tamad te közted, a ua-
gy valaky azt mondanaya hogy aalmoth
latoth ees ieget cyudatys mondand, ees me-
gys törtenendyk ah myt mondoth, ees azt
mondangya, mennyönk el ees köuessönk,
idegen Istenecket kyt te nem tuch ees zolgal
lyonk ewnekyk, ne hald annak ah Profe-
tanak a vagalom latonak az ew bezede-
ket, mert meg kesert tytteket ah ty vratok
Istenetek hogy nylwan legen, hogy ha ze-
retytek ötet atag nem, tellyes zewuel ees
tellyes lelekkel az ty vratokat Isteneteket
köuessetek, ewtet fyllyetek, az ew paranci-
ollatyt öryzzetek, ees hallytok az ew beze-
det, ewneky zolgallyatok, ees ew hozzaya
ragazkogyatok. Hogy penyg yt az Istẽ
koue

kőuetesen, kyt zoktonk maas keppén Bal uan ymadaasnak mondanonk, eerty oly dolognak cyelekedetyt kyt ew soha annak előttő nem mondoth, meg tetchyk ah kő- uetkezendő bezédekből, mykoron azt mő da, ah ty vratokat Istent ket kőuessétek, az ew bezédet hallyatok. Valaky azért az ew bezedet nem kőuety ottan ydegen Istent kőuet, myhelt penyg valaki mast kőuet az Istennek bezédynel, ottan nem kőuety az Istennek bezedet. Meg tetchik azért mind ezekből ehbezédekből, hogy valaky ah zé teket hya segetségre, ees hozzayok fola- myk, haat az idegen Istent kőuet, mert ezt az Isten soha nem parancyolta sem tanacy- ol nem atta sem penyg né oluassuk az Isté nek bezedeben, hogy valaky az el mult zé teket hytta voolna valamykoron segetsé- gre, a vagy hozzayok folyamoth voolna. Nem cyuda penyg hogy ezt az őrdőg na- gy chyuda tételekuel meg erősíthtette mert soha neky semmyből Nagiob nieresege né voolt, mynt ebből, mert myhelt ew ezt fel tamazta ottan el felettetee az velaggal eh Christus, ees az ew zent erdemet, ah Chri- stusnak cyak ah neue marada az emberek

kőzőth.

kőzőth. Meg mondhattya ah ky sambor hogy cyak ah my tuttonkrays soha egebre nem tanythtottanak, ha nem erre Valaky az zewz maryanak bőytyt meg bőytőly, valaky ew benne byzik, hát ez ewduozől. Valaky imme zentnek a uagammannak zolgal haat ewduőzől, Innen myndennek fogadot zenty voolt, hog kyhez ew by- zoth hog ky ewneky Christussa voolt ees menye zent voolt annye Christus voolt, az őrdőg pegeeg ezt őrőlte, mert tutta azt hogy valaky ah Christusnak erdemeben né byzot, azzal ottan vgy byrt mynt már hayaual. Harmadcyor imezt mőgyak lam azt yrya zent lanos ah zentekről.

Sequuntur agnũ quocunq; ierit. Apo. 14.

Kőuetyk ah barát valahoua mégen. Az az kőuetyk ah zentek ah Christust valahon lézen. De ah Christus ky bizony Isten, ees byzony ember vala myndenőt vagion, ha- at ahzentekys myndenőt vannak mykep pen hogy ah Christusys myndenőt vagi- on, erreis kőnyő felelny mert zent lanos v- gyan ottan azt mongia.

S Sine

Sine macula eñ ſunt ante thronũ dei

Maculanekewl vannak az Iſtennek zekynek előtte. Azert mykoron azt mongia zent Ianos hogy ah barant kőuetik ah zẽtek valahoua mégen, nem azt monda hogy Iſtenne leznek ha nem azt monda, hogy ah Chriſtusnak dycyeſegében leznek, ezt hogy igy kelleſsék ertenőnk megh tetcyk ah Chriſtusnak mondaſabol kyt zent Ianos yrt kőnyuének tizen hetedik rézében.

Ioan. 17. Volo pater vt vbi ego ſum illic ſit & miniſter meus.

Akarom Atyam hog a hol een vagyok, otth légen az een zolgamys, megh magyarazza ezt vgyan ottan ewnnőmaga ah Chriſtus.

Vt videant gloriam meam quam dediſti mihi.

Hogy laſsák az een dycheſégemet, kyt ennekem attal, nẽ egeeb azért ah Chriſtuſsal lenny

lenny ha nem latny az ew dicyeſéget ah kyewnek y az ew Attya adoth, zent Agoſtonys azt mongia magyarazwan ah Chriſtus mondaſaat. Ne kereſd te azt hol vagiõ ah fyu ah ky az Atyahoz haſonlates mert nem talalz oly helt, hol nyncyen, de ah ky kereſny akarya kereſse ioncaab azt hog ew vele legen ne myndenőt, mykeppen ah Chriſtus myndenőt vagion. Negetcyer im eztys mongyaak. Ah zentek byzon yde eh főldre nem lathnak, ſem hallnak, de az Iſtennek zyueben myndent látnak igaz vgyan mynt egy tewkőrben mert aztmongia ah bőlcy.

Candor eſt lucis æterne & ſpeculum Sapien. 7. ſine macula.

Erőkke valo vélagoſsanak fene ees macula nekewl valo tewkőr. ERRE EZT FELELEM. Hogy ah bőlcynek ew mõdaſát zaggatua hozzak byzonſagol mert ah bőlch mondaſa ewmaga meg magyarazza magát ezt mongia azért ah bőlch ees yllyen modra mongia.

Candor eſt lucis æterne & ſpeculum ſine macula dei maieſtatis, & imago bonitatis illius.

Eőrők vélagoſsagnak fene, es az Iſtennek fertelemnekewl valo tewkőre, ees az ew io voltonak abrazattya nylwan meg mutattya eh bezed ew maga magaat, hogy nem ah zentekről zool ha nẽ ah fiu Iſtenről zool kyt neuezőrők velagoſsagnak fénenek, mykeppen ah Credobannys azt eneklyk ah fyu Iſten vélagoſsagtol valo vélagoſsaag annak vtanna neueze az Iſtennek felſégének fertelemnekewl valo tewkőrenek, ees az ew ioo voltanak abrazattyanak mert ah fyu Iſtenben meg lattyuk my az Atya Iſtennek felſegés, hatalmas voltat, ees kegelmes ergalmas voltatys mynt egy tewkőrbe erre monda ah Chriſtus zent Philepnek mynt zent Ianos yria kőnyuének tizen negedyk rézében.

Philippe qui videt me videt & patrem meum. Ioan. 14.

Philep valaky engemet laat, az een atyamat lattya zent Pal meg azt mongia kytunny illic ah Chriſtus ah halhatatlan Iſtenek abrazatya.

Eőtődcyőr imezt mongyak, az Angyalok tuggyak ah my meg teereſőnket mert ha nem tudnak nem ſruendenének rayta de őrőlnek ah my meg tereſőnkőn, mykeppenpen ah Chriſtus ewmaga mongya ees zent Lucacy meg yrta kőniuenek tyzen őtődyk rezebenn.

Gaudium erit in cælo ſuper uno peccatore reſcipiſcente magis quam ſuper nonaginta nouem iuſtis qui non indigent pœnitentia. Lucæ. 24.

Nagyub őrőm lezen menyorſagban egy meeg teert bewnőſőn hogy nem mynt kylenchuen kylench igazakon kyk nẽ zewkőlkennek penitencianekewl ha az angyalok tuggyak hat ah zentekys tuggyaak mert ah zentek vgyan lelkek mynt az Angyalok REA FELELEK.

Hogy yth az yras zent lucáchnal nem neuez ſenkyt ſem Angyalt ſem ſenkyt egebet ha nem cyak azt mongia menyorzagban

ban ŏrŏlnek ah bewnŏſnek meg teerésen, ennek okaert zent Hieronymus ith az egy bewnŏſŏn magyarazza az embery nemzeteth, kyert ah Chriſtus eh ſŏldre iŏwe hogy ezt meg zabadythtana ah fárkaſtol az az, az ŏrdŏgnek hatalmatol, azért ŏrŏlnek nilwan az angyalok, hogy ah Chriſtus ez velagnak valcyagara ez vélagra yŏuee, mykeppen aam zent Iucach yrya, hogy az Iſtent dycyeryk voolt ak Angyalok ees intyk voolt ah paſtorokat hogy ŏrŏlnenek mert zewletet ah Chriſtus, ha valaky arra akarya vytatny hogy egenkènt mynden bewnŏſŏknek meg teerésen ŏrŏlnek az angyalok ſemmy keppen ah nem lehet, ees ah Chriſtus mondaſaat vgy nem erthettyewk, hog mynden Angyalok mynd nyayan erchyék eggenkènt mynden bewnŏs embernek meg teréſet, mert hát ewkis Iſtenek volnanak ees mynd fŏldet mennyet bee tŏltenek, de cyak az Iſten az mynt am onnan felŏl meg mondok, meg tetchyk Zacharias Profeta mondaſabol hogi az angelok mindenŏt nyncyenek egycyerſmynd ees myndent nem tunnak, ezt mongyak vala az Angyalok mynt Zacharias Profeta yrya

kŏny

konyuenek elſŏ rezeben.

Perambulauimus terram & ecce omnis terra habitatur & quieſcit, zach. 1.

Bee yarok ah fŏldet ees Imee mynden fŏld lakoztatyk ees nyukzyk ha bee yaartak ah fŏldet haat nyncyenek egycherſmynd myndenŏt, mert ah ky myndenŏt vagyon egycherſmynd ah nem yaar zerent zerte, mynt az vriſten ky cyak ew ah ky myndenŏt vagion mert azt mongya mynt Ieremyas yrya, nem de mynd ah mennyet ees ah fŏlket bee tŏltŏne ſ ah ſem yar zerēt zerte ah ky myndent laat mynt Naman Profeta mongia.

Oculi domini contemplantur vniuerſam terram. 2. par. alt. 16.

Az vriſtennek zemeynezyk mynd az egez fŏldet, ha nem ez lehetſéges hog az Angyalok ah kyk oth vannak ahol ah bewnŏs ember vagion hogy azok ŏrŏlnek. Mondanad te ha az Angyalok kŏzzŏl

S iiij tuggyak

tuggyak valakyk, sokkal kewlemb zolnia ah zentekrôl, honnem mynt az Angialo, krol mert ah zent yras sohol nem mongya ha ah zentek mynket ôryznek, mykeppẽ az Angialokrol mongia, hogy az vrilten mynden nyomorusagonknak ydeyen el bocyattya az ew Angialyt hogy meg za, badythcyanak.

Mondanad megys hat vagy cyak az Angyalokat segetsegre hihattiuk ha ah zente ket nem lehet, nem hy hatyuk az Angialo, katys mert nem bezelhetônk veleek, ees ez zel mywket meg kewsebbythetnôyôk, ees ewket tunyaknak vèlnôiôk, mert ah tun, nyakat zokkak intenye, ha penyg my inte nôyôk ees emlekekeztetnôyôk az ew tyz tekrôl mykeppen tunnyakát Touabba ha illienek az Angyilokat auagi ah zenteket segétsegre hinia ees kerny ewket hogy my erettônk imadcozzanak lehetetlen hogy ah zent yrasban errôl valahol vagy parancy, olat nem voolt volna vagy tanach, vag pel da de sohol semmy nynchyen.

Hatodcyor azt mongiak, lam ah cazdag ah ky pokolba vala, lattya vala myt my, uel Abraham lattya vala lazartys, haat my,

mykèppen lehet hohy ah bodogolt lelkek nem latnayaak ah mit miuelônk. Erre ezt felelem cyudalkozom een ezen kyk igy magyarazzak, hogy meg nem gondolly, aak mind eleyt mind vtolliat ees hogi meg nem gondollyaák hogy nem zoloth oth ah Christus testi latasrol, sem testi zomyu, sagrol, mert ah Christus ew maga mongia mynt zent Lucach yrya kônyuenek hu, zonnegedyk rèzèben.

Spiritus carnem & ossa non habet. *Lucæ. 24.*

Ah lèletnek nyncyen sem husa sem teteme, Lazar penig ees ah Caz dag cyak lelek ze rent valanak ymmar, mert az ew testektôl ah lelek el valt vala, ees abban ah pel daban yelẽtee az ewduôzôlt lèlèkenk ôrômet, ees ah karhozotnak kènyat ees kèwansagat, mert myndẽ ketsegnekewl ah Cazdag kè wanta ah Lazar hewtenek a vag cyak ke, wsebbyk rezetys, ne talamtam eztys mon dotta. O vram Isten, cyak leg kewsebreze voolt volna enym ah Lazar hewtynek, een most el nem veznek, De hogy otth ah Chri stus lelky dologrol zolot lègen, nem cyak

S v een

een ertem ezt ygy igy erty zent Agoſto-
nys ees igy yr azew kebelerôl ah kônyben
ah kyt yr ah lelekrôl ees az ew eredetyrôl.
Hetedcyer aztys mongyaak Iam zent Pe-
ter Ananyaſnak ees az ew feleſégenek ſa-
phiranak bozzuſagát megh tuda, ha akko
rō meeg mikorō giarlo teſtbē voolna meg
tutta, haat menyeuel incab meg tuggya
moſtan ky az Iſtennek zynet lattya.

ERRE EZT FELELEM.

Ah zent Peter tudaſa nem egeeb volt ha
nem mynt egy Profeta tudaſa, igaz ollian
voolt az ew tudaſa mynt az Eliſeus Pro-
feta tudaſa, ky meg tutta voolt hogy ah Sy-
riabely kéral, meg akarta leſsel cyalny az
Iſraelnek keralyaat, De azert ah Profeta-
kys myndent nem tuttanak, zent Peterys
myndent nem tudoth mynt mikoron Cor
nelius imadcozyk vala, ees az Iſten az ew
Angyalát hozza kewldee, nem tuda ha nē
Cornelius bezelſe meg neky.
Azért ew ſem tudod akkoronys myndent
ah Profetaak ſem tuttanak myndent ha nē
cyakah kyt az Iſten adooth tunnyok az
ew nepenek meg maradaſanak ees tanuſa-
ganak okaért.

Nyo-

Nyolcyadcyor azt mongyak Lam Iacob
patriarcha mykorō halalan vala ezt mōda.

Angelus qui eruit me de cunctis ma- Gene. 48.
lis benedicat pueris iſtis & inuocetur
nomen meum ſuper eos, nomenq; pa
trum meorum Abraham, & Iſaac &
creſcant in multitudine ſuper terram.

Az angial ah ky engemet meg zabadyt-
toth mynden vezedeeltôl meg algia ezeket
eh germekeket, ees hyuattaſſegétſegôl ew
re yayok az een nēw ees az een atyaym-
nak neuek Abrahamnak ees Iſaaknak ho-
gy ſokaſogyanak eh fôldôn:
Erre ezt felelem, hog mykoron azt mon-
da, hyuattaſsék ew reyaiok az een newem,
nem azt mongya vala hogy ewtet ees az
ew attyat hyak ſegétſegre, mert valahol vo
olna ah zēt yrasban errôl yras de ſohol nin
chyen ſemmy, ees nem oluaſſuk hog ſohol
ſenky ſem Iacobot, ſem Abraham, ſem Iſa
acok ſegetſégre hytta volna ha nem imezt
monda mikeppē ezt az ew bezedenek yra-
ſa megh mutattya ah kyt mond vala zent

Moy

Moyſes ymadkozwan maſodyk könyue-
nek harmynch kettödyk rézében.

Recordare Abraham Iſaac & Iſrael
Exod. 32. ſeruorum tuorum Quibus iuraſti per
temet ipſum dicens, multiplicabo ſe-
men tuum ſicut ſtellas cœli.

Emlekezzel Abrahamrol Iſaakrol ees az
Iſraelröl az az Iacobrol ah te zolgaydrol
kyknek tennemagadra igy eskövel mód-
wan meg ſokaſyttom een ah ty magtokat
myképpen az egnek cyllagyt. De hogy nil
wabban meg mongyam imezt mongia Ia-
cob patriarcha az Vriſtent gyakorta emle-
kezteſsétek az ew fogadaſyröl kyt tön en-
nekem, ees az een atyaimnnak Abraham-
nak Iſaaknak, hogy nem haggia ezeket ez
een magzatymát, ſemmy nyomoruſagok-
ban ha nē incaab ſokaſythcya ewket mynt
az egnek cyllagyt mykeppen fogatta enne-
kem ees az een Atyaymnak yol lehet ezt
az Sydook mas keppen magyarazzak de
azt yth ennekem nem zewkſég meg irnö
kylencyetcyer eztis mongyak lám ah zent
Iob

Iob könyuében igy vagyon megh yruan
hog Eliphas Temanites, ky Ioobnak Ba-
rattya vala ezt mongia vala Iobnak.

Voca ergo ſi eſt qni tibi reſpondeat, Iob. 5.
et ad aliquem ſanctorū conuertere.

Hyh azert ha vagion ky teneked meg fe-
lellyen, ees fordoly valamel zenthez, ha va-
laky Eliphas temaniteſnek bezedet ees vtol
lyát meg nezy, meg certi hogy nem azt mö
gia hogy valamel zentet hyion ſegetſegre
mert vgian ottan hatraab azt mongya.

Ipſe vulnerat & medetur, percutit & Iob. 5.
manus eius ſanabunt.

Ew tunny illik az Vriſten ſebhet meg ees
ew gyogyth meg, ew veer meg ees az ew ke
zey gyogythnak meg, nem mongia azt
hogy ah zent gyogythhát meg ha nem azt
mongia hogy az Vriſten, te hát oth eliphas
temanites nem kewldee otth az ew baraty-
at valamel meg holt zenthez.
Touabba az tys meg kel gondolny ah Iob
barat

barattya myt akarya vala byzonythtany, mert azt akarya vala hog Ioobra az Iſten ah Cyapaſt bewneyert bocyattaa, ees ezzel byzonytthya vala, hyh valakit ky teneked meg felellyen ees fordul valamel zenthez az az kerd valakyt ezen hogy ha az Vriſten valaha, vala mel zentre bewnnelkewl valo ra illyen cyapaaſt bocyatoth mynt te reiad, a uagy laſd meg temagad haualamel zen- thre bewnnelkewl valora, illyen cyapáſt bocyatoth mynt te reyad, auagy laſd meg, hogy hauala mel, zentre az Vriſten illyen nagy oſtort bocyatoth, vgy mynt azt mon dana ſenky nem mondhattya azt te ſem mondhát, azert az iſten ah Cyapaſt te reiad bewnedért bocyatta. Tizedcyer hallom moſt ymmar ſokan eztys mongyák lam ah Chriſtus azt mongia vala az Apoſtolo knak mynt zent Matee meg yrta kőnyue- nek tizenkylenchedyk rézében.

Vos qui ſecuti eſtis me in regenerati- one, cum ſederit filius hominis in ſe-
Math. 19. de maieſtatis ſuę, ſedebitis & vos ſup ſedes iudicãtes duodecim tribus Iſrl.

Ty

Ty kyk engemet kőuettetek meg vyolás- nak ydeyen, mykor embernek fya az ew- felſéges zekybe ewlend tyes tyzen ket ze- keken ewltők yteluen az Iſraelnek tyzen- ket nemzetſéget, ha azért ah zent Apoſto- lok mynekőnk birank leznek, nem kőuet- kezyk abbol hogy az Apoſtolok mynde- nőt legenek ees myndent laſsanak mynt az Iſten. Mynt ha ah warady byro enne- kem byrram voolna, azzért nem kőuetke- zyk abbol hogy ah Varady byro myndět tuggion, ees myndět laſson, ees valahol vag iok een vagy pewſpokyben vagy Biharon hogy een azokrol ah helyekről waradda zollyak ah Byronak, mert cyak heyaba zolok een Bihorrol waradda, mert nem ha llya azt Varady byro, igaz azon keppen ah zentek menyorzagban vannak, te yt eh földőn vag, azért moſt nem bezelhech ewuelek, de az Iſten mynd mennyen ees földőn vagyon, ewuele myndenkor bezél- hech, azert cyak ewneki kőnyőrőg ees ciak ew vele bezély. Touabba my nem vgi kel nekőnk ah Chriſtusnak mondaſaat erte- nőnk, hogy az Apoſtolok teſt zerent valo zekben ewlnek, az az, kewlſő ételetet zol- gattatnak

galtatnak, ha nem zool ah lelky zekrôl, ees ymezt mongya, een tynektek ily tyztesseget tézek, hogy. Israelnek byray leztek, az az, ah ty hytetekkel ytelem een meg az Israelnek nepeyt, az az, ah kereztyenséget, mert ha valakynek eenbennem ollyan hity leyend mynt ah ty een bennem valo hytetek, annak adom een ah menyorzagot, valakynek penyg ollyan hity nem leyend, mynt ah ty en bennem valo hewtôtôk azt pokolra vetem, ezt penyg nem cyak een ertem igy, hanem igy erty zent Ambruzys ky ezt yria.

Neq; duodecim throni tanq̃ aliqua
Enar. in 32 corpalis sunt receptacula, sunt sessio-
Ca. Lucæ. nis, sed quia secundum diuinam simi-
litudinem iudicat Christus cognitio-
ne aordium, non interrogatione fa-
ctorum virtutem remunerans, impi-
etatemq; damnans. Ita & apostoli in
iudicium spirituale formantur remu-
neratione fidei, & execratiõe perfidię,
virtute

virtute errorem redarguentes, Sacri-
legos odio persequentes.

Ah tyzenkeet zekek nem valamy testy ew
lésnek heley de myert ah Christus Isteny
hasonlatoßag zerent ytel zewueknek esme-
retybôl, nem cielekedeteknek kerdezésebôl
ah yozagos cyelekedet meg ayandekozwã
ees ah hytet lenséget carhoztatwã azonkep
pen az Apostolokys lelky yteletre zerze-
tettek hytnet meg ayandekozasaual, ees hy-
tetlensegnek atkozasaual, iozagos myuel-
kedetekkel, meg feduen ah teuelgest, ees gy
ewlôlwén, ah zentség tôrôket, az az az V-
risten az Apostoloknak hewtôkkel ees pre
dicalasokkal ytely meg az Israel nepeit, az-
zal ewduôzytthty ah hyuekek, auual car-
hoztattya ah hytetleneket. Vegre ymezt
kel neked ezedbe venned, hogy sohol nem
talaltatyk ah zent yrasban, hogy valaky
valamel'ez vèlagbol ky mult zentet, hyt
voolna segétsegre, errôl touabba nem hogy
parancyolat, de meeg cyak tanacys nyn-
chyen, ha penig vala mel' egeeb yrásban,
talalnanak errôl valamit, aam legelôzôr azt
T tanolok

tanolok meg hogy ah igazſagot cyak ah zent yrasbol kel nekönk kereſnönk. Maſodcyor oztan ezt kel neked ezedbe venned, hogy ah zentek nylwan nem tugyák myt myuelnek az eleuenek, akarky mikeppen forgaſsa, mykeppen Eſayas Profeta mongia könyuenek hatuan harmadyk rezeben.

Eſa. 63. Tu es pater noſter, quia Abraham neſciuit nos, & Iſrael ignorauit nos.

Te vagy vgy mond az my Atyank mert Abraham nem tudot mynket ees Iſrael, zent Agoſton penyg ygy yr erről eh bozédékről.

Augu. Si tanti Patriarchę, quid ergo plurimũ ex hijs procreatũ ageretur ignorauerunt, Quibus deo credẽtibus populus, ille de illorum ſtyrpe promiſſus eſt, Quomodo mortui viuorum rebus atq; actibus cognoſcendis adiuuandisq; miſcentur, quomodo dicimus

cimus eis fuiſſe conſultum qui obierunt antequã venirent mala, quę illorum obitum conſecuta ſunt, ſi & poſt mortem ſentiunt Quæcunq; in vitę hũanę calamitate contingunt, an forte nos errãdo iſta dicimus & hos putauimus quietos quos vita inquieta viuorum ſolicitat, Quid eſt igitur q̃d pijſſimo regi loſię pro magno beneficio promiſit deus q̃d eſſet ante moriturus ne videret mala quę ventura illi loco & populo narrabatur.

Ha ez illyen patriarchak nem tuttak mynt voolna az ew tőlő nemzet nepnek dolgaiknek hewtőknek myatta az ah néph az ew nemzetſégeből igertetet vala, mykeppẽ vannak yelen ah megh holták az eleuenek cyelekedeteknek eſmeretyben ees ſegétſegeben, De mykeppen azoknak yol eſet az ew dolgok ah kyk ah my nyomorusagonknak előttő holtanak meg, mellyek az ew halalok vtan kőuetkeztenek hogy

ha halaloknak vtanna eertyk ah my dol-
gok emberyk eletnek vezedelmében esnek
nem de teuelegny mongyuke my ezeket?
ees myugodalmasnak velyew̄ky azokat
kyket az eleueneknek nyughatatlan vta
zorgal maztat, my azert ennek ez oka ho
gy ah kegesseges keralnak Iosyasnak az
Isten nagy ayandék gyanant fogada hogi
eleue megh halna hogy ne latna az ew ve-
zedelmeket kyk youendők valanak ah he-
lyre ees az népre.
Rowyd bezeddel azt mongia zent Ago-
ston az Esayas mōdasabol, hogy ez el mul
tak ees meg hoolt zentek nem tuggyak ah
myt az eleuenek cyelekeznek, ha nem tug-
gyak haat hogy hyuk ewket segethsegre,
mert ha egeeb cyelekedetőnket nē tuggyak
bizony kőnyőrgésőnket sem tuggiak. Ezt
el felettem voolt vannak ollyak hogy kyk
azt mongyaak, myert nem kel nekőnk ah
zenteket kérnőnk hogy my erettőnk Isten-
nek előttő esedezzenek, lam ez velag zerē-
tys ember mynd yarton nem mehet ah ke-
ral hoz ha nē zolgaya altal igaz azonkep-
pen az Istenhez my nem mehetőnk, ha nē
ah zentek altal. REYA FELELEK.
Vgy

Vgy vagyon az hogy az Vristenhez my
nem mehetőnk ha nem maasnak altala de
kycyoda nilwan nem ah zentek ha nem ah
Christus kynek altala meeg ah zentek ees
az Vristenhez iuttanak, mykeppen ewma
ga meg mongya ees zent Ianos meg yrta
kőnyuenek tizennegedyk rézében.

Nemo venit ad patrē nisi per me. Ioan. 14.

Senky az een Atyamhoz nem mehet ha
nem ciak een altalam ha azért ah kéralnak
egy fya voolna ky igen igaz mondo vool
na, ees ezt mondanaya senky az een Aty-
amhoz nem meheth ha nem cyak een alta-
lam valaky ah kéral hoz masnak altala ak-
arna menny ez ah keraly fyatis hazugnak
ielētene ees hyaba munkalkonneyeek mert
ah keralhoz vgyan nem mehetne, mert ah
keraly mōdosa igas volna, de my kyk chri
stusban biztonk az Istenhez immar byz-
wan el mehetőnk, mert ewmaga ah Chri-
stus hogy az Istenhez mennyőnk ees kő-
nyőrőgiőnk azt mongyuk my Atiank ky
uag nem monda azt hogy imez a vagy a-
maz zent altal meny az een Atyamhoz,
T iij mert

mert elég minckönk ah Christusnak erde-
me kyben bizuan valamikor köniörgonk
my neky meg halgat mynket nagy zepen
zool errol zent Ambruz ky ezt mongia.

In 1 Capi. Epi. ad. ro Ad regem per tribunos aut comites
itur, quia homo vtiq; est rex, & nescit
quibus debeat rempub. credere, ad de
um quem vtiq; nihil latet, omnium
enim merita nouit ad promerendum
suffragatore non opus est, Sed mente
deuota, vbicũq; enim talis locutus fu-
erit respondebit illi.

Ah kéralhoz ah hadnagyok ees vytezek
altal mennek mert ah kerali ember ees nem
tuggyakyre byzza ah kösséget, De az Istẽ
nek elöttö ky myndent tud, ees myndenne-
knek erdemet lattya, nem zewkség ah köz-
be yaro valamynek meg nyeresere ha nem
az aytatos elme mert valahol eh fele zoland
ottan meg felel neky. Ezt penyg zẽt Am-
bruz nem ah poganokrol iria ha nem azo-
krol ah kyk ah Christusban byztanak, ees
ew

ew altala Istennek fyaiua löttenek, kyk az
Istennek elöttö nem zewköl könnek töb
közbe yarok nelkewl, ha nem azt mögya-
ak mynd yarton. My Atyank ky vag mẽ
nyekben. De my zewk ség, ezen vezöd-
ny ha te ah zenteket segetségre nem hy-
uod a vagy vola mely Angialt, De ha ciak
egy zal gondot vyselz te ah zentekre sem
vallaz te abban egy maak zemne bewt, mi
keppen mongia mynd zent Ambruz, ees
mynd zent Agoston, ezt mongia zent
Ambruz.

Ante omnes est & cuncta ipsi con-
stant, quia in omnibus ipse primatũ
tenet, vt si quis alicui elementorũ aut In Capite.
angelorum vel potestatum deuotum Paulo. ad
se esse putet errare se sciat, hic enim Colossi.
vnus est filius dei, caput omnis prin-
cipatus, & principij Cuius Euangeliũ
prædicatum est in toto mundo, & a-
liquanto post. Itaq; hic vnus audien-
dus est & colendus, nec ad hunc esti-
T iiij man

mandus.eſt qſquam,quia qui caput te
net reliquam partem ſubiectã habet.

Myndennek előttő vagion, tunny illic ah
Chriſtus,ees myndenek ew altala vannak,
mert ew myndeneknek feyedelne vgy ho-
gy ha valaky vala meli éltető a vagy terem
tet allatnak, a vagy angyaloknak kőteleſ-
nek velne magát, tuggya nylwan hogy
teuelég,mert ez egy az Iſtennek fya,myn
den feyedelemſegnek ees kezdetnek feye,ki
nek Ewangelyomá mynd ez velag zerint
herdettetyk,ees egy keueſse hatrab meg azt
mongya,annak okaért cyak ezt kel halgat-
nonk ees tyztelnőnk, ehez nem kel ſenkit
haſonlanonk, mert valaky ah feyet tartya
ottan ah tőb rezeuelys byr. zent Agoſton
meg azt mongia.

Au.ho. de past.queſ. inter ope. Hieroni. Vide quia non tibi in mőtibus ſpes
eſt, Auxilium meum a domino, Qui
fecit cœlum & terram. Quando dixe
ris auxilium meum non à montibus
ſed a domino qui fecit cœlum & ter-
ram

ram, ipſi montes hoc tibi clamant.

Laſd meg hogy teneked ne legen remenſe-
get az hegiekben az az, ah zẽtekben, mert
azt mongia moſt zent Dauid az een ſeget-
ſegem az vrtol vagion, ky mennyet ees ah
földet teremtette, ew magok ah hegyek azt
ewőltyk teneked, mert azt ewőltőttek ah zẽ
tek mygyt eh földen voltanak hogy myn-
den cyak az Vriſtennek fyaban bizzék
Imee ezekből eh bezedekből meg erted hog
my ah zenteknek ſem az Angyaloknak
ſemmiből my kőteleſek nem vagionk, ſem
myuel nem tartozonk ewnekyk, ees my-
nekőnk ew bennek ſemmy remenſegőn-
ket nem kel vetnőnk ha nem cyak az Vri
ſtenben ees az ew zent fyaban.
De een cyudalkozom ezen hogy az em-
berek myt veződnek ezen ém mynde-
nek lattyák hogy ah zenteknek ſegetſé-
gere valo hyuatallyokbol menye ſok téuel
geſek tamattanak voolt. De mynd az al-
tal mynd vraak mynd papok mind paraz-
tok erre vyſelnek nag gondot kyt az Iſten
ſoha nem parancyolt, arra penyg nem vi-
ſelnek gondoth ah kyt ew parancyolt mint

tunny illyk hogy meg eſmérnőyők ah my
bewnős voltőkat, meg vtalnoyok ah bewnt
ah Chriſtusnak erdemeben byznank. An-
nak vtanna az ew parancyolattya zerént
élnenk, az Vriſtent tyztan felnők tyztan
zeretnőyők cyak ew benne byznank min
den zewzſegőnkben ew hozzaya fölyam-
nank egy más zeretők lennénk ſenkynek
artany nem akarnank ha nem mindennek
haznalny ees mynden dolgaynkat az Iſtē
nek bezede hez zabnook azt myuelnők
ah myt ew hagiot cyelekennőnk ees ah mit
ew nem mondot annak beket hannank.
De nyneyen ah moſtany embereknek ar-
ra gongyok ah myt az Iſten parancyolt
ha nem arra ah kyt ew nem parancyolt.
Byzony een azt hizem hogy ha az Iſten
azt parancyolta voolna, módas myſet pen-
zert, vegy myſet penzenſenky nem my-
uelneye, ha ah Chriſtus egi zemél allat atta
volna az ew teſtet veret, ah moſtanyak egi
zemel allat adnak egy bezéddel ah mit Iſtē
párancyolt, azt nem akaryak az emberek
mywelny ah myt penyg nem parancyolt
azt myuelyk arra vagyon nagy gongyok
vgy hogy az Vriſten méltan mongia azt
ah

ah kyt Hyeremias Profeta zaya altal mód
vala ah Sydoknak.

Edificauerunt excelſa Baal ad com-
burrendos filios ſuos igni in holocau- Hiero. 9.
ſtum Baal, Que non præcepi nec lo-
cutus ſum nec aſcenderūt in cor meū

Magas-helyeket epythnek Balnak az ew
fyoknak zenuel valoo meg egeteſére Ba-
alnak aldozatyara kyket een nem paran-
cyoltam, ſem gondoltam, cyak ingen ze-
wemben ſem zallottanak, kérlek ved ezed-
be eh bezedeket myert hogy az Vriſten
azt parancyolta vala Abrahamnak hogy
az ew fyaual Iſaakkal aldozneyek, keſer-
twen ewtet mert oztan nem hagya meg ő-
ny Iſakot ennek okaért el mennek vala ah
Sydok az ewnnőn fyukkal aldoznak vala
ees azt tartyak vala hogy ſoha kellemetesb
dolgot nem tehetnenek Iſtennek ennel, De
mykeppen, ezt az Vriſten hogy nem pa-
rancyolta vala, azonkeppen azt ſem paran
cyolta ſohol hogy ah zentekben byzzonk
oltarokat cynallyonk nekyk, ewket ſeget-
ſegre

ſegre hyuk. Azért vgyan azont mondhat tya az Vriſten ollyal tyztelték ty engemet (mert azt mongyak hogy ah zenteket az Iſtenért tyztelyk) kyt een ſohanem parancyoltam ſem mondottam, ſem zyuemben nem zalloth.
De imezt mongyák ez ellen ſokan, hallo de ha zent yrasban ezek nyncyenek meg yrwan, azert ah regy iamborok zent lelek Iſten altal zerzették mynd ezeket mert azt monda ah Chriſtus ah tanythuanyoknak mynt zent Ianos meg yrta. kőnyuenek tyzenhatodyk rézében.

Ioan. 16. Adhuc multa habeo quę vobis dicam ſed non poteſtis portare nunc.

Ennek felette nagy ſok bezedym vannak kyt nektek mondok de moſt el nem vyſelhetytek, azert ah Chriſtus ezekről erte ezt ah mondáſt ees az vtan vgy zerzettek ezt ah regy iamborok zent lélek vryſtennek altala. ERREEZS FELELEM. Hogy ezt ſemmyképpen igy nem erhetyewk, mert ah Chriſtus mondaſa vgy nē vool

voolna ſemmyképpen igaz, mykoron azt monda.

Omnia quæaũq; audiui a patre meo nota feci vobis. Ioan. 15.

Myndent ah myt hallottam az een Atyamtol meg ielentettem tynektek. Itth em azt mongya hogy myndent meg mondot. Amoth penyg azt mongya hogy meeg ſok bezede vagion kyket meg kellene mondanya, de ah Chriſtusnak bezedy igazak eiak hog az ember meg ercye, mert ah Chriſtus előzőr monda ezt, myndent valamyt hallottam een az een Atyamtol meg yelentettem tynektek az vtan monda azt meeg ennekem nagy ſok mondaſom vagyon tynektek azert ennek ez azertelmee, een yool lehet hogy myndent nektek meg mondottam, de meeg tőb mondaſomys voolna, az az ah ky keth een nektek meg mondottam eſmeet meg kellene mondanom, tőb bezeddel de ha mondandomys moſt ezetekbe nem tarthatyatok vgy mynt azt mōdanaya, ah zent lelek mykor el io ah tyttet meg tanyth erre.

Touabba

Touabba ah zent lelknek nem ah vala tyzti hog masra tanithtana annal ammire ah Christus tanyihta ha nem az ew tyzty ah lőn hogy ah myt ah Christus mondot ezekbe iutassa, mynt ah Christus ewmága meg monda, yrya penyg zent Ianos kőnyuenek tyzen negedyk rézében.

Ille uos docebit omnia, et suggeret uobis omnia quecnnqꝫ dixi uobis. Ioan. 14.

Ah tytteket myndenre meg tanithes mindeneket tynektek ezetekbe iutat á mellieket tynektek mondottam Annak vtanna nē ertem mykeppen vohattiuk my ezt ehmódást áh regy papokra, ees egeeb embereykreys, mert ah Christus az apostoloknak monda ezt, meeg ennekem nagy sok mondasom vagyon tynektek, azert ha valamit kellet voolna zer znyek maast ah Christus mondasa kewuól ewnekyk kellet voolna zerzenynek, nem egeebnek senkynek aam onnan felól penyg meg mondok hogy ah mytewk yrtanak ygaz vgyan kel azt uennőnk mynt ah Christusnak őnnőn bezedet.

Végre

Végre ha myndennek bezedet annak meg kel hynnőnk, ah ky azt mongia hogy am myt mond, zent lelek yelentette azt ewnekyk haat mynekőnk mynden hazug bezédet el kel hynyőnk, mert mynden hazug azt monhattya ezt ennekem zent lelek yelentette meg, de metcyőnk haat ah zent yrassalys, mert ah zent yras arra valo voolna hogy mynden ygaz sagot abbol kellene tanullnonk, ees mynden dolognak igaz voltat abbol kellene meg itelnőnk erre módá ah Christus yrya penyg zent Ianos kőnyuének ötőd rézében.

Scrutamini scripturas. Ioan. 5.

Tudakozzatok az yrason vgi mynt azt mondana, tudakozzatok az yrason ees abbol akaryatok igazat tanulny, ne zollyatok cyak ah tynnen feyetektől, ennek okaért mongia vala ah Saduceusoknak ys ezt mint zent Matce meg yrta kőnyuenek huzonkettődyk rézében.

Erratis nescientes scripturas neqꝫ virtutem Dei. Math. 22.

Teuelge

Teuelgetek nem tuggyatok az yraast, sem az Istennek cyelekedetyt, vgy mynt azt mondanaya, azert teuelegtek mert az irast nem tuggyatok, haat mynekönk nem kel senkynek almat halgatnonk senkynek velekedeset ha nem cyak ah zent yrast. De mondanad te megys, vgy vagion nem kel mynekönk hynnönk vala my közember bezedét, de mykoron oztan özuö gyewlnek nagy sokán, ees az Isten malaztyat kéryk hogy ioot végezzenek az ew segétsegeböl azoknak bezedeket meg kel hynönk. ERRE EZT FELELEM. Ezek ah kik özuö giewlnek vagy elegnek velyk az Istennek bezédet ah mi ewduossegönkre vagy nem velyk elégnek, ha elegnek nem vélyk ugy gyewlnek özuö Istennek caromloy, ezek semmi ioot nem zereznek sem vegeznek ezek az vristét ees az ew fiat meg cyutollyak ky az ew bezedet nekönk elég gyanant atta, ah my ewduösségönkre mykor azt monda mint zét Ianos irya könyuének niolcadik rézében.

Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non

Ioan. 8.

non videbit in æternum.

Bizony byzony mondom tynektek, ha valaky tartangya az een bezedemet örökkee halalt nem laat, zét Peter meg azt mongya ah Christusnak mynt zent Ianos irya könyuenek hatodyk rézében.

Domine ad quem ibimus, verba vitę æterne habes, & nos credimus & cognouimus quia tu es Christus filius Dei.

Ioan. 6.

Vrá ky hez megyönk vgy mynt azt mandanaya, ezért egeebhez tenaladnal, mert tenalad vannak az örök eletnek bezede, ees my hizzewk megys esmertewk, mert te vag ah Christus Istennek fya, ha penyg vgy gyewlnek özuö hogy vala my dolgon ketelkednek ees annak ah dolognak igaz vooltát, a vagy hamis voltát az Istennek bezédeböl lattyák megh, semmyt az Istennek bezédenekewl nem akarnak miuelny ees vigezny ezekkel az Vristé nylwan velek vagion, ha penyg az Istennek bezede

nekewl végeznek valamyt, haat ah semmy
végre, mert az oztan ah kyt ah Christus
embery zerzésnek neuez, nem zent lelek
nek zerzesenek ammynt mostā zoolnak.
ITT TENEKED ezt ezedbe kel ven
ned, hogy ha teneked valaky valamy dol
got mondand kynek semmi ereye nem le
yend ah zent yrasbol, ha nem cyak azzal
erősithty az ew mondasaat, ah regy iambo
rok igy vegezték zent lelek Isten altal, ha
at te ennek ezt mongiad, azon kerdlek een
tygedet my kewlewmbség vagyon az Iste
ni zerzés között ees az emberi zerzes köz
zöt mykeppen tudom een ezeknek eggi
ket ah masyktol meg valaztanom, mert ah
Christus emberi zerzestys mond hogy va
gion, mykoron azt mongia mynt zent
Matee meg yrta könyuenek tyzenötödyl
rézében.

Math. 15. Frustra me colunt docentes doctri
nas & mandata hominum.

Heyaban tyztelnek engemet, tanythwan
embery tudomanyokat, ees embery zerzé
seeket, zent Pal meg az mongia ah Collos
sabe

sabelyeknek yrt leuelenek madosyk re
zében.

Videte ne quis vos seducat per philo- Collos. 2.
sophiam & inanem fallaciam, secun-
dum traditionem hominum.

Lasatok hogy valaky meg ne cyallyon
tytteket, embery zérzes ees h aba valo cy a
lardsagnak altala emberi zerzesek zerént.
Vagion azért Isteny zerzésys, ha azért e
zeknek kewlewmbseget kerdended, egebet
nem felelhet, ha nem azt kel felelny hogy
az Isteny zerzes az, ah kyt Isten zerzet,
ees ah kyról Istennek zerzese vagion, Az
embery zerzes penyg az, ah kyt ember zer
zet ees ah kynek Istennek bezede nyncy
en, hog ew ezt mongya, hát oztan te ezt
feleld. Annak okáert valamyról Istennek
bezede nynchyen azt nem zent lelek Isten
zerzette, mert ah zent lélek vgyan Isten
mynt ah fyu, azert te ezt eh dolgot yool nē
mondod hogy zent lelek altal zerzettek,
mert nynch Istennek bezede rola, ez Istē
nek bezédeuel te ezt meg nem byzonyth
tad,

tad, ees annak vtanna azt mondad ewneki te illyen dolgot ne bezél, mert ez hozonta landolog mynt ah Christus ew maga mon gia, heyaba tyztelnek mond engemet tanythuan embery tudomanyokat ees embery zerzéseketys ammynt aam mondam ennek elöttöys. De teeryonk ah zentek ees az angiolok dolgora ah zentekben ees az Angiolokban nekönk nem kel byznonk, ha nem cyak az Vristenben, mykeppen mongia zent Dauid, ah zoltar konynek harmynch kylencyedyk rézeben.

Psal. 39. Beatus vir cuius est nomen domini, spes eius & non respexit vanitates & insanias falsas.

Bodog ah kynek az Vrnak newe az ewremenlége, ees nem tekyntet hywsagokra ees hamis bolondsagokra segétlégre sem kel ewzet hynonk ha nem cyak az Vristent mynt vgian ezen zent Dauid mongia ah zoltar könyuenek neguen kylenchédyk rézében.

Psal. 49. Inuoca me in die tribulationis, & eripiã

eripiam te.

Hew segetlégre engemet haborusagodnak ydeyen, ees een tegedet meg zabadythlak, nekyk sem kel zolgalnonk mert egi az hogy ninch nekyk miuel zolgolnonk merth ninchẽ ewnekyk semmy zewksegek kybẽ my ewnekyk zolgalhatnank, scha sem mit nem parancyoltanak ewk minekönk, mely parancyolat zerènt kellene nekyk zolgalnonk, maas ah penyg hogy cyak az Vristennek kel nekönk zolgalnonk mykeppen meg irta Moyses öttödyk könyuenek hatodyk rézében.

Deu. 12. Lucæ. Capi. 6. Dominum Deum tuum timebis & illi soli seruies.

Ah te vradat Istenedet fellyed ees cyak ewneky zolgal zẽt Agoston meg azt mõgia.

De uera reli. 55. Honoram? eos charitate nõ seruitute

Tyztellyuk my ah zenteket zeretettel nem zolgalattal. De vannak ollyák hogy kyk azt mongyak hogy cyak az Istennek kel zolgalny oly zolgalattal, kyt hynak Latri-

nak, de vgyan maas zolgallattalys kit hy-
nak Dulyanak, ees ezzel kel zolgalny ah
zenteket. De ezek nem tuggyak myt zo-
olnac, mert Gőrőgől akarnak zolnia, ſnem
tunnak Gőrőgől, ha valaky gőrőgől tud
meg talallya ah Gőrőg Byblyaban moy-
ſesnek kőnyuenek huzon harmadyk reze
ben. Iobnak kőnyuenek maſod rezeben,
hogy ah Latria nem Iſteny zolgolatert vet
tetik ha nem egeeb kőz zolgalatert, eſmeet
meg talallya Moyſeſnek maſodyk kőny-
uenek huzon harmadyk rezeben ahol. Ah
Dulia Iſteny zolgalatért vettetyk azért eb
ből meg tetchyk hogy mynd ah ket ige zol-
galatot yegz mindẽ kewlewmbſégnekewl.
MONDHATNAD te ennekem, te hát
mynekőnk ah zenteknek vgyan béket kel
hannonk ah mynt te bezelled.
Erre eenteneked imezt fel lem, minekőnk
ah zentekről el nem kel feletkeznőnk, ha
nem kel mynekőnk ewrolok meg emleke-
znőnk, kelewket zeretnőnk ees azon kel
az Iſtent kernőnk hogy mynekőnkys ma
laztyat aggya hogy myees azew zent be-
zede zerent el heſsőnk. Touabba ah zen-
tek minekőnk peldaink ees kel mynekőnk
ewket

ewket kőuetnőnk az ew eletekben, gya-
korta megys kel mynekőnk ezekről emle-
keznőnk, hogy mynket az ew yo chyele-
kedetek fel indithon mynden yora erre mő-
gia zent Pal ah Choryntombelyeknek irt
első leuelenek első rezeben.

Imitatores mei eſtote ſicut & ego 1. Cor. 11.
Chriſti.

Ennekem kőuetőym legetek, mykeppen
enys ah Chriſtusnak kőuetőyő vagyok
zent Agoſton megh azt mongia.

De illorum victorijs gratias agamus,
et nos ad immitationem talium co- Lib. de ci. Dei. 9. Ca. 27.
ronarum atq; palmarum eidem, in-
uocato in auxilium ex eorum memo
riç renouatione adhortemur.

Azoknak az az ah zenteknek győződel-
mekről halakat aggyonk, ees eh fele coro-
naknak ees győződelmeknek kőueteſeuel
az Iſtent ſegeſégre hyuan, az ew emleke-

Orate et Vigillate ut ne intretis in tentacionem

zeteknek vyolasaual intessőnk.
Igy kel azért mynekőnk tyztelnőnk ah zentekek, hogy az Vristennek nagy halakat aggyonk, hoǵ az ew ergalmassagabol ah zenteket illyen nagy ayandékokkal zerette ees meg mutatta ew bennek az ew mi hozzank valo nág kegelmességet, hogy ew az embereket ewduőzytteny akaria ees hogy az emberek kőzybe illyen doctorokat ees tanythtokat zerzet, kyket az Vristen nagy ieles ayandekokkal meg aiande cozot. Touabba ebből mynekőnk naǵ hewtőnk az lehet Vristēbē mikorō mi megh emlekezőnk az Vristennek az ew kegelmességeről, kyuel zent Dauiddal zent Peterrel, zent pallal cyelekedeek ezeknek az ew peldaokkal my bennőnk ah my hewtőnk őregbedyk, kynelkewl my az Istennek ergalmassagat ees ah Christusnak érdemet nem vehettyewk az az, ah mi bewnőnknek bocyanatyaat, ees az őrők életet nem vehetyewk kyt mynekőnk az Vristen cyak az ew zēt fyaért aad az ew ergalmassagabol. Harmadcyor euuel kel mynekonk tyztelnőnk ah zenteket hogy mynt mondam kőuessewk ewket az az, az ew hewtőket ees

az

az Istennek parancyoltya zerent valo yo eleteket. Ty ky mynd az ew hiuatallya ees rende zerent, de igen nehezlyk ezt az Vraym, imezt penyg őrőmest akaryaak vallany, hoǵ ewket kéryek hogy ew erettek imagyanak őrőmest ekesythtyk az ew oltarokatys eh penyg nem egeeb ha nem zerety ah zenteket gyewlőly ah zentséget. De ezt Arany zaio zent Ianos igen neuety ees azt mongia mycyoda igazság ezt, tyztelny eh zenteket ees meg vtalny ah zentséget mond oztan.

Sine causa iustos honorat, Qui iusticiam spernit. Chri. in 23 Capite:

Okanekewl azaz, hazonnelkewl tyztely az, az igazakat, ah ki meg vtallya az igaz sagot, azert hazontalanol tyztelyk azok ah kik uaǵ rezegesek auagy paraznak, auagy oruok, auagy tyztekben igazan el nem yaarnak ha nem cyak niuzzák auaǵ hatalmassagal, auagy cyalardsaggal, az ew allatok valot, auag ah kyben semmi iga igassag nincen, ees semy tőkéletesség, De my kőuessuk ah zenteknek az ew hewtő-

V v ket,

ket, kiuel ewk az ew bewnők bocyanatyat meg nyerhették, annak vtanna elyőnk az Istennek parancyolatia zerént ah menyere embertől lehet, ne akaryunk senkinek arta ny hanem inkab haznalny myndennek, mindenkoron féliewk ees ßeressewk az vr Istent, cyak ew benne byzzonk, ees ah my fele baratunkat vgy zeresseuk mynt mynnen magunkat.

TYZEN HETEDYK KERDES

Nagy nehezen tetcyk az ennekem hog ém minek vtanna ezt kezdek hyrdetny ah kyt ty Istennek bezédének mondotok nagi sok nyomorusag zalla my reank, ees een azt hißem hogy byzony az okayert bocyatta my reank az vristen eh sok nyomorusagot, mert lam annak előtte myg eze ket nem halyuk vala békéuel valank.

ERRE EZT FELELEM

Valamykor azok ah népek, ah kyk az vr Istennek népének mondották magokat, de az Istennek bezéde zerént nem éltenek, mynt tudni illik nagy sok baluany imada sokban foglalták magokat ew köztők sem my igassag nem wolt hanem hamyssag, mynden hatalmassag ees méltatlansag, myn

myndennemő fertelmes bewnők, tehat az Vristen elment nagy nyomorusagot bocyatot reaiok, hogy my uel eßekbe vennek magokat. Azonkőzbe bocyatot oly embertys hogy ky ew nekyk az ew bewnős voltokat meg ielentene ees intette ewket hogy az Istennek bezédének kőuetésére ternenek. Ennek okayert ahky k gonozok voltanak azt mondottak hogy az Istēnek bezédének hyrdetése, ees ahky az Istēnek bezédét hyrdette az az oka ah nyomorusagnak, nem az ew bewnők ees hitetlenségek, ez hogy yglegen meg tetcyk Hyeremias Profeta mondasabol, mert Hieremias Profetanak ugyan azt mongyak vala mynt ewmaga yria kőnyuének neguen negedyk rézében.

Sermonem quem locutus es ad nos Hier. 44.
in nomine domini, non audiemus ex te, sed faciendo faciemus omne verbum, Quod egredietur de ore nostro, vt sacrificemus reginę cœli, & libemus ei libamina, sicut fœcimus nos & patres

patres nostri, & principes nostri in vrbibus Iuda & in plateis Ihrl'm, & saturati sumus panibus, & bene nobis erat malumq; non vidimus, ex eo aũt tempore quo cessauimus sacrificaee reginę cœli, & libare ei libamina indiguimus omnibus, & gladio, & fame, consumpti sumus.

Ah bezédet ah kyt mynekőnk mondottal az vrnak neuében nem hallyuk te tőled, de mindent azt téßeuk ahmy ahmy zankbol ky ßarmazyk hogy aldozzunk az egnek kyralne aßzonyanak, ees aldozunk neky aldozatokat, myképpen my cyeleket tőnk ees ah my atyaynk ah my feiedelmeynk Iudanak varosyban, ees Ierusalẽnek vcaian, ees meg elégettőnk kenierőnkel, iol vala ah my dolgunk ees semmy nyomoru sagot nem lattonk, de minek utanna meg zewnénk aldozny az egnek keralne azzonyanak, ees aldozni ewneky aldozatokat, myndenben zewkőlkőttőnk, feguer myat, ees eség myat, meg emeztettőnk. Zent Hierony-

ronymus hogy ytth azt se haggyam el, az egnek kéralne azzonyan erty ah hőldoth ees az egnek cyllagyt.
De hog ah dologra, tęryek ah kyt el kezdet tem igaz zynten ezt mongia vala Acaab kéralys Helyas Profetanak mykor sydosagban harom eztendeieeg ees haat holnapeeg esső nem lőtt vala.

Tu ne es ille qui conturbas Israel. 1. Reg. 18.

Te vage ah ky az Israel nepet meg haboryttod, vgy mynt azt mondana, te vagé az ah kyert az Vristen my reank illyen nagy eseget bocyata De Elyas felele ees monda.

Non ego conturbaui Israel, sed tu & domus patris tui. Qui derelinquistis mãdata domini, & secuti estis Balim.

Nem een haboryttotam meg az Israelt, ha nem te ees ah te Atyadnak haza, kyk az Vrnak parancyolatit el hattatok ees Baalt kőuettétek. Igaz zynten azonkeppen mostys nem ah mostany Istennek bezédenek herde-

herdeteſet ah moſtany haboroſaagnak az okaha nem az hogy, az Iſtennek bezedet nem akaryaak venny, ees ah nagy ſok dulaaſt foztaſt hamiſsagoth Baluany imado ſokat, paraznaſagokat reſegſégeket ees egeeb nemew bewnőket el nem akarnak hãny. Touabba moſtan azokat ah kyk az Iſtennek ygeyet herdetyk kőſsegnek haborytthtoyanak mongyaak ewket ah ſem chyuda mert ah Chriſtuſtys azzal vadollyak vala mynt zent Lucach yrya kőnyuének huzon harmadyk rézében.

Commouit populum docens per vniuerſam Iudeam exorſus a Galilea vſq; ad hunc locum. Lucæ.23.

Fel indythtotta ah nepet tanythuan egez ſydoſagban el kezduén Galileatol fogua mynd eh helyglen. Azonképpen az Apoſtolokat, meg azonkeppen haboruſagnak zerzőynek neueztek mynt zent Palrol oluaſsuk kyről ezt mongyak vala ah Philipi belyek mynt zent Lucacy yrya az Apoſtolok cyclekedetekről yrt kőnynek tyzen-

hatodyk

hatodyk rézében.

Hij homines cõturbãt ciuitatẽ nr̃am. Actor.16.

Ez emberek meg haborythtyak ah my varoſonkat, de meeg nemellyek moſtan az Iſtennek ygeyet eretnekſégnekys mongyak eh ſem chyuda mert meeg az Apoſtolok ideyebennys mondották eretnekſegnek ah ſydook mynt zent Lucach yrya vgyan ottan.

De ſecta iſta notum eſt vobis quod vbiq; ei contradicitur. Actor.21.

Ez eretnek ſegről nylwã vagiõ minekőnk hog myndenőt ewneky ellene mondnak. De te ky kereztyen ees iambor vagy negondoly eh fele bezéddel ha nem hald meg myndennek bezédet, ha az Iſtennek bezedet mongia ees igazan mongia hald meg ha azt nem mondangya ne hald.

TYZENNYOLCYADYK KErdés

Hogy lehetſéges az hogy igaz ah myt mondnak, ahmyt ém te mondaßys, mert ha az igaz volna hat az vr Iſtennek egy zal gõgya

gya ſem volt volna my reank hogy min-
ket enye ewdőtől fogua, enye tèuelgésben
hagyot volna, annak vtanna nem hyhetē
aztys hogy az Iſten vagy Angyala altal
vagy valamy egeb ember altal meg nem
yelentette volna hogy ha ah miben ennek
előte voltonk ha yo nem volt volna, Rea
felelek igaz azt mongyak vala Hyeremi-
ias Profetanak mynt ewnőn maga yrya
kőnyuenek tyzen nyolcadyk rézében.

Hier. 18. Venite & cogitemus contra Hiere-
miam cogitationes, non enim peri-
bit lex a ſacerdote, neq; conſilium a ſa
piente, nemo ſermo a Prophæta, ve-
nite & percutiamus eū lingua, & non
attendamus ſermones eius.

Iőuetek el ees gondolyonk Hieremias pro
feta ellen gondolatokat mert nem vez el ah
tőruén ah Paptol ſem ah tanach ah bőlchtől
ſem ah bezéd a Profetatol azért vadolyuk
eutet ah kyralnak ees ne halgaſſuk my az
ew bezédét. Vgy mént azt mondanayak
hazud ne hygywk, hat vgy my tèuelegnēk
hogy

hogy lehet az hogy ah Profetak ees ah ből
cyek tèuelgenének, azért zolyonk reaia
ah Kyralnak mert ah myt mond tèuelgés
eretnekſég, De my legen annak az oka
hog az Vriſten ezt engedy hogy ah Pro-
fetak ah Bőlcyek ah Papok teuelegnek
meg mongia zent Pal ah teſſalonyabelye-
knek yrt maſodyk leuelenek maſodyk ré-
zében.

Pro eo quod dilectionem veritatis 2. Teſſa. 2.
non receperunt, in hoc vt ſalui fierēt.
et propterea mittet illis deus effi-
caciam illuſionis vt credant menda-
cio, vt iudicentur omnes qui non cre
diderunt veritati, ſed approbauerunt
iniuſticiam.

Myert hogy az Iſtennek zeretetyt nem
vőtték arra hogy ewduőzőlnenek, ennek
okaért bocyat az Iſtē azoknac teuelgéſnek
hatalmaſsagát hogy ah hazugſagnak hyg-
genek hogi meg yteltesſenek mindenek ah
kyk nem hyttenek az igaſsagnak ha nem
X hamiſ-

ah hamiſsagot hattâk ioua ez oka annak hog az Vriſtē azt engedi hogi az emberek teuelegyenek mert az Iſtennek bezedét ees igazſagat nem akaryak venny ottan veghetetlen teuelyegnek. Ah teuelgésnek penyg ah kezdéty régtól fogna volt az az, myndencoron voolt, ees mynden coronnis lézen azokban ah kyk az Iſtennek bezédet nē kōuetyk ees atol nem fewgnek, arra mongia vala zent Ianos elſő leuelenek maſodyk rézében.

Et nūc antichriſti multi ceperūt eſſe.

1.Iohan.2.

Moſtanys ſok Antichriſtuſok kezdettek lenny, mert akkorronys ſokan vooltanak, kyk az Iſtennek bezedet nem vőttek kyk nem egebeek vooltanak ha nem Chriſtuſnak ellenſége, myert azert ah Chriſtuſnak bezedet nem vőttek kyk nem egebek vooltanak ha nē Chriſtuſnak ellenſége, miert azert hogy ah Chriſtusnak bezédet nem vőttek ottan teuelegtenek, ah teuelges penig mynd ewdőről ewdőre őregbedet mert myhek az Apoſtolok meg halanak ottan annalys, incáb nagiub teuelgeſek lőnek mynt

3'3'31

mynt Euſebius yrya.

Vt vero inquit & Apoſtolorū chorus, & omnis ætas, Que a domino ſnſceperat, viuę vocis auditum de hac luce diſceſſit, tum velud in vacuum domum falſe doctrinę impius, ſe error immerſit & tanq̄ vbi nullus tam diuini cenſus defenſor exiſteret nudato, vt aiunt capite arripientes arma mēdacij oppugnare apoſtolicam veritatem nituntur,

Lib. Eccle. Hiſtor. 4. Capi. 32.

Mynek vtanna az apoſtoloknak ſeregek, ees mynd az ewdő ky az vrtol vőtte vala az elő zonak hallaſát ez velagbol ky muleek, akkoron mynt egy puzta hazba ah hamys tudomannak az ew gonoſſaga ewmagat bee merytthtee az az, bee vete magat, ees vgy mynt ymmar ſenky nem voolna, ki az Iſtennek tőruenyenek oltalmazoya lenne, ees mezythtelē fewuel (ah mint mongyák) ragaduan hazukſagnak fegyuerét, ewgekeznek haborgatnya az Apoſtoly

X ij

162

323

ſtoly igazſagot. Imee az Apoſtoloknak ydeyenek vtanna meg őregbedeek ah teuel ges, el kezdeek laſsan laſsan, hanny azt ah tudomant ah kyt az Apoſtolok predicalanak. azaz az Iſtennek igeyet ees menyuel touab tauoznak vala, az Apoſtoloknak ydeyektől mynd annyeual ewdőről ewdőre el tauoznak vala az Iſtennek bezedetől. Vgy annyera hogy oztan az embery zerzés nagiubban kezde lenny embereknel, nagiubnak kezdetek becyőltetni az Iſtennek bezédeneel ees zerzeſyneel, ky oztan ez velagra, oly nag vakſagot ſetetſéget teuelgéſt hoza, hog emberek nem hog cyak nagy teuelgésbe eſenek, ha nem ewduőſsegeknekys vtat el vezteek, el vezteek ah chriſtuſnak eſmeretyt, el vezteek az Iſtennek parancyolatyanak méltoſagát, vgy annyera hogi keues volt ki cyak ah Chriſtuſnak erdeme altal varta volna az ew ewduőſseget, keues ember voolt ki nagiub bewnnek nem tartotta ha az embery zerzés elen vetkezeth. hog nem mynt az Iſtennek parancyollatyat tyzzer a vagy huzzor zegte vo olna meg, vgy annyera hog bee tellyeſsedeek oztan ah zent Pal Profetalaſa ez, hogy

gy az Iſtennek zekibe ewlő az őrdőg, mutogatuan ewnnőmagat Iſtennek ah zent Pal mondaza ez.

Ne quis vos decipiat vllo modo, quoniam non adueniet dominus, niſi venerit defectio prius & reuelatus fuerit homo ille ſcelerosus filius perditus, qui eſt aduerſarius, & offertur aduerſus omnem qui dicitur deus aut numen, adeo vt in templo dei ſedeat, oſtentans ſeipſum eſſe deum. 2. Teſſa. 2.

Ne cyallyon meg tytteket valaky, valamyképpen, mert el nem az vr (tunny illic ah Chriſtus) az yteletre, ha uem ha el iő előzőr ah fogyatkozas, ees meg yelentetyk amaz vetkes ember vezet fyu ky ellenſég ees fel emeltetyk myndenneknek ellene, ky Iſtennek auagy Iſtenſégnek mondatyk annyera hogy az Iſtennek templomaban ewlue mutogatuan ewmagat hogy ew Iſten voolna, ezt eh zent Pal mondáſát magyarazza mynd zent Hieronymus mint zent A-

 goſton

gostõ. zẽt Hieronymus igy magiarazza.

Hier. alga. Quæs. 11. Homo peccati in quo fons omnium peccatorum est, & filius perditionis id est dyaboli, ipse est em̃ vniuersorũ perditio, qui aduersatur Christo, & ideo vocatur Antichristus & extollitur supra omne quod dicitur deus, vt cunctarum gentium deos, siue probatam omnem & veram religionẽ suo calcet pedẹ. Et in templo dei vel Ierosolimis, vt quidam putant, vel in Ecclesia vt verius arbitramur sederit ostentans se, tanq̃ ipse sit Christus & filius Dei.

Ah bewnnek ew feye kyben, ah bewnnek mynden kut feye vagionky mondatyk vezedelemnek fyanak, mert ew myndennek nek vezedelme ky ah Christusnak ellensége ees az okaért hiuattatyk Anthichristusnak, ees el fel magaztaltatyk myndennek nek annak felette ah ky Istennek mondatyk,

tyk, hogy minden nepeknek Istẽneket a vagy mynden megh byzonythtatot, ees Istenny tyztességet az ew laba ala nyomyon, ees Istennek templomaba ewllyon vagy Ierosalemben, a vag mykeppen ne mellyek velyk, az Istennek egyhazaban, (mynt mi igazbã velliewk) ewled, mutogatuã ewnnomagat vgy mit ew volna ah Christus, es Istẽnek fya Bizoni ezek eh bezedek, homalios bezédek de ciak nezd iol meg mind ah zent Pal mondasát, ees mynd ah zent Hieronymus magyarazzattyát megh latod hogy ez eh zent Pal mondasanak ertelme. Ne hyggyetek ty addeeg hogy el iő ah christus ez velagnak iteletyre, mig nem el iő ah fogyatkozas, az az myg el iő ah Christus kyben az emberek el haggyak az Vristẽnek az ew bezédet, sem tonollyák sem kőuetyk ees akkoron meg yelentetyk ama vetkes ember, az az mynt ám zent Hieronymus mongia, ah Pokolbeeli őrdőg, ky myndeneknek oka, ky mynden vezedelmeknek zerzőyő, ky ah Christusnak ellensége, ky az Istennel fellyeb tartatyk, ees nagiubnak becyőltetyk, az az, az őrdőg az ew tagyay altál kyk altál az őrdőg cyele

kezik mynt zent Pal mongia.

Ephe.2. Agens in filijs contumacibus.

Cyelekeduén vgymond az ew fogadatlan, auagy vizzalkodo fyok altal, annyera fél emeli magat hogy az Istennek bezedének ees zerzesenelfelyeb tartaknek ees nagiubnak becyóltetnek ez velagtol, ees mynden Isteny tyztességet laba ala nyomna, vgy annyera hogy Isten zekybe ewl mutatwan magat Istennek azaz, Istennek egy hazanak neuét fogya ewmaganak annak hyuattattya magát ees vgy tartia magát mint Isten, mert valaky az ew zerzéset meg zegy sokkal incab bewntety mynt ha az Istennek zerzeset zekte voolna meg, myndé lambor ees kereztyen megh mondhattya ezt, hogy az vgy volt mostannys vgy vagion zantalan helyen hogy oly nag sok fogyatkozasok vooltak vannak mostysok helyen hog sem Pewspókók sem papok az Istennek ygyet nem hyrdették. De meg cyak azt sem tuttak mycyoda az Istennek bekede, ees myre valo mynek okáert, mynd ah kósseg ees mynd ónnómagokys nagy

nagy vaksaagban éltenek, nem tutták my altal kellesek ewnekyk menyorzagba mé nyek, nem tuttak ah Christus halalanak ees vere hullasanak haznat, ha nem nemellyek vartaak az ew ewduósségeket bóytók altal, nemellyek imadcyagok altal, nemellyek my se zolgaltatasok altal, nemellyek az zewz Marya altal, a vagy valamy egeeb zentek altál igen keuesek vooltak azok, ahkyk cyak ah Christus erdemeben byztanak volna. Ah penyg myból esset? bizony eh nagy sok fogyatkozasbol, hogy az Istennek parancyolattyat el hagyak, né hyrdeteek az ew bezédet mykeppen ew hatta vala, mynt aam zent Marcus yrya.

Mar.16. Prædicate Euangeliú omni creaturę.

Predykallyatok az Ewangeliomot mynden teremtet allatnak) hanem ahmit Isten nem parancyolt azt zerzették myndenót mynt tudny yllyk mynd kaptalan helyeké mynd varos helyeken pénzben auagy egeb adomanyokban tartottanak oly byzonyos embereket, hogy kyk Vronknak tes

tét véret hozzayok vötték, az az, myſeet mondottanak, erre vyſeltek nagy gondot hogy ez elne mulyék, kyt az Iſten nem parancyolt, mert az vr Iſten ſoha nem parancyolta azt hog pénzért auagy egeb adomanyért vege hozaya vala mel bewnös ember, amarra penyg ah kyt Iſten parancyolt hogy az ew bezédét hyrdeſſék, ees myndē iambor kereſtyenek, nem valamy byzonyos emberek gyakorta hozzayok veneyek ah Chriſtusnak halalanak emlekezetyre, az ew hewtöknek erösſégéért nem pēzért, ſem valamy egeb adomanyért auagy örökſégért, émhol ém yollatod hogy az istennek zerzéſe el nyomattatot volt, ees az ördögy zerzés kyt ew az ew tagyay altal zerze fel emeltetteek ees az Iſten zekybe ewlt az ördög. Touabba ah Chriſtus ezt zerze, hogy az ew teſtét véret az ew hyueykeet zemel allat venneyek hozzayok az ördög penyg az ew hyuey altal vgy zerzee hogy cyak egy zemél allat venneyeek hozzayok az emberek Annak vtanna az Vriſten az ew nagy keet yeles ygeretyt mynt tunny illik elſöt ezt, een tegedet kereztellek Atyanak ees fyunak ees zent leleknek

leknek neuében. Máſt imezt, ez az een teſtem ky ty erettetek adatyk ez az een verem ky nag fokaknak bewnoknek bocyanatyara ky ontatyk, kykben ah my ewduöſſégönknek meg nieréſe all es kikuel mi meg erösſöltetönk ah my hewtönkben olynyeluen monda, hog ertettek ah tanythuanok. Ah tanythuanyokys ah kyket meg kerezteltenek, a vag ah kynek ah Chriſtus teſtet veret attak, ezeket ez bezedeket auag igereteket, oly nyeluen mondottak hog ertettek azok, mert aam zent Pal mynt onnan felöl meg mondook, igen zool azokra ah kyk oly nyeluē zoolnak hog mel nyeluet ah nem eert ah kynek zoolnak.

De myt myuele az ördög az ew tagyai altal el véue ezeknek ertelmet az emberektöl oly nyeluet zerze ew az igeret mondaſanak hogy ne ercyek az emberek, egy bezeddel, azon meſterkedeek az ördög hog az embereket meg fozza, ah Chriſtusnak bezedenek herdeteſetöl, megh fözza touabba, mynden zent Sacramentomnak yegenek értelmétöl, hogy ah Chriſtuſt az ew zewueböl ky vetteſe, hogy cyak ah Chriſtusnak erdeme altal, ne várnayák az ew

ewduö

ewduősſegeket, ees ne higgék azt hogy ah Chriſtus Vrunk moſta el az ew bewnőket az ew vere hullaſaual, ne hyggek az tys hogy cyak ew altala mehet ne nek menyorzagba, hog az őrdőg oztan hog erre vihetee az embereket, ees el felettetee ew velek ah Chriſtusnak erdemet, ottan azontol ew nag ſok Chriſtuſokat zerze, az az nagy ſokakat hogykyk altal varnayak az ew bewnők bocianatyát, kyt cyak ah Chriſtus altal kel vala varnyok az Iſtennek bezedezerent, mynt tunny illik ah zewz maryat az zenteket ah mi ſe mōdáſt, imadcyagoth, boytőt, zarandokſag iaraſokat ah zentelt vyzetys, ees mynd ezeket, az Vriſtennek bezedenek ees az ew zent fyanak ellene alláta ah pokolbely őrdőg, nem kewlewmben mynt azt mondotta volna az őrdőg az ew fyay ees tagyay altal, hallode Iſten te arra bocyattad el ah te fyadat, hog az altal mennenek myndenek menyorzagba, de bezzeg nem mennek az altal, ha nem maas altal mēnek mint bőytt altal imadcozas altal. De mondanad te ennekem, kycoda volt volna oly pogan, hogy ky ah Chriſtus altal nem varta volna ſőképen, hanem ānak

oztan

oztan meg lehet hog ſokan vartak ah zewz Maria altal, ah zentek altal, ah bőyt altal, es egeb yo tétemények altal, de ah Chriſtus erdeméből. Ved yol ezedbe ytt azt mōdad kyt nem tagadhac hogy ah Chriſtus altalys, ah bőyt altalys varod ah te bewnődnek bocanatyat, mikoron te penyg azt mondod kyt nem tagadhach keet képpen vétkezel ah Chriſtuſnak ellene, előzőr hogy az ew bezédét nem hyßed, mykoron azt mōda mynt zent Matee meg yrta kőnyuéneſt hußon hatodyk rézében.

Math. 26.

Hic eſt ſanguis meus, qui eſt noui teſtamēti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.

Ez az een verem ky vy zerzeſnek vere, ky nagy ſokakert ky ontatik bewnőknek bocyanatyara. Im azt mongia ah Chriſtus hogy az ew veret azert ontotta ky hogy az altal hyggyewk ammy bewnőnknek bocyanatyaat, te penyg az Chriſtuſt meg cyufolod ees azt mondod, de bezzeg nem cyak ah te vered, ha nem ah zewz Marya

erede

érdemeys, ah zentekys ah bőytys ees mind ah tőb io 'tétemenys mossa el ah my bewnőnket ees ekkeppen ah Christusnak azt mődod, nem eleg ah te erdemed ah te vered hullasa az Attya Istennek előttő, ah my bewnőnk bocyanatyara ha nem ém tarsokatis fogadog melled. Masodcyor el meg te ah fyuban Atyat cynalz, ah zewz maryaban penyg ah bőytben, ah zentekben, ees egeeb yo tétemenyekben Christust, vgy hog ah Christus, Atya lézen ees az zewz Maria ah zétek ah io tétemenyek Christusok leznek, kykert oztan ah Christus mynt Atya ah fyuert meg bocyatya ah te bewnődet, ees mynden yoot aad neked.

Az emberek ezeket meg nem eertyk, mert nynchyen gongyok reyaia, de ha gongiok voolna reyaia igaz zynten erre hozta ewket az őrdőg, ees illyen nag vaksagra, igy ewit fel az őrdőg az ew tagyai altal, az Istének zekyben, igy hagyatta el az Istennek bezedenek kőuetéset az emberekkel, ees ewnnőmagat Isten gyanant tartatta mert az ew zérzeset talalasat kőuettek az emberek nem az Istenet, ees igy ewtet Isten gyanant tarták, végre az Vristen tyz paran-

cyola

cyolatot ada, hogy ky ellen senky neuetkezneyck, az emberekys zerzenek paran-cyolatokat mynt tunny illyk hogy pentekken zombaton hust ne ennenek, ees nemel zokoth napokon, mynt cantorokon ees zentek estyn bőytőlnének, annak vtanna hogy vasarnaponnés zentek napyan my seet hallananak, gyertyakat ees kokonnyakat zentelnének. Touabba hogy ah papok meg ne hazassogyanak, ah Christusnak testet veret ah kőznepnek egy zemel allat aggyaak, ees hogy deakol mongiák ah miseet hogy ah kősség semmit benne ne eercyen, Deakol kereztellyé, Deakol odozzanak, mynden bewntől ah meg teert bewnőst, meg ne oldozhassaak halottakért misseket mongyanak, ah haládo ember lelket el ayanlyak, zoltart enekellyenek, kik sem ah kyk mőgyák sem ah kyk halliak né eertik. Vannak tőbekys kyket een mynd elő zálalhatok, de mynd ezekbennys eh zerzélek bennyskeues yo vagyon ah my yo volna azzal sem yol élnek, mént tudny illyk az ew tőle szerzet bőytőkkel ees innepekkel, az ért mynd ezeknek zerzőye az őrdőg, eh penyg ebbélis meg teeyk hogy mynd ezek

azert

azért zerzettettenek hog ah Christusnak
erdeme el felettessék, ees ezek altál varyuk
my bewnönknek bocyanatyat, ees ewduö
segönket, nem ah Christus vére hullasanak
altala. De immar nézd meg te az Istennek
parancyolatyanak méltosagat, az embery
zerzésnek beöcélletyt, meg latod hogy ot-
tys fellyeb ewl az ördög hogy nem ment
az Isten, mert valaky embert öl ky az Ist-
ennek parancyolatyanak ellene vagyon,
nem ollyan bewnösnek tartyak azt az eg
hazy emberek mynt ah pentéken auagy
zombaton, hust ennenek maga az Isten
sohol nem parancyolta azt hogy penteken
hust egel auagy ne egeel, Imee az embery
zerzes ellen valo bewnt nagiubnak tarty-
ak hogy nem mynt az Istennek parancy-
olattya ellen valo bewnt. Touabba ha va
laky rezeges, auagy orr, a uag zewueben
harág viselö, a vagy toluayl, a uag valamy
nemö egeeb fele bewnben, ky Istennek pa-
rancyolatyanak ellene vagion, nem tarty-
ak ezt ollyan bewnösnek, mynt ha vrun-
knak testet veret keet zemél allat oztogat-
tya vala mel pap a vagy veyendy vala
mel parazt, a vagy ha ah pap ah miset ma-
gyarol

A MN MUZEUM KÖNYVTÁRA